

De
Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

opbouw

Opinieblad voor de Nederlands Gereformeerde kerken

De handen van het Koninkrijk

Special over diaconaal gemeente-zijn

Achtergrond Diaconaat in Israël en de vroege kerk
Gemeenteleden en hun diaconaat **Interviewserie**

Rondetafelgesprek Diaconaat in onze samenleving
Nood en barmhartigheid in lied en beeld **Foto's**

REDACTIE OPBOUW

Ad de Boer, drs. Freddy Gerkema, drs. Pieter Kleingeld,
Jordi Kooiman (eindredacteur), Ton Vos, Ide Zinkstok.

ADRES

redactie@opbouwonline.nl
Heiligenbergerweg 201a, 3816 AJ Amersfoort

ADMINISTRATIE

N. Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede,
(0343) 57 50 27, administratie@opbouwonline.nl

ABONNEMENTEN

€ 46,- per jaar, studenten € 23,-
e-mail € 37,50. Zie verder de website.

PERSVERENIGING

Opbouw is een uitgave van de Persvereniging Opbouw.
Info: persvereniging@opbouwonline.nl

REDACTIE DE REFORMATIE

Drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma-van Loo (eindredacteur),
drs. Matthijs Haak, drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Rob van Houwelingen, dr. Hans Schaeffer, Jan Westert.

ADRES

redactie@dereformatie.nl
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven.

ADMINISTRATIE

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen.
info@dereformatie.nl tel. 0529 - 43 88 90

ABONNEMENTEN

€ 52,50 per jaar; studenten € 19,50; buitenland € 130,-

ADVERTENTIES EN INSTEKERS

Nico Postuma, tel. 0341 842147 of 0613995905.
adverteren@dereformatie.nl
adverteren@opbouwonline.nl

OPMAAK Bredewold. Creatie, web & print.

DRUK Zalsman B.V.

OPLAGE 5.180 exemplaren

De Reformatie en Opbouw zijn op Daisy cd-tom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden.
tel. (0341) 565499.

Zonder schriftelijke toestemming van de auteur is het niet
toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

WWW.OPBOUWONLINE.NL
WWW.DEREFORMATIE.NL

De handen van het Koninkrijk

/// TEKST: JORDI KOOIMAN, REDACTIE OPBOUW

In de Tweede Wereldoorlog was er een kerk waar een Jezusbeeld stond. Erboven stond de inscriptie: 'Kom tot mij'. Tijdens een bombardement werd het beeld vernield. Toen de kerkleden het na de oorlog wilden restaureren, konden ze de handen van Jezus niet meer vinden. Dus schreven ze boven het beeld: 'Wees mijn handen. Wees mijn beeld.'

Dit verhaal komt uit één van de artikelen in deze extra dikke special over diaconaal gemeente-zijn. Het drukt treffend uit wat diaconaat ten diepste is: handen geven aan het Koninkrijk van Jezus Christus, beeld-zijn van Hem die ons voorging in dienstbaarheid en die zwakken, armen en vreemdelingen de goedheid van hun hemelse Vader liet ondervinden. Simpel gezegd: Jezus navolgen.

In het navolgen van Jezus zijn de handen niet minder belangrijk dan de mond. Ja, Jezus zendt ons de wereld in met het Evangelie op onze lippen, om onder alle volken discipelen te maken. Maar Hij zendt ons óók uit met onze handen vol barmhartigheid, om te doen wat we zeggen en te laten zien en voelen hoe groot Jezus' liefde voor zijn schepselen en de schepping is.

Dat dit de kern is van gemeente-zijn, wordt duidelijk in diverse bijdragen in dit nummer. Zonder omzien naar elkaar heeft het zelfs geen zin om gemeente te zijn, stelt Ton Vos. En

theoloog Christopher Wright legt in een interview uit hoe diaconaat geen 'extraatje' is, maar volop hoort bij de missie die we als christenen in deze wereld hebben.

Hoe die diaconale missie voorheen gestalte kreeg, beschrijven George Harinck, Herman Noordegraaf en Gert Kwakkel in artikelen over de recente en minder recente geschiedenis. En dat christenen die missie nog altijd volop uitvoeren, blijkt uit de vele praktijkverhalen van vandaag de dag die u door deze special heen zult aantreffen. Verhalen over gastvrij zijn voor buitenlandse studenten, open zijn richting moslims, hart hebben voor de rand van de samenleving en veel meer. 'Wat gebeuren er toch veel inspirerende dingen aan de buitenkant van de kerk!' schreef een mederedacteur enthousiast tijdens de afronding van het nummer.

Het doel van deze special is niet het opschrift boven uw Christusbeeld te veranderen in een activistisch 'doen, doen, doen'. Juist het 'kom tot Mij' van de Heer zal altijd gegraveerd blijven staan als het vertrekpunt, de bron van alle dingen. Wie zich niet eerst aan de voeten van Jezus zet om hoofd, hart en handen door Hem te laten vullen, zal weinig uit te delen hebben. Het doel van deze special is wel te onderstrepen dat Jezus daar, aan zijn voeten, niet enkel ons hoofd en ons hart aanspreekt, maar ook onze handen. Opdat onze handen zijn handen zijn. Handen van het Koninkrijk.

IN DIT NUMMER

HET DIACONAAT VAN...

Hoe ziet diaconaat er in de praktijk uit? Lees door dit nummer heen de ervaringen van zes gemeenteleden uit de GKv en NGK.

MEER DAN SPERZIEBONEN VOOR DE VOEDSELBANK

Hayo Wijma, Co Beukema en Derk Jan Poel zetten zich om de tafel om de rol van het diaconaat in het licht van de participatiesamenleving te bespreken.

BENT U DE VROUW VAN GOD?

De vrouw van God? Kun je dat zijn? Almatine Leene onderzoekt de diepste grond van diaconaat: dat we naar Gods beeld geschapen zijn.

IK HEB DAAR IN DE DREK GOD GEZIEN

Tijdens een reis naar Kenia ontmoette Maarten Boersema op een bijzondere manier God in mensen die in diepe armoede leven.

CHRISTEN-ZIJN IS MEER DAN NAAR DE HEMEL GAAN

Weet wie je bent, waarom je hier bent en voor wat en wie je leeft. Dat maakt alle verschil voor je invulling van diaconaat, zo stelt de Britse theoloog Chris Wright in een interview.

ELKE KERK EEN KLOOSTER

De tijd is rijp om weer serieus na te denken over het diaconale duo 'kerk en klooster'. Elke kerk een klooster, is dat geen goed idee?

EN VERDER

4 Heb elkaar lief of houd op gemeente te zijn 9 Serie: Gerechtigheid en barmhartigheid in lied en beeld 10 Lied en beeld: Wat een wonder 24 Huis van Vrede: het Evangelie laten zien aan moslims 26 Meer doen met diaconaat, maar hoe? 28 Lied en beeld: Maak ons nuttig 30 Wie zorgt er voor de armen? 42 Een nieuw kerkelijk magazine: OnderWeg 44 DelftProject: gastvrije gemeente voor buitenlandse studenten 48 Diaconaat in de vroege kerk 52 Lied en beeld: Met open armen 54 Asielzoekerswerk: met handen en voeten kom je ook heel ver 62 De Ontmoeting: hart voor de rand van Deventer 66 Nehemia en de sociale zorg in Israël 69 Werken aan gastvrijheid in Vlaardingen 70 Jakobus over zuivere godsdienst 76 Lied en beeld: Licht aan

Heb elkaar lief of houd op gemeente te zijn

(foto Ilya Andriyanov / Shutterstock.com)

Wat staat in onze kerkelijke programma's en visies bovenaan? Geloof? Groei? Navolging? Eigentijds kerk-zijn? Zuivere prediking van het Evangelie? Bediening van de sacramenten en beoefening van de tucht? Voortreffelijk! Maar zonder daadwerkelijke liefde voor elkaar is het één grote leugen. Als het concreet omzien naar elkaar de eerste plaats verliest en wordt voorzien van een 'eigenlijk zouden we, maar...' is dat voor de gemeente van Christus de doodsteek.

/// TEKST: TON VOS

'HOE KAN DE GODDELIJKE LIEFDE BLIJVEN IN EEN MENS DIE GELD GENOEG HEEFT, EN TOCH ZIJN HART SLUIT VOOR DE NOOD VAN ZIJN BROEDER?'

(1 JOHANNES 3:17, WILLIBRORDVERTALING).

gaan ten koste van het daadwerkelijk omzien naar elkaar. Dat hing ook samen met hun visie op het Evangelie. Hun focus op het geestelijke deed hen de vleeswording van de Zoon loochenen.

Deze gelovigen zullen indruk hebben gemaakt met hun kennis en hun ervaringen. Bepaald geen onbijbelse zaken. Vandaar ook de verwarring en onzekerheid in de gemeente. Maar Johannes schept duidelijkheid en steekt de achterblijvers een hart onder de riem. Zij die vertrokken, bleven door hun niet-liefhebben niet slechts in gebreke, ze lieten daarmee zien nooit werkelijk tot de gemeente behoord te hebben (1 Johannes 2:19). Geen kinderen van God waren ze, maar kinderen van de duivel. Dat gaat huiveringwekkend diep. Kennelijk is het niet liefhebben van elkaar een dwaling die de laatste ernst raakt.

NOODLOT

Deze ongewoon scherpe waarschuwing van de apostel is ons met reden overgeleverd. Blijkbaar gaat het hier om een dwaling en een verleiding waar de kerk in alle tijden op bedacht moet zijn.

De verleiding namelijk om de liefde voor elkaar ondergeschikt te maken aan 'hogere' doelen als ware kennis, geestelijke gaven, heiligheid, invloed, groei of wat er meer te noemen is aan waardevolle bijbelse zaken. Om maar even dicht bij ons eigen gereformeerde huis te blijven: hoe dikwijls heeft onder ons de ijver voor de zuivere leer als kenmerk van de ware kerk de liefde voor elkaar niet jammerlijk om zeep geholpen? Met dat in gedachten durf je de brief van Johannes nauwelijks meer te lezen.

En toch moeten we erdoorheen. Dat doet pijn en maakt ons uitermate bescheiden. Maar het goede nieuws is dat welke schuld we ook meedragen als

kerken, we de brief toch kunnen lezen. Want Johannes poneert zijn zwart-witbenadering niet als een noodlot, maar als een evangelisch appèl om de liefde volstrekte prioriteit te geven. Om bij die liefde te blijven of om je daartoe per direct te bekeren langs de weg van het belijden van schuld en het bidden om vergeving (1 Johannes 1:9).

GESEL

De urgentie van de liefde staat niet onder het voorteken van een bevel, maar van Gods nieuwe werkelijkheid, die de onze is binnengebroken. Het eeuwige leven van de Vader is verschenen in zijn Zoon als mens van vlees en bloed en heeft gemeenschap gesticht met ons en tussen ons als kinderen van de Vader (1 Johannes 1:3, NBG '51).

Johannes zet de gemeente met liefde het mes op de keel

Ons woord 'gemeenschap' drukt onvoldoende uit wat hier in het Griekse woord 'koinoonia' besloten ligt. Het Engelse woord 'fellowship', zoals in Tolkiens 'fellowship of the ring', komt voor mij dichterbij in de buurt, omdat koinoonia een actieve deelname en betrokkenheid in zich sluit. Deze nieuwe 'koinoonia' is het eeuwige leven dat ons oude bestaan is binnengekomen, met als kernwoord: liefde.

Zo schrijft Johannes in hoofdstuk 3 vers 11 dat het niet het gebod van het begin was om elkaar lief te hebben, maar de verkondiging! Het Evangelie heeft Gods nieuwe werkelijkheid van

Geen bijbelschrijver verwoordt het belang van onderlinge liefde radicaler dan de apostel Johannes in zijn eerste brief. Hij zet de gemeente met liefde het mes op de keel: heb elkaar daadwerkelijk lief of houd op gemeente van Christus te zijn. Johannes laat geen millimeter ruimte: of deze liefde is er en vormt het hart van alles, of er is haat. Of u bent licht, of u bent duisternis. Of u leeft, of u bent dood. Of u bent uit God, of u bent uit de duivel. Kennelijk was deze zwart-witbenadering nodig. De geadresseerde gemeente was in verwarring geraakt doordat een prominente groep gelovigen de gemeente had verlaten. Deze gelovigen waren op de één of andere manier een hogere geestelijke dimensie binnenge-

gemeenschap en liefde gebracht met de oproep daarin te participeren. Wie dat doet, deelt in Gods leven, ja, is op unieke wijze met Hem verbonden: uit Hem geboren. Wie zo deel heeft gekregen aan deze nieuwe eschatologische werkelijkheid, heeft daadwerkelijk lief. Johannes laat ons geen tussengebied. De liefde is voor dit nieuwe leven het criterium: wij weten dat we van de dood zijn overgegaan naar het leven, omdat we elkaar liefhebben. Wie niet liefheeft, blijft in de dood (3:14). Het evangelische in de boodschap van Johannes blijkt verder hierin, dat hij ondanks zijn radicaliteit geenszins de gesel van het perfectionisme laat knallen. De koinoonia moet echt zijn, maar zonder de eis of voorwaarde van volmaaktheid. Voor wie deel heeft aan deze gemeenschap is er vergeving van de niet te ontkennen zonden (1:8 en verder) en is er ruimte voor een proces van groei naar de volmaaktheid toe (3:3). Een volmaaktheid die pas komt bij de definitieve verschijning van onze Heer (3:2). Met Calvijn mogen we zeggen dat we Jezus' voetstappen slechts van verre kunnen volgen. Als we ze maar wel echt en zonder huichelarij volgen!

Hoe dikwijls heeft onder ons de ijver voor de zuivere leer als kenmerk van de ware kerk de liefde voor elkaar niet jammerlijk om zeep geholpen?

Tegelijk mag deze participatie in Jezus' liefde nu al de zekerheid geven dat we zijn verschijning, zelfs met het oordeel daarin, zonder vrees en met vrijmoedigheid tegemoet mogen zien (2:28; 4:18). Niet dankzij onze graad van volmaaktheid, maar dankzij de liefde van de Vader, die alles weet en meer is dan ons hart, dat ons zo vaak nog aanklaagt (3:19).

RADICALITEIT

Johannes laat geen onduidelijkheid bestaan over de invulling van deze liefde. Hij bindt die geheel aan Jezus Christus. Doordat Hij zijn leven heeft ingezet, hebben wij de liefde leren kennen (1 Johannes 3:16). Het gaat in dit kennen om meer dan een lesje in liefde, maar om een kennen in de volle bijbelse en existentiële zin van het woord. Johannes bedoelt dan ook meer dan dat Jezus een voorbeeld is geweest. Dat ook, zeker. Maar allereerst is wat Jezus heeft gedaan, zijn leven inzetten, de doorbraak van die nieuwe werkelijkheid geworden, van het leven midden in onze dood, van het licht in onze duisternis, van de liefde in onze haat en van het verbreken van de werken van de duivel (3:8). Voor en na Jezus hebben mensen hun leven ingezet voor een ander, maar nooit zoals Jezus en evenmin met deze impact: we zijn daardoor overgegaan van de dood naar het leven en naar de koinoonia met de Vader en met elkaar. Alleen zo begrijpen we de radicaliteit van Johannes. Hij spreekt niet over moreel goed of fout gedrag dat wordt beloond of bestraft. Hij spreekt over Gods reddend ingrijpen door de invasie van zijn liefde in deze wereld door zijn Zoon en door de verkondiging van dit Evangelie. Beslissend is of je daaraan deel hebt. Geloven is in de verkondiging van Johannes meer dan een relatie, het is daadwerkelijke participatie. De koinoonia zal dan ook blijken in de praktijk. Waar die wordt gepraktiseerd, is liefde en leven en is de gemeente van Christus. Waar die wordt verwaarloosd, komt de dood en houdt de gemeente als gemeente van Christus op te bestaan. Hoe orthodox die gemeente ook verder in leer en leven mag zijn!

IMPULS

De praktijk van deze liefde richt zich ook volledig op Jezus als ons voorbeeld. Zoals Hij zijn leven heeft ingezet, zo behoren ook wij dat te doen voor elkaar. Die inzet ziet niet alleen op het ultieme offer dat gevraagd kan worden, maar ook op een leven waarin het zichzelf willen geven de basisinstelling is. Liefde die niet vraagt: 'Wat kan ik missen?' (om toch nog mijn eigen leven te kunnen leiden), maar die vraagt: 'Wat heeft de ander nodig?' Door ons zo te bepalen bij het voorbeeld van Jezus, neemt Johannes iedere inperking van deze liefde weg. Dat is

trouwens ook eigen aan echte liefde. Die wil niet anders dan geven, zo veel als maar nodig is. Die liefde heeft Jezus naar ons toegebracht en die wil Hij ook in ons laten groeien.

Groeiend naar het voorbeeld van Jezus kan dus zelfs het ultieme offer gevraagd worden. Al zal dat in het dagelijks leven een hoge zeldzaamheid blijven. Daarom brengt de apostel het heel dicht naar ons toe, door ons te confronteren met een alledaagse situatie: wat doen we als we de nood van onze broeder of zuster op ons zien afkomen? Wenden we onze blik af, zoals de priester en de Leviet in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, en sluiten we daarmee ons innerlijk voor de ander af? Of gehoorzamen we de impuls van onze innerlijke ontferming?

Als wij ons innerlijk afsluiten voor de ander die met zijn nood een beroep op ons doet, dan sluiten we ons af voor de Bron van die innerlijke ontferming en raken we vervreemd van God, van onszelf en van onze diepste roeping als mens. Wie zijn binnenste toesluit, verraaft daarmee buiten de nieuwe werkelijkheid van de koinoonia en de liefde van God te staan. 'Hoe blijft dan de liefde van God in je?' is dan ook de indringende en verontrustende conclusie van Johannes.

OVERSTROMEN

Van kerkvader Hieronymus van Stridon (347-420) is de anekdote afkomstig dat toen de hoogbejaarde Johannes niet meer kon preken en door zijn leerlingen naar de kerk gedragen moest worden, hij alleen nog maar zei: 'Kinderen, heb elkaar lief.'

In het licht van zijn boodschap mogen we de diakenen zien als genadegaven van de Heer, om zijn kerk de eeuwen door te bewaren bij het hart van het Evangelie. Waarbij naar 2 Petrus 1:5-7 ('Schraagt om deze reden met betoon van alle ijver (...) door de broederliefde de liefde jegens allen', NBG '51) de liefde voor elkaar zonder enige twijfel bedoeld is om over te stromen naar deze wereld, die de Vader zo heeft liefgehad dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.

Ds. Ton Vos is predikant van de NGK Ede en redacteur van *Opbouw*.

Steeds meer mensen hebben schulden.
De kerk kan helpen op een eigentijdse wijze.

www.schuldhulpmaatje.nl
Algemene info over SchuldHulpMaatje.

www.uitdeschulden.nu
Voor mensen met (dreigende) schulden.

www.eerstehulpbijschulden.nl
Voor mensen die anderen in schulden op weg willen helpen zonder geld te geven.

SchuldHulpMaatje

Relevant kerk zijn, samen lukt 't ...

Een bron van toerusting en inspiratie voor elk gemeentelid

OnderWeg Inspiratie voor reisgenoten

vanaf 10 januari 2015

een nieuw tweewekelijks magazine

beschouwingen, interviews, reportages, rubrieken en columns rond persoonlijk geloof, gemeente-zijn en samenleving

OnderWeg is een voortzetting van Opbouw en De Reformatie. De huidige abonnees krijgen het blad vanaf januari 2015 automatisch toegestuurd. Nog geen abonnee? Bestel alvast een proefabonnement op www.dereformatie.nl of www.opbouwonline.nl.

Edukambani

Edukambani steunt talentvolle jongeren in Kenia, die door armoede geen opleiding kunnen volgen.

Breng Keniaans talent tot bloei
Geef op NL90INGB 0003 1864 02

Algemeen Nut draagende stichting
ANBI

www.edukambani.nl

Edukambani is de nieuwe naam voor Stichting Zending's Thuisfront Holland

Stichting Zending's Thuisfront Holland

Het Passion
fiftyfiftywerkvakanties

Onvergetelijke werkvakanties het hele jaar door

<p>Diaconale werkvakanties</p> <p>een midweek de handen uit de mouwen voor dak- en thuisloze medemensen die even op adem komen in de Achterhoek</p> <p>Gegarandeerd onvergetelijk, waardevol, verrijkend en verrassend.....</p> <p>.... boek nu via de site of bel</p>	<p>Diaconale steun</p> <p>voor dit unieke project is van harte welkom. We zijn voor een groot gedeelte afhankelijk van giften en collectes.</p> <p>Gegarandeerd zinvol besteed aan onze diaconale doelstelling</p> <p>.... word nu donateur</p>
---	--

Stichting Het Passion
Torenallee 6
6999 DD Hummelo
Triodos Bank: NL11 TRIO 078.13.22.618

ANBI

Tel. 0314 382 462
info@hetpassion.nl
www.hetpassion.nl

SERIE: HET DIACONAAT VAN...

Emma Veldman

Emma Veldman

65 jaar

GKv Groningen-Noord-West (728 leden)

Visie op en beleid over diaconaat is er genoeg, maar hoe ziet diaconaat er in de praktijk uit?
De Reformatie en Opbouw vroegen het aan zes gemeenteleden uit de GKv en NGK.

Wat verstaat u persoonlijk onder diaconaal werk?

'Je gaven in dienst stellen van anderen die oud, ziek of eenzaam zijn. Je geeft je in dienst van de Here. Dit is voor mij een uitvloeisel van de gemeenschap der heiligen. Je staat tenslotte niet alleen op aarde, het hoort erbij om anderen wat te bieden. Of dat nou in je kerk is of in je omgeving.'

Wat doet u op dit moment op diaconaal gebied?

'Ik zoek contact met ouderen, met mensen die ziek en eenzaam zijn. Via een kaartje, een telefoontje of door het brengen van bezoek. Gemiddeld breng ik twee à drie bezoeken in de week, aan een aantal vaste adressen. Voor een deel gaat het om mensen die ik nog van vroeger ken en die soms niet meer lid zijn van onze kerkelijke gemeente.'

In hoeverre bent u hier tevreden mee?

'Het kan altijd meer en beter. Ik vind dat ik genoeg doe binnen de mogelijkheden die ik heb. Soms zou ik wel alle dagen tijd willen hebben om voor anderen en voor de Here bezig zijn, maar het is zoeken naar een balans. Ik wil niet met andere dingen in de knoop komen.'

Wat was bepalend voor uw keuze voor dit diaconale werk? De nood, uw gaven, de mate van voldoening die het geeft, de hoeveelheid tijd die u beschikbaar hebt, iets anders?

'Eigenlijk zijn al die dingen wel op mij van toepassing. Het is ooit begonnen toen ik een eindje in de 20 was en een ouderling mij vroeg of ik op bezoek zou willen gaan bij iemand die wel jonge mensen op bezoek zou willen hebben. Maar het is ook iets wat ik van huis uit heb meegekregen. Mijn moeder was net zo. Je moet denken om mensen.

Ik heb hart voor mensen die in de knoei zitten en die het minder hebben. Ik probeer me dan te verplaatsen in de ander: hoe zou het zijn om bijvoorbeeld niet meer in de kerk te kunnen komen, of dementerend te zijn, of moeilijke dingen mee te maken?'

Wringt uw diaconale werk weleens met uw persoonlijke leven? Vraagt het om 'offers'? Welke offers?

'Nee. Mijn adagium is: niet het vele is goed, maar het goede is veel. Er zijn veel meer mensen die bezoek zouden kunnen en willen ontvangen, maar ik moet het wel kunnen behappen. Liever paar bezoeken goed dan een grote hoeveelheid bezoeken. Ik wil de rust hebben om ergens een tijd te kunnen zitten en te luisteren of wat te ondernemen. Het is een valkuil van mezelf om te gaan jagen.'

Wat wilt u bereiken door uw diaconale werk?

'Dat er wordt omgezien naar mensen in ouderdom, moeite en zorg. En dat zij ervaren dat ze er ook bij horen en hun verhaal kwijt kunnen. Dat ze de warmte van een gemeenschap om zich heen voelen.'

Mijn adagium is: niet het vele is goed, maar het goede is veel

Hoeveel komt daarvan terecht in de praktijk? En wat belemmert u daarbij?

'Te weinig, denk ik, maar ik heb geen overallview. Ikzelf ervaar geen directe belemmeringen.'

Bereikt u mensen van buiten de kerk met uw diaconale werk? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

'Een enkele. Ik help bijvoorbeeld in de buurt een man die een dementerende vrouw heeft. En ik sta klaar voor de burens in geval van nood.'

Op wie moet het diaconaat volgens u in eerste instantie gericht zijn? Op de eigen gemeente of ook op de samenleving om ons heen?

'In de eerste plaats op de eigen gemeenteleden. En vervolgens ook op andere mensen in moeite en nood, bijvoorbeeld via de Voedselbank of Present.'

Wat zou u in de toekomst nog beter of anders willen doen in uw persoonlijke diaconaat?

'Misschien zou het handig zijn om een lijntje te hebben met de diaconie.'

SERIE: GERECHTIGHEID EN BARMHARTIGHEID
IN LIED EN BEELD

Waar Gods hart vol van is

Zingen over de dingen waar Gods hart vol van is. Met dat doel maken Schrijvers voor Gerechtigheid nieuwe, Nederlandstalige liederen over gerechtigheid en barmhartigheid, bedoeld om te zingen in de kerk. Verspreid door dit nummer vindt u vier voorbeelden, voorzien van beeld door fotograaf Chris Pennarts.

Drie jaar na het succesvolle album *Zeeën van recht* brachten Schrijvers voor Gerechtigheid in maart 2014 hun tweede album uit: *Licht aan*. Het is een cd vol met liederen die geschikt zijn voor samenhang in de gemeente.

Zestien dichters en muzikanten met diverse kerkelijke achtergronden werkten aan de nieuwe liederen, onder wie Elbert Smelt, Reinier Sonneveld, Michiel van Heusden, Roeland Smith, Antonie Fountain, Sergej Visser en Peter Dijkstra. Sommigen waren eerder betrokken bij *Sela*, *Psalmen voor Nu*, *Soul Survivor* en *Opwekking*, evenals bij Nederlandse popmuziek.

Licht Aan is ingezongen door een aantal bekende Nederlandse artiesten, onder wie Elbert Smelt, Elise Mannah, Pearl Jozefzoon en Amanda Lock.

Michiel van Heusden is één van de schrijvers en initiatiefnemers van het project. 'Het is een uitdaging voor ons als schrijvers om een vernieuwende boodschap te brengen en toch te zorgen dat mensen op zondag de teksten en melodieën gemakkelijk mee kunnen zingen en onthouden', zegt hij. 'We hebben liederen geschreven voor op een "gewone" zondag, voor allerlei verschillende momenten in de dienst. Dus niet alleen themalieder, maar ook een zegenlied of een loflied dat je bij het zingen stilzet bij Gods verlangen naar recht.'

Via de website www.schrijversvoorgerechtigheid.nl kunt u alle liederen luisteren en akkoordenschema's downloaden om de liederen zelf

De cd *Licht aan* van Schrijvers voor Gerechtigheid.

te spelen. Ook kunt u daar de cd en het muziekboek van *Zeeën van recht* en *Licht aan* bestellen.

In deze special vindt u vier liederen van Schrijvers voor Gerechtigheid (pagina 10-11, 28-29, 52-53 en 76-77). Ze zijn gekoppeld aan beelden van fotograaf Chris Pennarts. Zie voor meer informatie over zijn werk www.chrispennarts.nl.

Gerechtigheid en barmhartigheid in lied en beeld (1)

(foto Chris Pennarts / www.chrispennarts.nl)

Wat een wonder

Wat een wonder dat ik meewerken mag in Uw koninkrijk,
dat ik meewerken mag en ik U van dienst kan zijn.
Met eigen handen zal ik werken aan Uw recht.
Ik dank U Heer en doe graag wat U mij zegt.

Wij mogen bidden voor wie ziek is, koken voor wie honger heeft,
steunen wie de kracht mist, troosten wie gevangen leeft.
Jezus deed het ons voor: de Vader geeft, wij geven door.

Wat een wonder dat ik meewerken mag in Uw koninkrijk,
dat ik meewerken mag en ik U van dienst kan zijn.
Met eigen handen zal ik werken aan uw recht.
Ik dank U Heer en doe graag wat U mij zegt.

Wij mogen zorgen voor wie arm is, kleden wie geen kleren heeft,
helpen wie gevlucht is, delen met wie niets meer heeft.
Jezus deed het ons voor: de Vader geeft, wij geven door.

Wat een wonder dat ik meewerken mag in Uw koninkrijk,
dat ik meewerken mag en ik U van dienst kan zijn.
Met eigen handen zal ik werken aan uw recht.
Ik dank U Heer en doe graag wat U mij zegt.

Ik doe graag wat U mij zegt. (4x)

Tekst: Roeland Smith, Menno van der Beek, Sergej Visser © 2011
Muziek: Roeland Smith, Sergej Visser, Bart Visser © 2011

Zie www.schrijversvoorgerechtigheid.nl voor meer informatie.

RONDETAfelGESPREK: DIACONAAT IN DE PARTICIPATIESAMENLEVING

Meer dan sperziebonen voor de voedselbank

Zoek het zelf maar uit. Zo is de ‘participatiesamenleving’ die de regering voor ogen heeft wel getypeerd. Anderen zien het positiever in. Feit is dat vele betrokkenen nog aftasten waar het heen gaat. Hayo Wijma, Co Beukema en Derk Jan Poel zetten zich om de tafel om de rol van het diaconaat in het licht van deze ontwikkelingen te bespreken.

/// TEKST EN BEELD: MAARTEN BOERSEMA

Een kerk die de barmhartigheid uit het oog verliest, speelt met haar eigen leven.’ Hayo Wijma maakt dit statement halverwege het rondetafelgesprek over diaconaat in de context van de participatiesamenleving. Wijma, docent Diaconaat en Diaconale gemeenteopbouw aan de hogeschool Viaa in Zwolle en werkzaam voor het Praktijkcentrum, leest met zijn studenten minimaal één keer het verhaal over de barmhartige Samaritaan. Hij vraagt zijn studenten dan om welke vraag het volgens hen in dit verhaal gaat. Vaak klinkt als antwoord: ‘Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?’ Volgens Wijma is dat echter niet de essentie van het verhaal, maar gaat het om de vraag hoe je deel kunt krijgen aan het eeuwige leven. ‘Dit bijbelse verhaal stelt ons voor dezelfde vraag en dat betekent dat wij opgeroepen worden soortgelijke dingen te doen als die Sa-

maritaan deed: omzien naar buitenlanders bijvoorbeeld. Dat is niet altijd een aantrekkelijke oproep, maar het wordt wel van ons gevraagd.’

De andere twee gesprekspartners aan tafel stemmen met Wijma in. De één is Co Beukema, lid van de Centrale Diaconale Commissie van de NGK. De ander is Derk Jan Poel, verbonden aan het Diaconaal Steunpunt voor de GKv en NGK. Poel: ‘Diaconaat is een essentieel deel van de gemeenschap. Als je beseft wat de genade van Jezus is, dan kan het niet anders dan dat je er wat mee gaat doen. Voor mij is diaconaat dan ook een zaak van leven of dood.’

AFGEPAKT

Er is op het vlak van sociale wetgeving een transitie gaande in Nederland. Meest in het oog springt de nieuwe regelgeving rondom de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning), waardoor per 1 januari 2015 de gemeenten

verantwoordelijk worden voor alles wat anders is dan langdurige zorg. Het is een grote verandering en gemeenten zoeken naar antwoorden op de vraag hoe ze dat moeten invullen.

Co Beukema: ‘Tot de jaren ‘60 werd er heel veel gedaan vanuit de kerken. Veel mensen waren toen ook nog lid van een kerk. Kerken zetten bijvoorbeeld gezinshulp en ouderenzorg op en nog vroeger werden ook zorg- en weeshuizen opgericht. Maar op een gegeven moment zijn veel van deze taken overgenomen door de overheid. Nu is er sprake van een beweging in tegenovergestelde richting en worden burgers weer (mede)verantwoordelijk gemaakt. Het is begrijpelijk dat gemeenten daarvoor weer naar kerken kijken, maar beleidsmakers bij burgerlijke gemeenten realiseren zich niet altijd dat er ook in de kerken heel wat is veranderd. Er zijn niet meer zo veel mensen lid van een kerk als bijvoorbeeld in de jaren

Diaconaat is een essentieel deel van gemeente-zijn.

'60, en ook de vergrijzing is een feit.' De andere twee gesprekspartners beamen dat verhaal. Wijma: 'Wethouders en gemeenteraadsleden hoor ik weleens zeggen dat ze iets teruggeven aan de burgers – alsof ze iets hebben afgepakt. Maar de infrastructuur die er ooit was, is er niet meer.' Poel: 'Precies, dus men moet ook niet te veel van de kerken verwachten.'

Wijma illustreert dat door te wijzen op een andere ontwikkeling. 'Veel zorginstellingen die hun wortels hebben in het diaconaat, zijn vervreemd van hun kerkelijke infrastructuur. Zij zijn nu weer op zoek naar kerken die eigenaarschap willen dragen. Maar die kerken hebben de handen vol aan zichzelf en denken: waarom zouden we dat doen?' Hij voegt eraan toe dat kerken wel iets kunnen doen, maar lang niet alle vrijwilligers die nodig zijn kunnen leveren. Hij leest voor uit een nieuwsbericht: '600.000 ouderen moeten het

straks zonder of met minder door de overheid betaalde huishoudelijke hulp doen. Dat betekent dat ze de bezuinigde 1.200 euro per persoon óf zelf moeten betalen, óf familie of vrienden moeten inschakelen. Volgens de berekeningen van ING zijn er 700.000 vrijwilligers nodig die zes uur per week extra aan de slag gaan om het gat op te vullen.'

LABEL

Beukema verdiepte zich de laatste maanden in het vrijwilligerswerk dat gedaan wordt in de gemeente waar ze woont. 'Ik heb me erover verbaasd dat

er zo veel gebeurt. En er gebeurt veel buiten kerkelijke binding om.'

Deze ontdekking heeft haar aan het denken gezet of er een verschil is tussen wat een kerkelijk persoon doet en een niet-kerkelijk persoon. In praktische zin is dat verschil er volgens haar niet, maar de personen hebben wel verschillende drijfveren. 'Dit stelt ons echter voor de vraag of je als kerk per se eigen activiteiten moet starten. Ik pleit ervoor om deels aan te sluiten bij initiatieven die al door andere organisaties zijn gestart. En volgens mij gebeurt dat ook al door individuen in kerken.'

'Beleidsmakers bij burgerlijke gemeenten realiseren zich niet altijd dat er ook in de kerken heel wat is veranderd'

Co Beukema: 'Ik heb me erover verbaasd dat er zo veel gebeurt.'

Beukema ziet het als een ideaal dat er nauwer contact komt tussen kerk en burgerlijke gemeente. 'Het zou fantastisch zijn wanneer je als kerk bij de burgerlijke gemeente kunt aangeven dat er mensen zijn die iets willen doen voor medeburgers in hun stad of dorp. Dit aanbod kan dan aan een sociaal wijkteam voorgelegd worden, dat zicht heeft op mensen die behoefte hebben aan hulp.'

Wijma onderstreept het nut van een diaken of predikant die betrokken wordt bij een sociaal wijkteam. Poel haakt hierbij aan en refereert aan de roep om een diaken als coördinator. 'Uit onderzoek blijkt een duidelijke wens dat een diaken minder moet gaan uitvoeren en meer de coördinatie moet oppak-

ken. De diaken weet dan bijvoorbeeld waar de nood is en hoe daar iets aan gedaan kan worden. Niet alleen binnen zijn eigen gemeente, maar ook in zijn woonomgeving.'

Op deze manier kunnen mensen die graag willen helpen als het goed georganiseerd is, op een makkelijke manier diaconaal bezig gaan. Men kan instappen in bestaande initiatieven en structuren. Kerkelijk of niet-kerkelijk. Diaconaat krijgt dan een individuele invulling en hoeft niet per se het label van de kerk te dragen, of door de kerk georganiseerd te zijn.

Dat dit vaak wel zo gebeurt of in de beleving zo moet gebeuren, heeft misschien te maken met de vraag wie er diaconaal is of moet zijn: de kerk

of de individuele gelovige? Beukema: 'We hebben het er een keer op een gemeentevergadering over gehad. Wat is diaconaal werk? Nou, er zijn mensen die denken dat dit alleen het werk van diakenen is. Maar wat ik voor mijn buurvrouw doe en voor de mensen verderop in mijn straat, dat is net zo goed diaconaal werk. Door het niet goed te benoemen, hebben een heleboel mensen het idee dat ze niets doen.'

Wijma: 'Elke gelovige heeft een diaconale taak. Hoe je dat kunt invullen? Ik denk dat het in onze samenleving niet moeilijker hoeft te zijn dan tijd en aandacht aan mensen geven. Iemand zien, snappen dat er iets aan de hand is en dat ik hier het verschil kan maken en iets kan doen.' Beukema: 'Precies. Wij kunnen als individuen iets doen. Binnen en buiten de kerk. Het is belangrijk om telkens weer duidelijk te maken dat diaconaat niet alleen iets is van binnen de kerk, maar juist ook van het aanwezig zijn in de wijk, in je omgeving.'

Poels merkt wel op dat er zowel gesproken moet worden over de diaconale

'Door het niet goed te benoemen, hebben een heleboel mensen het idee dat ze niets doen'

taak van de individuele gelovige als de diaconale taak van de gemeente. Het één sluit het ander niet uit, beide kunnen elkaar versterken.

ILLUSIE

Het diaconaal bezig zijn als gelovige is voor lang niet elke gelovige een tweede natuur. Het lijkt soms een hobby te zijn van diakenen en enkele 'Dorcassen' in de gemeente. Hoe zet je mensen toch in beweging? Hoe zorg je ervoor dat diaconaat het karakter van een gemeente gaat stempelen?

Aan de ene kant heeft het te maken met het feit dat mensen niet weten wat ze kunnen doen en waar de nood is. Daar heeft niet iedereen een antenne voor en het is daarom de uitdaging voor diakenen om dat door bijvoorbeeld een behoefteanalyse en aanbodanalyse in kaart te brengen. Zij kunnen gemeentelieden inspireren om aan de slag te gaan

en hebben dan ook concreet materiaal in handen.

Maar dat is volgens de gesprekspartners niet het hele verhaal. De andere kant van het probleem – dat het geen tweede natuur is van veel mensen – is met de praktijk in de kerken. Wijma: 'Ik heb interviews gedaan voor een onderzoek en kreeg van diakenen te horen dat er weinig tot niet over diaconaat wordt gepreekt. Als dat zo is, dan is het een illusie om te denken dat diaconaat wel van de grond komt.'

'Terwijl het met ontferming naar de

wereld kijken juist wel een mooie plek kan hebben in de zondagse eredienst', zegt Beukema. 'Denk bijvoorbeeld aan het inleiden van het gebed en het gebed zelf. Op die manier kun je "de wereld van het journaal" verbinden met "de wereld in de kerk".'

Wijma: 'Mijn naïeve hoop of droom is dat ik in de kerkdienst wordt toegerust voor hoe ik in mijn dagelijkse leven moet handelen. Hoe ik bijvoorbeeld moet omgaan met een dakloze straatkrantverkoper, en dan ook daarnaar kan handelen.'

'We vinden het al heel stoer als we een pot sperziebonen meenemen voor de voedselbank'

Derk Jan Poel: 'Voor mij is diaconaat een zaak van leven of dood.'

Hayo Wijma: 'Volgens mij is het denken vanuit het Koninkrijk van essentieel belang in de vormgeving van het diaconaat.'

Poel trekt de liturgie breder dan alleen de zondagse eredienst en hij pleit ervoor om diaconaat expliciet onderdeel te laten zijn in de toerusting van jongeren. 'Diaconaat is iets wat je moet leren. Het moet je voorgedaan worden en je moet ervaren dat het iets te maken heeft met geloof. Daarbij heeft het ook te maken met het aspect tijd. Maar als er geen tijd wordt vrijgemaakt in de toerusting vanuit de kerk, waarom zou je er dan zelf later wel tijd voor vrijmaken?'

Wijma: 'Je hebt als jongere voorbeelden nodig om te zien dat diaconaat ertoe doet. Maar ook om te zien hoe het moet.'

Beukema: 'Als catechisant kregen we

van onze predikant twee adressen van ouderen, met de opdracht om die eens in een tussenuur te bezoeken. Het was misschien schools, maar het is een hulpmiddel om diaconaat iets te laten worden van jezelf. Je moet het je eigen maken.'

Poel: 'Ik voeg daaraan toe dat je ook geleerd moet worden om uit je comfort-zone te komen om te gaan ontdekken waar nood is en waar je kunt helpen. Om dat te zien, moet je soms op de knieën, en niet alleen vanuit jezelf denken.'

ZAKGELD

De gesprekspartners onderstrepen allemaal het belang van diaconale voor-

beelden en ze vertellen zelf graag, zij het bescheiden, over hoe zij invulling geven aan hun diaconale taak. Beukema heeft een paar jaar geleden een oude vrouw met een rollator in haar straat aangesproken en van het één kwam het ander. 'In november kwamen we een keer te spreken over Sinterklaas. De vrouw draaide zich om, bromde dat Sinterklaas niet meer aan haar dacht en liep weg. Op dat moment besloot ik haar op Sinterklaas een chocoladeletter te geven en haar uit te nodigen voor een kop thee. Toen ze voor de eerste keer bij mij thuis kwam, vroeg ze of we "vriendjes zouden worden". Sindsdien zie ik haar wekelijks en ben ik haar mantelzorger.'

Poel heeft zich met zijn vrouw opgegeven bij Jeugdzorg om pleegouder te worden. 'Daarnaast ondersteunen wij gericht een paar hulpverleners in het buitenland, die we goed kennen, financieel en door gebed.' Ook probeert Poel zijn zoontje te leren naar anderen om te zien door hem zakgeld te geven,

Diaconaat lijkt soms een hobby te zijn van diakenen en enkele 'Dorcassen' in de gemeente

waarvan een deel nadrukkelijk bestemd is voor een goed doel.

Wijma heeft een aantal jaren met een groep catechisanten opgetrokken, die 'de bezemklas' vormden. 'Ze voelden zich als het ware het afvoerputje van de gemeente. Ik zag hen eens in de twee weken en ik denk niet dat je het catechisatie kunt noemen, maar ik was er voor hen en we bespraken thema's die speelden in hun leven. Ik liep met ze op.'

Iets soortgelijks deden Wijma en zijn vrouw met een aantal neven en nichten van hem, die in zijn woonplaats Zwolle wonen. 'Eens in de maand aten die neven en nichten bij ons en spraken we met elkaar over wat ons bezighield. We waren er voor elkaar.'

SPERZIEBONEN

Volgens Wijma zijn er nog meer redenen aan te wijzen waarom diaconaat niet altijd op de voorgrond staat in 'zijn' kerken. 'Ik denk dat we allemaal, zoals we hier zitten, lid zijn van een kerk met veel hoger opgeleide mensen. Daar is het makkelijker om te oreren en te vergaderen dan om te doen. Ik herinner me dat iemand van een diaconale organisatie een keer een avond invulde bij die zogenoemde bezemklas. De dag erna sprak ik één van de jongeren. Ze zei: "Als een ouder iemand door de stad geduwd wil worden, waarom belt dan niet iemand mij om dat te zeggen? Daar hoeft je niet een hele avond over te preken, dat moet je gewoon doen." Een typerende reactie als je het mij vraagt.'

Poel: 'Volgens mij moeten diakenen op z'n minst een voorbeeld zijn en geven, los van hoe je dat vormgeeft. Deze rol hebben ze ook, maar vaak wordt gedacht dat ze alleen maar vergaderen.

'Mijn naïeve hoop of droom is dat ik in de kerkdienst wordt toegerust voor hoe ik in mijn dagelijkse leven moet handelen'

Het wordt tijd dat diakenen beter gaan communiceren wat ze daadwerkelijk doen.' Beukema: 'Het is niet alleen maar armenhulp. We hoeven geen rugnummers te geven, maar het soort werk van diakenen mag inderdaad genoemd worden.'

Dat het niet alleen armenhulp is waar diakenen zich hard voor moeten maken, wordt tijdens het gesprek steeds duidelijker. Poel: 'Diaconaat gaat over het helpen waar geen helper is en het opkomen voor mensen die niet voor zichzelf kunnen opkomen. Het is dus een stuk barmhartigheid tonen, maar het heeft ook alles te maken met gerechtigheid. Vanuit kerken moet je ook onrecht durven aanwijzen en een standpunt durven innemen. Dat is soms ingewikkeld, maar het hoort helemaal bij het zijn van een volgeling van Jezus.'

Wijma: 'Diaconaat heeft heel vaak de kleur van werken van barmhartigheid. Wij vinden het al heel stoer als we een pot sperziebonen meenemen voor de voedselbank. Maar intussen blijven structuren onrechtvaardig. Ik weet dat je die mondiale structuren niet kunt aanpakken. Maar volgens mij leven we in een samenleving waar het steeds ingewikkelder wordt en dan heb je mensen nodig die het verstand hebben om tegen onrechtvaardige structuren in het geweer te komen. Die mensen moeten

vanuit de kerk iets meekrijgen om dat te doen. Niets doen is geen optie.'

Later in het gesprek stipt Wijma een tweede oorzaak aan van het probleem dat de diaconie geen heel grote rol speelt in de kerken. 'Het heeft ook te maken met een bepaald soort theologie. Het gaat vaak vooral over Jezus die mijn zonden vergeeft, de rechtvaardiging. Maar als je de woorden van Jezus erop naslaat, dan heeft hij het wel over vergeving van zonden, maar nog veel meer over het Koninkrijk. Volgens mij is het denken vanuit het Koninkrijk van essentieel belang in de vormgeving van het diaconaat. Het gaat erom dat we als gemeenschap elkaar helpen om te snappen waar we door de ontferming van Christus aan ontkomen zijn. En dat we elkaar helpen om te begrijpen hoe we door Gods genade in beweging worden gezet, om dat zelf in praktijk te gaan brengen. Volgens mij is dat de reden dat we samen kerk-zijn: genade ontvangen en daardoor in beweging komen. Om dat te doen hebben we voorbeelden nodig, maar moeten we vooral ook zelf in het spoor gaan van voorbeeld Jezus.'

Maarten Boersema is parttime predikant van de GKv Blije-Holwerd. Daarnaast is hij fotograaf en tekstschrijver.

Geliefd, Geroepen, Gezonden

› Discipelschapsweekend met Martin Brand

Schrijf alvast in je agenda: 24-26 april 2015

Als ambassadeur van zendingsbeweging Operatie Mobilisatie (OM) is zanger/spreker Martin Brand gastheer tijdens het discipelschapsweekend van OM.

Een weekend met eerlijke en praktische toespraken over christen zijn. Veel onderwijs, worship, workshops, ontmoetingen en gezelligheid.

Voorinschrijving is gestart. Geef je snel op, het aantal plaatsen is beperkt. Meer informatie, zoals de locatie, volgt.

Kijk op www.operatiemobilisatie.nl/discipelschapsweekend

Everyone
a role
what's yours?

Christelijke
zorg heeft
ons **hart**

Vertrouwde zorg

Zelfstandig wonen of met dagelijkse ondersteuning? In een van onze huizen of uw eigen woonruimte?

Bij Accolade Zorggroep heeft u altijd dezelfde vertrouwde zorg, zoals u thuis gewend bent. **Kijk op www.accoladezorggroep.nl**

Accolade Zorggroep

Locaties in Assen, Bilthoven, Bosch en Duin

DE KERK VERANDERT. HET GELOOF NIET!

De wereld om ons heen verandert en ook de kerk verandert. Het Praktijkcentrum ondersteunt en begeleidt kerken bij het gemeente-zijn in deze tijd. Lees meer op onze website bij de **PROGRAMMALIJNEN**:

- Leven uit de bron
- Transitie en vormen van kerk-zijn
- Uitreikende gemeenschappen
- Leiding geven in transitie

Wij hebben een actueel aanbod van diensten. Klik op onze site op **PROGRAMMA'S & DIENSTEN** en ontdek ons aanbod:

- Onderzoek op maat
- Vernieuwd kerk-zijn
- Leren en doen in de gemeente
- Kerk-zijn in je wijk

Ook bieden we diensten op maat aan.

Neem **CONTACT** met ons op:

- (038) 42 555 18
- info@praktijkcentrum.org
- @PXcentrum
- www.facebook.com/PXcentrum

praktijkcentrum voor onderzoek en dienstverlening in de kerken

www.praktijkcentrum.org

GELOVEN...

IN WERKELIJKHEID

Een **trauma** kun je beter niet verstoppen

"Nare ervaringen kunnen je in de greep blijven houden. Soms zonder dat je het zelf beseft. EMDR helpt je het verleden te verwerken!"
Ellen van Dorp, GZ-psycholoog.

Lees meer over EMDR
op www.cruciaalggz.nl

Cruciaal
christelijke ggz

Cruciaal GGZ

- Persoonlijke hulpverlening
- Vanuit een christelijk perspectief
- Door ervaren professionals
- Geen wachtlijst

088 111 9 000

Cruciaal is onderdeel van Lelie zorggroep

Vorbereiding voor je belijdenis

Bijzonder! is een catechese-methode voor jongeren of volwassenen met een verstandelijke beperking. Het materiaal is toepasbaar voor verschillende niveaus. De methode kan gebruikt worden bij een-op-een-catechese of bij catechese aan een kleine groep.

Bijzonder! bestaat uit een standaard met tien leskaarten. Deze wordt tijdens de les op tafel gezet en hierop wordt aangewezen bij welk onderdeel je bent. Bij de methode hoort een handleiding en een stapel fotokaarten die regelmatig gebruikt worden bij het gesprek over de lesstof.

Voor meer bijzonderheden: zie www.follow-up.nu

Catechetenpakket (incl. standaard): € 41,50

Catechisantenpakket: € 14,50

Buijten & Schipperheijn Motief
www.buijten.nl – in de boekwinkel

Wij zijn Christus' handen in de wereld.
(foto Renata Sedmakova / Shutterstock.com)

God laten zien door dienstbaarheid

Bent u de vrouw van God?

Een jongen stond op blote voeten voor een schoenenwinkel en tuurde bibberend van de kou door het raam. Een passerende vrouw liep naar hem toe en vroeg: 'Wat sta je daar te doen?' Hij zei: 'Ik vroeg aan God om een paar schoenen.' De vrouw nam hem bij de hand, liep de winkel in en vroeg de verkoper om een teiltje met warm water. Daarmee waste ze de vuile voeten van de jongen. Toen vroeg ze aan de verkoper een paar sokken en kocht een paar schoenen voor de jongen. Toen ze de sokken en schoenen had betaald, keek het jongetje haar met verbaasde ogen aan en vroeg haar: 'Bent u de vrouw van God?' (A.F. Troost, Prijs je gelukkig).

/// TEKST: ALMATINE LEENE

De vrouw van God? Kun je dat zijn? Uiteraard niet letterlijk. Maar het is wel degelijk mogelijk om God te vertegenwoordigen, want we zijn geschapen naar Gods beeld. Dat is een diepe grond en motivatie voor diaconaat. Het maakt een groot verschil in de praktijk als je je daarvan bewust bent. Het zorgt ervoor dat je de ander als waardevol ziet, dat je de ander nodig hebt én dat je beseft dat de ander jou nodig heeft.

FILOSOFISCH

Het eerste wat in de Bijbel over de mens staat, vinden we in Genesis 1:26-27: 'God zei: "Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken; zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt." God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen.'

Maar wat betekent het precies dat we geschapen zijn naar Gods beeld? De dominante interpretatie is altijd geweest dat mensen, anders dan dieren rationele wezens zijn. Dit kwam ook omdat God vaak gezien werd als het meest intel-

ligente wezen dat uit één substantie bestond. Dat was immers het meest betrouwbaar. Maar daardoor werden veel mensen, zoals vrouwen en gehandicapten, al snel uitgesloten, omdat zij niet werden gezien als rationele wezens. Ook had het tot gevolg dat er een scheiding tussen lichaam en ziel kwam, waarin het eerste steeds onbelangrijker werd. Verder kwam het individu voorop te staan: het ging om jouw relatie met (de ene) God, de onderlinge relaties tussen mensen waren minder belangrijk. Op deze invulling valt behoorlijk wat kritiek te leveren. Is het niet eerder een filosofisch gedachtegoed? In de Bijbel kom je niet tegen dat het lichaam ongeschikt is aan de geest. En iedereen is toch naar Gods beeld geschapen? Om te voorkomen dat het beeld van God op allerlei onbijbelse manieren wordt geïnterpreteerd, is het belangrijk om eerst de vraag te beantwoorden wie God is. Want we zijn immers naar zijn beeld geschapen, en niet andersom.

SCHEPPINGSgegeven

Wie is God? We leren hem in de Bijbel kennen als Vader, Zoon en Geest. God belijden we daarom als de Drie-een. Dat begrip vat in één woord samen dat God

relaties kent en zijn wezen liefde is (1 Johannes 4:6-18). De Triniteit is een volmaakte eenheid en verscheidenheid. Dat God liefde is, heeft Jezus heel duidelijk laten zien in alles wat Hij op aarde kwam doen. Hij is hét beeld van God (2 Korintiërs 4:4, Kolossenzen 1:15). Zonder zijn Vader kon Hij niets doen, en wat Hij deed, deed Hij vervuld door de Heilige Geest.

Je zou kunnen zeggen dat Gods liefde zich kenmerkt door dienstbaarheid. Niet alleen de drie Personen onderling dienen elkaar, maar God kwam naar de aarde om ons te dienen (Matteüs 20:28). Dat is het Evangelie in een notendop. Christus kwam ons redden van alles wat ervoor zorgt dat we het leven niet voluit kunnen leven, zoals het is bedoeld. Uiteraard valt er nog veel meer te zeggen over God, maar liefde is duidelijk de kern. En naar het beeld van die Drie-een zijn wij geschapen. Wat betekent dat dan voor ons?

Allereerst moeten we zeggen dat elk mens beeld van God is. Niemand is daarvan uitgesloten. Het is een scheppingsgegeven. Hoe slim je bent, hoeveel geld je hebt, hoe je eruitziet, het heeft daar allemaal niets mee te maken. Dat bete-

kent dus dat iedereen waardevol is. Niet alleen omdat je zijn schepping bent, maar vooral omdat je Gods beelddrager bent. Elk mens kan daarom iets van God laten zien. Om die reden zegt de Bijbel ook dat je niemand mag vermoorden (Genesis 9:6).

De vrouw die de jongen schoenen gaf, vond hem belangrijk genoeg om geld aan uit te geven. Maar andersom bleek ook dat de jongen de gever hoogachtte. We laten vaak iemands waarde afhangen van hoeveel geld diegene heeft of hoe vrolijk, mooi of jong iemand is. Maar iedereen is beelddrager en dat zou de enige kwalificatie moeten zijn die telt. Door de vrucht van de Geest is het mogelijk om de ander zo te zien (Galaten 5:22-23).

Beeld van God zijn brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee. Naar jezelf en naar de ander. Laat jij inderdaad Gods liefde zien? En zie je in iemand anders Gods beeld terug? Alleen als je

geven, maar ook om wat je kunt ontvangen. Denk niet dat iemand die geen geld heeft jou niets kan geven. Integendeel. Vaak kunnen juist mensen die niets hebben heel veel geven. Ze beseffen waar het om draait in het leven en kunnen je veel leren over het belang van relaties.

MIJZELF

We leven in een individualistische samenleving en het draait allemaal om onszelf. Jouw carrière, jouw gezondheid, jouw pensioen en ga zo maar door. Dat zorgt ervoor dat je al gauw denkt dat je enkel verantwoordelijk bent voor jezelf en dat anderen jou niet nodig hebben en jij hen ook niet. Maar dat is een leugen die sinds de zondeval bestaat; het denken dat we zonder God en andere mensen kunnen.

De zondeval is ten diepste een relationele breuk (B.L. Meyers gaat hier uitgebreid op in in zijn boek *Walking with the poor*). Alle problemen die we in deze wereld kennen, zijn dan ook uiteindelijk relationeel van aard. Daar moeten we de oplossing zoeken.

God kwam de gebroken relatie tussen ons en Hem en de gebroken relatie tussen mensen onderling weer herstellen. De weg daarnaartoe is die van dienstbaarheid, zoals God ons door Christus heeft laten zien.

Jezus geeft hét voorbeeld hoe relaties weer hersteld kunnen worden en hoe je kunt openstaan voor de ander. Hij diende zijn Vader, door de Heilige Geest, en de mensen om zich heen als slaaf (Filippenzen 2:7). Dat is ook de weg die wij moeten gaan. Jezus wijst ons hoe hét beeld van God eruitziet. Dat betekent dat we de ander belangrijker moeten achten dan onszelf (vers 3).

Vaak hebben we het in de kerk over wat je allemaal beter niet kunt doen. Maar misschien is het wel belangrijker om te kijken naar wat we wel moeten doen. Bijvoorbeeld: niet mogen doden betekent tegelijkertijd de ander het leven geven. Niet mogen echtbreken betekent je man of vrouw op alle mogelijke manieren gelukkig proberen te maken. En dat alles vraagt dienstbaarheid en gerichtheid op de ander.

Door de kracht van de Geest kunnen we God en de ander dienen zoals Jezus dat deed. Johannes is er zelfs heel duidelijk over: 'Als iemand zegt: "Ik heb God lief," maar hij haat zijn broeder of zuster, is hij een leugenaar. Want iemand kan on-

mogelijk God, die hij nooit gezien heeft, liefhebben als hij de ander, die hij wel ziet, niet liefheeft. We hebben dan ook dit gebod van hem gekregen: wie God liefheeft, moet ook de ander liefhebben' (1 Johannes 4:20-21).

De ander liefhebben en dienstbaar zijn is niet slechts een kwestie van iets 'doen', net zoals beelddrager-zijn dat niet is. Het gaat om wie je bent en dat vraagt om jezelf te geven zoals Jezus deed en de Drie Personen zich aan elkaar geven.

Een paar jaar geleden was ik in een kerkdienst waar een heel aantal jongeren belijdenis van geloof aflegde. Aan ieder van de jongeren werd apart gevraagd wat ze aan God wilden geven. Iedereen noemde iets, maar het mooiste zei een gehandicapte jongen die in een rolstoel zat. Hij antwoordde: 'Ik wil mijzelf aan God geven.' Dat is echte dienstbaarheid. Daarmee dien je God en je medemens. Hij kan jou dan gebruiken op zijn manier, als zijn beeld en gelijkenis.

In de Tweede Wereldoorlog was er een kerk waar een Jezusbeeld stond, maar dit was door een bombardement vernield. Boven het beeld stond de inscriptie: 'Kom tot mij'. Toen men het beeld aan het restaureren was, kon men de handen van Jezus niet vinden. Dus schreven ze boven het beeld: 'Wees mijn handen. Wees mijn beeld.'

VROUW

God is niet een God op een afstand, maar een God van relaties, die heel dichtbij is gekomen door Christus en de Heilige Geest. Het wezen van de Drie-een God is liefde. Daarom is beeld-van-God-zijn een grote verantwoordelijkheid. Het maakt dat iedereen van waarde is en ook zo behandeld moet worden. En daarbij laat het beeld van God zien dat we anderen nodig hebben, en uiteraard dat anderen jou nodig hebben. Dat vraagt om een dienstbare houding. Op die manier mag je iets van de Drie-een God laten zien.

God vindt relaties belangrijk, want het is deel van zijn wezen. Daarom is God mens geworden. Als je jezelf die houding van dienstbaarheid, door de Geest gedreven en naar het voorbeeld van Christus, voorhoudt, kan het zomaar gebeuren dat iemand jou de vrouw van God noemt!

Almatine Leene is theoloog, docent en schrijver.

Iedereen is beelddrager van God, dat zou de enige kwalificatie moeten zijn die telt

jezelf als waardevol ziet, kun je de ander als waardevol zien.

Tot slot is er nog een reden waarom het besef dat je Gods beelddrager bent je oproept om naar de ander om te zien: geschapen zijn naar het beeld van God betekent dat je de ander nodig hebt. God vond het niet goed dat de mens alleen was (Genesis 2:18), daarom schiep hij een mannelijk en vrouwelijk geslacht. Uiteraard is elk individu beeld van God, maar we zijn het vooral ook samen. Pas in relatie met andere mensen en met de Drie-eenige God worden we werkelijk mens. Mannelijk en vrouwelijk zijn samen mens. We kunnen niet zonder elkaar, laat staan zonder God. We zijn geschapen om samen te werken; als gezin, als collega's, als vrienden. Slechts dan kan de aarde voortbestaan, en juist dan laten we zien hoe belangrijk relaties voor God zijn.

Als je beseft dat je de ander nodig hebt, gaat het niet meer alleen om wat je kunt

Sandro Bouman
38 jaar
NGK Doetinchem (378 leden)

SERIE: HET DIACONAAT VAN...

Sandro Bouman

Visie op en beleid over diaconaat is er genoeg, maar hoe ziet diaconaat er in de praktijk uit?
De Reformatie en Opbouw vroegen het aan zes gemeenteleden uit de GKv en NGK.

Wat verstaat u persoonlijk onder diaconaal werk?

‘Het is voor mij meer dan alleen zondags rondgaan met een collectezak. Het is bouwen aan Gods Koninkrijk op aarde. Omkijken naar mensen. En dat niet alleen in je eigen gemeente.’

Wat doet u op dit moment op diaconaal gebied?

‘Mensen helpen die zorg nodig hebben. Bijvoorbeeld door boodschappen te doen voor mensen die het niet breed hebben, eenzamen en ouderen te bezoeken en voor- en najaarmarkten te organiseren, waarvan de opbrengst bestemd is voor een goed doel.’

In hoeverre bent u hier tevreden mee?

‘Ik doe graag iets voor een ander. Het maakt mij gelukkig om een ander blij te maken. Liefde vermenigvuldigt zich als je haar deelt. Daarom is diaken te mogen zijn in kerk en buurt zo mooi.’

Wat was bepalend voor uw keuze voor dit diaconale werk? De nood, uw gaven, de mate van voldoening die het geeft, de hoeveelheid tijd die u beschikbaar hebt, iets anders?

‘Toen ik de vraag kreeg of ik diaken wilde worden, had ik niet veel bedenktijd nodig. Dit is toch prachtig werk?’

Wringt uw diaconale werk weleens met uw persoonlijke leven? Vraagt het om ‘offers’? Welke offers?

‘Soms is het lastig plannen. Naast mijn eigen bedrijf en winkel kom ik weleens in tijdnood. Maar de keuze om diaken te worden heb ik niet alleen gemaakt. Mijn vrouw en kinderen zijn hierbij betrokken en zij spelen uiteindelijk een grote rol in mijn functioneren. Verder heb ik met mijn twee diakencollega’s

een goede takenverdeling, waardoor er geen offers gebracht hoeven te worden om al het werk goed te volbrengen.’

Wat wilt u bereiken door uw diaconale werk?

‘Niet alleen met woorden maar ook met daden laten zien wat het betekent om Christus na te volgen. In de kerk, maar vooral ook buiten de kerk.’

Hoeveel komt daarvan terecht in de praktijk? En wat belemmert u daarbij?

‘Soms is voor mensen de drempel te hoog om hulp te vragen of aan te nemen, waardoor we niet altijd wat voor de mensen kunnen betekenen.’

Bereikt u mensen van buiten de kerk met uw diaconale werk? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

‘Ja, soms komen er via de website hulpvragen van mensen buiten de gemeente die in nood zitten. Deze mensen proberen we zo praktisch mogelijk te helpen en te betrekken bij onze gemeente.’

Op wie moet het diaconaat volgens u in eerste instantie gericht zijn? Op de eigen gemeente of ook op de samenleving om ons heen?

‘In eerste instantie op de eigen gemeenteleden, maar de mensen in de samenleving om ons heen zijn net zo goed onze naasten.’

Wat zou u in de toekomst nog beter of anders willen doen in uw persoonlijke diaconaat?

‘Ik zou ons gemeente-zijn in de wijk verder willen uitbreiden. We hebben daar nu de mogelijkheden voor, sinds we een kerkgebouw hebben gekocht.’

‘Liefde vermenigvuldigt zich als je haar deelt’

Huis van Vrede: het Evangelie laten zien aan moslims

Slechts een kwart van de inwoners van de Utrechtse 'krachtwijk' Kanaleneiland is van Nederlandse afkomst. Onder een aantal vrijgemaakte kerken in de regio ontstond een paar jaar geleden het verlangen om door middel van welzijnswork de bewoners van de wijk, veelal moslims, met het Evangelie in aanraking te brengen. Gastvrijheid, liefde en aandacht spreken hun eigen taal én banen de weg voor het Woord. Zo ontstond Huis van Vrede.

/// TEKST: HELEEN SYTSMA-VAN LOO BEELD: FROUCKJE VAN DER WAL

Je zou de positie van de Marokkanen en Turken in Nederland kunnen vergelijken met die van de tollenaars en zondaars in de tijd van Jezus', vertelt Henk Bouma, fulltime als oudste en voorganger verbonden aan Huis van Vrede. 'Daarmee spreek ik beslist geen moreel oordeel over hen uit, maar ik constateer dat er vanuit de samenleving op hen neergekeken wordt zoals dat in Jezus' tijd gebeurde met de tollenaars en zondaars. Maar juist naar hen ging Jezus' hart uit, naar de mensen aan de rand van de samenleving. Zo droom ik ervan dat het Evangelie van genade ingang vindt in de Turkse en Marokkaanse gemeenschap.' Bouma werkte zeventien jaar lang in Londen. Hij begon er als econoom, maar zijn hart lag meer bij het spreken over Jezus. Zo kwam hij in aanraking met London City Mission, waar hij ervaring opdeed als missionaris in buurtprojecten en uiteindelijk voorganger werd van een gemeente die uit het buurtwerk was ontstaan. Toen de Utrechtse kerken iemand zochten voor het werk onder moslims in hun stad keerde hij, inmiddels getrouwd en vader van twee kinderen, terug naar zijn vaderland om voor de

Daden en woorden kloppen met elkaar in Huis van Vrede, maar het begint met daden, met een open klimaat.

Utrechtse Missionaire Arbeid aan het werk te gaan. Hij kreeg een jaar de tijd om zich te oriënteren en een visie te ontwikkelen. Hij constateerde dat Kanaleneiland de plek was om aan het werk te gaan, en dat doet hij daar inmiddels vijf jaar.

STRIKT

Als ik op dinsdagmiddag binnenkom in Huis van Vrede zijn er twee vrouwen uit de buurt met naaiwerk bezig, in dezelfde ruimte als waar Bouma achter zijn laptop zit. Hij stelt hen aan mij voor en loopt vervolgens met mij naar

een andere ruimte, waar drie jongemannen aan het werk zijn, ook achter de naaimachine. Ze laten me zien wat ze aan het maken zijn. Eén van de jongens wordt door Henk 'mijn zoon' genoemd; de jongen groeit min of meer bij hem thuis op.

Tijdens het uurtje dat ik met Henk in gesprek ben, lopen er geregeld mensen in en uit, zowel gasten als vrijwilligers. Voor iedereen is er een vriendelijk woord, even wat persoonlijke aandacht.

'Bewust gastvrij zijn is een belangrijke sleutel in ons werk hier op Kanaleneiland', vertelt Henk. In zijn eigen huis en in andere huiskringen en gezinnen is er destijds begonnen met taalklasjes en bijbelstudiegroepjes, maar er kwam een moment om naar buiten te treden en iets gemeenschappelijks van de grond te tillen, al was het maar op de zondagen.

Het huren van een locatie was niet gemakkelijk, omdat de burgerlijke gemeente Utrecht nogal strikt was in haar verhuurbeleid. Alleen voor zogenoemde neutrale activiteiten en tegen betaling kon er een ruimte gehuurd worden in een schoolgebouw, waar gek genoeg wel koranlessen gegeven mochten worden. Later kwam onder veel gunstiger voorwaarden een buurt-huisachtige ruimte beschikbaar, die Huis van Vrede werd genoemd. Inmiddels concentreert zich hier al meer dan twee jaar het diaconaal-missionaire werk.

FIETS

Huis van Vrede wordt intensief gebruikt voor de meest uiteenlopende activiteiten, van naaicursussen tot huiswerkbegeleiding, van voetbal kijken tot meidenavonden, van een bijbelclub voor kinderen tot Nederlandse conversatieles. Op zondag is er een dienst, voorafgegaan door een gezellig gezamenlijk ontbijt en met alle tijd en ruimte voor ontmoeting en gesprek na afloop. 'De gedachte hierachter is dat Woord, gemeenschap en diaconie alle drie wezenlijk zijn voor de kerk', zegt Bouma. 'Dienst aan God en dienst aan de naaste liggen in elkaars verlengde.' Daden en woorden kloppen hier met elkaar, maar het begint met daden, met een open klimaat. Bouma: 'Goede activiteiten passen bij Gods Koninkrijk. Een fiets repareren laat daar al iets van zien, want iets wat goed is,

Henk Bouma (rechts, in het midden): 'Ik droom ervan dat het Evangelie van genade ingang vindt in de Turkse en Marokkaanse gemeenschap.'

past bij onze goede God. Er doet zich vervolgens vaak een gelegenheid voor om niet alleen iets van Jezus' liefde te laten zien, maar er ook op een heel natuurlijke manier over te vertellen. Maar soms zeggen daden al genoeg.' Hij vervolgt: 'Ik merkte aan één van de vrouwen die hier zitten te naaien dat ze heel bang was en dat irriteerde me. Tot ik me realiseerde: angst past niet bij de volmaakte liefde van Jezus en van die liefde wil ik naar haar iets uitstralen. Haar daar concreet over vertellen is nog niet aan de orde, haar iets van die liefde laten zien wel.'

DORP

Gevraagd naar de vruchten van het werk zet Bouma me eerst op het verkeerde been. 'Ik ben zelf wel dichter naar Jezus toegegroeid ja', is zijn reactie. Maar door het werk op Kanaleneiland zijn ook andere mensen tot geloof gekomen. Zo'n tien mensen werden gedoopt in Huis van Vrede, van wie de helft geen christelijke achtergrond had.

Intussen weten ook aardig wat studenten de weg naar Huis van Vrede te vinden. Via hen ontstaan vervolgens weer nieuwe contacten en komen andere bewoners van Kanaleneiland bij Huis van Vrede terecht.

In de praktijk blijkt het moeilijker om Marokkanen en Turken te bereiken

met het Evangelie dan bijvoorbeeld Afghanen en Iraniërs. 'Onder Marokkanen en Turken wordt de islam meer als een onderdeel van hun identiteit beschouwd, onder Afghanen en Iraniërs speelt de islam een andere rol', is Bouma's inschatting. 'Ook is Kanaleneiland net een dorp; als je je gezicht laat zien in Huis van Vrede, is in "no time" de hele gemeenschap op de hoogte. Er wordt over je geroddeld. Dat maakt de drempel hoog. Vertrouwend op Gods genade en in de kracht van zijn Geest zijn dat de omstandigheden waaronder we hier aan het werk zijn. De uitkomst ligt in zijn hand.'

Heleen Sytsma-van Loo is neerlandicus en eindredacteur van *De Reformatie*.

INFO

Meer over Huis van Vrede: www.huisvanvrede.nl en www.stichtinguma.nl. Op 13 april van dit jaar zond de EO een interview uit met Henk Bouma. De uitzending is terug te vinden op de website van de EO.

WEGWIJZER

Meer doen met diaconaat, maar hoe?

Warmte en gastvrijheid is een goed begin van diaconaal gemeente-zijn.

Je wilt als gemeente een speerpunt maken van diaconaat, maar kunt daarbij wel wat hulp gebruiken. Waar is de nood in jouw omgeving? Waar kun je je inzetten? En hoe? Een greep uit de vele organisaties die gemeenten kunnen helpen om hun diaconaat concreet te maken.

/// TEKST: JORDI KOOIMAN

Algemene diaconale toerusting
Het Diaconaal Steunpunt is er om gemeenten in de NGK en GKv diaconaal toe te rusten. De website www.diaconaalsteunpunt.nl biedt informatie over tal van diaconale onderwerpen (eredienst, huisbezoek, beleid en organisatie, samenwerking, armoede, eenzaamheid, financiën, etc). Ook heeft het Steunpunt een Helpdesk voor gemeenten.

Toerusting op verschillende diaconale gebieden

De Driehoek is in 1952 in het leven geroepen door de diaconieën van de GKv. De stichting richt zich op kerkmaatschappelijk werk. Diakenen kunnen er terecht voor ondersteuning als ze tegen complexe zaken aanlopen. De Driehoek biedt ook workshops voor diaconieën aan. Zie www.dedriehoek.nl.

De Herberg is een pastoraal-diaconaal centrum dat een verlengstuk wil zijn van de gemeente door mensen een gastvrij huis te bieden om tot rust te komen. De Herberg wil tegelijk gemeenten toerusten in 'herbergzaamheid', het omzien naar elkaar, door kring- of gemeenteavonden te verzorgen. Zie www.pcdeherberg.nl.

Operatie Mobilisatie is een internationale zendingsorganisatie. Naast zijn zendingswerk doet OM veel aan toerusting van gemeenten, onder meer door diensten, thema-avonden, cursussen en trainingen. Zie www.nl.om.org.

Luisterend Dienen is het diaconale programma van gemeenten binnen de PKN die zich verbonden weten met het Gereformeerd Belijden. Luisterend Dienen ondersteunt wereldwijd diaconale projecten. Daarnaast rust de organisatie plaatselijke diaconieën toe met cursussen en andere toerusting. Zie www.luisterenddiensten.nl.

Praktische hulp

Stichting Present koppelt hulpvragers aan hulpgevers, als een soort 'makelaar in vrijwilligerswerk'. Het gaat daarbij vooral om praktische hulp. Present heeft een groot netwerk verspreid door het land, waar lokale gemeenten op verschillende manieren bij kunnen aanhaken. Zie www.stichtingpresent.nl.

Stichting Hulp in Praktijk brengt net als Present mensen die hulp willen geven, zoals kerkelijke gemeenten, in contact met hulpvragers. HiP wil kerken ondersteunen in hun lokale diaconale taak. Zie www.stichtinghip.nl.

SchuldHulpMaatje strijdt tegen armoede in Nederland. Gemeenten die met mensen met schulden te maken krijgen of die simpelweg mensen met schulden willen helpen, kunnen bij SchuldHulpMaatje aansluiten bij een project of ondersteuning vragen. Zie www.schuldhulpmaatje.nl.

Voedselbanken helpen de armste mensen in Nederland met voedselpakketten. Door het hele land zijn er voedselbanken. Kerken kunnen zich inzetten

door voedsel te geven, geld te geven of vrijwilligers te leveren. Zie www.voedselbankennederland.nl.

Kledingbanken zijn er ook in grote getalen in Nederland. Het idee is hetzelfde als bij de voedselbank, maar in plaats van voedsel wordt er kleding uitgedeeld aan de allerarmsten. De kledingbanken hebben niet, zoals de voedselbanken, een centrale website, maar een korte zoektocht op internet is genoeg om te weten te komen of er in jouw stad een kledingbank is.

Stichting Gave maakt kerken en christenen bewust van de bijbelse roeping om 'de vreemdeling' gastvrij te ontvangen. Gave traint en ondersteunt vrijwilligers om contacten op te bouwen met asielzoekers. Gave biedt gemeenten veel toerustingsmogelijkheden rond de omgang met asielzoekers. Zie www.gave.nl.

Actie4kids is een jaarlijkse actie waarbij meer dan 50.000 schoenendozen met schoolspullen, speelgoed en toiletartikelen naar arme kinderen worden gestuurd. De actie wordt georganiseerd door stichting De Samaritaan. Zie www.actie4kids.nl.

Bewustwording

De Verre Naasten (GKv) helpt kerken wereldwijd om te groeien en bestrijdt armoede en onrecht. Voor gemeenten biedt De Verre Naasten diverse voorlichtingsprogramma's en acties aan, waarmee aandacht gevraagd kan worden voor het wereldwijde diaconaat. Zie www.deverre-naasten.nl.

Micha Nederland strijdt tegen armoede, onrecht en uitbuiting door de zwakten een stem te geven. Micha Nederland biedt daarvoor verschillende activiteiten, waaronder de Micha Zondag, cursussen en kerkenpakketten aan. Zie www.michaenederland.nl.

Tear steunt kerken in de strijd tegen armoede en onrecht. Ook voor Nederlandse kerken biedt Tear ondersteuning, bijvoorbeeld met het programma 'Word een groene kerk' of door kringmateriaal en thema-avonden.

Om jongeren bewust te maken van de armoede in de wereld, biedt Tear twee speciale acties aan. Bij Nacht Zonder Dak brengt een jeugdgroep één nacht door in een zelfgemaakt krotje. Bij Soul Action zetten jongeren zich in voor armen, verdrukten en verlorenen. Zie www.tear.nl/jongeren.

Diaconale reizen

World Servants doet met behulp van vrijwilligersgroepen bouwprojecten in ontwikkelingslanden. Jaarlijks zendt de organisatie zo'n 750 mensen vanuit Nederland naar een arm land. World Servants biedt verschillende mogelijkheden om gemeenten te informeren over de projecten of over wereldwijd diaconaat in het algemeen. Zie www.worldservants.nl.

Livingstone biedt werkvakanties naar ontwikkelingslanden aan, vergelijkbaar met World Servants. Het is mogelijk om met je eigen groep (bijvoorbeeld jongerengroep) op reis te gaan. Zie www.livingstonereizen.nl.

Stichting Hulp Oost-Europa (HOE) verleent geestelijke en materiële hulp aan kerken en mensen in Oost-Europa. Ook de stichting HOE biedt werkvakanties aan. Zie www.hulpoosteuropa.nl.

Internationale stages

Voor jongeren die zich diaconaal willen inzetten in de wereld zijn er bij diverse organisaties internationale stages te volgen. Daaronder Operatie Mobilisatie, Mercy Ships (medische hulp vanaf een ziekenhuisschip, de Africa Mercy) en Interserve, die onder het motto 'geloof werkt' mensen in hun eigen vakgebied uitzendt naar ontwikkelingslanden. Zie www.nl.om.org, www.mercyships.nl en www.interserve.nl.

Gerechtigheid en barmhartigheid in lied en beeld (2)

(foto Chris Pennarts / www.chrispennarts.nl)

Maak ons nuttig

Maak ons nuttig Heer, voor onze medemens
die leeft en sterft in nood.
Laat ons delen Heer, van onze overvloed.
Laat onze liefde al Uw wonderen doen.

Lieve Heer, leer ons om U ook te zien
in de ogen van de mensen die ons kwetsen.
Laat ons zien, hoe de liefde zich vermomt
en hoe mooi het is, te leven in Uw dienst.

Maak ons nuttig Heer, voor onze medemens
die leeft en sterft in nood.
Laat ons delen Heer, van onze overvloed.
Laat onze liefde al Uw wonderen doen.

Lieve Heer, maak ons heilig, net als U,
en laat Jezus elke dag in ons herleven.
Geef ons moed, om Uw mooie werk te doen.
Geef ons liefde Heer, voor anderen en U.

Maak ons nuttig Heer, voor onze medemens
die leeft en sterft in nood.
Laat ons delen Heer, van onze overvloed.
Laat onze liefde al Uw wonderen doen.

Tekst: Michiel van Heusden, Menno van der Beek (geïnspireerd door
gebeden van moeder Teresa)
Muziek: Jeroen van der Werken, Michiel van Heusden

© 2013: alle hierboven genoemde schrijvers

De overheid is bezig met het afbouwen van de verzorgingsstaat, of wat daar nog van over is. Christenen en kerken kunnen daardoor wellicht weer wat meer ruimte innemen op het speelveld van de zorg voor mensen aan de rand van de samenleving. Nieuw is die positie niet, zo blijkt als je in vogelvlucht door de geschiedenis van de verhouding tussen de zorgtaak van kerk en overheid gaat.

/// TEKST: GEORGE HARINCK

We beginnen het overzicht in 1796, ten tijde van de Franse overheersing van Nederland. De scheiding van kerk en staat die toen was ingezet, veranderde de positie van de bevoorrechte Nederlandse Gereformeerde Kerk binnen de natie ingrijpend, met forse gevolgen voor het functioneren van de diaconie. De staat vormde voortaan de bestuurlijke uitdrukking van de natie en de kerk fungeerde binnen die natie als een vereniging van christenen. De kerk verloor daarmee haar nationale en publieke positie en moest

sindsdien zoeken naar een nieuwe rol in het publieke domein.

Dit kerkelijk zoekproces werd geïntensiveerd na de invoering van de grondwet van 1848, die de scheiding van kerk en staat consolideerde. De kerk als instituut had geen publieke rol, alleen de christelijke religie als zodanig werd van belang geacht voor de kwaliteit van de samenleving. De kerk verzette zich daartegen en kreeg daarin bijval uit liberale hoek. De liberalen bepleitten met succes een 'laissez-faire'-beleid voor de overheid.

Armoede kwam volgens hen voort uit eigen schuld of had oorzaken die alleen door zedelijke verheffing bestreden konden worden. 'Met het oog op dit doel blijve de armenzorg in beginsel werk der liefde. Zij worde geen publieke dienst.' (uit: *Het beginsel van leven en wasdom*, Ido de Haan).

VERHEFFEN

Het enige wat de overheid vroeg van de kerken was het verschaffen van informatie om misbruik van de bedeling te voorkomen. Een Armenwet in

IN VOGELVLUCHT:
DE ZORGTAAK VAN KERK
EN OVERHEID VAN 1796 TOT NU

Wie zorgt er voor de armen?

Boterhammen snijden in het armenhuis in Rotterdam, 1914. (foto Jan Willemsen / Flickr.com)

deze zin werd in 1854 aangenomen en bleef ruim een eeuw van kracht. Pas in 1965 werd deze vervangen door de Algemene Bijstandswet. Het effect van de wet was tweeledig. Dat de kerk als eerstverantwoordelijke werd beschouwd in de armenzorg was vaak in strijd met de werkelijkheid: de armenzorg van de gemeentelijke overheid was belangrijker. De overheidsuitgaven stegen met de invoering van de Armenwet aanzienlijk, mede door de zogenoemde dubbele bedeling, namelijk van

kerk en overheid beide, die voordien verboden was. Eerst kon de kerk óf armen verzorgen óf hen doorsturen naar de overheid. Sinds 1854 koos de kerk er vaak voor gedeeltelijk bijstand te verlenen en vervolgens de bedeelde door te sturen naar de burgerlijke gemeente.

Ten tweede kreeg na 1854 de visie dat armoede vooral een morele kwestie was de wind in de zeilen. Het doel van armenzorg werd de armen zedelijk te verheffen. Zodoende stond niet langer de verhouding van kerk en staat of de

werkverschaffing centraal in de bezinning op armenzorg, maar drankmisbruik, seksuele zeden en spaarzin. De armenzorg werd zo onttrokken aan de sociale kwestie die de samenleving in het laatste kwart van de negentiende eeuw beheerste. Die kwestie ging over de organisatie van de arbeid en over recht, niet over de regulering van de ledigheid en over liefdebetoon. De kerk behaalde door de wet van 1854 zodoende een overwinning met een onverwacht neveneffect: de diaconie en daarmee de kerk raakte

afgezonderd van het economische leven in Nederland en bood een bijzondere vorm van armenzorg die niet financieel, maar moreel van aard was en niet gefundeerd in gerechtigheid, maar in barmhartigheid.

CIVIL SOCIETY

Dat deze morele benadering van sociale nood een verdere beperking van de positie van de kerk in de samenleving impliceerde, bleek zowel uit de visie van de moderne theologie als de opkomst van het socialisme en de Reveilbeweging. Het socialisme keerde zich in Nederland fel tegen de kerk, omdat die zich zo onmaatschappelijk opstelde. Als de kerk al geen onverschilligheid ten aanzien van de sociale kwestie aan de dag legde, dan beperkte zij zich tot haar morele en opvoedende rol, in plaats van voor het recht der armen in het krijt te treden. De sociaal bewogen predikant J.C. Sikkel (1855-1920) schreef kritisch: 'Het socialisme is tegen de binnenwanden van de muren der kerk ontkiemd in de harten van wie daar koud zaten of stonden.'

Na 1854 kreeg de visie dat armoede vooral een morele kwestie was de wind in de zeilen

De beperkte morele rol van de kerk in de samenleving was ook reden tot actie binnen het Reveil. Daar koos men niet voor de traditionele oplossing van herstel of uitbreiding van de diaconie, maar stichtte men zelfstandige charitatieve verenigingen en stichtingen. Daarmee werd feitelijk aanvaard dat de kerk als instituut een beperkte rol had in het publieke domein. Het was niet de kerk, maar het waren de christenen die zich in de samenleving dienden te ontplooiën. Deze stichtingen vormden door hun nieuwe vorm van particulier initiatief een modernisering van de charitatieve zorg en een activering van de 'civil society'.

Maar ook deze 'inwendige zending' berokkende de kerk schade. 'Voor deze ondernemende christenen', zo schreef een diaken in 1888, staat 'de kerk als eene

eerbiedwaardige, lastige antiquiteit in de weg. En aan den anderen kant moet erkend, dat zij, die de kerk waarachtig liefhebben, dikwijls niet ruim genoeg van hart zijn, om de binnenlandsche zending in hun hart op te nemen.'

AMBITIEUS

Er is in de negentiende eeuw eenmaal op grootse wijze gepoogd om in deze situatie van een marginaliserende kerk op het terrein van de diaconale en charitatieve zorg een keer te brengen. De theoloog en politicus Abraham Kuyper (1837-1920) streefde naar een christelijke samenleving. Daarin zou de scheiding van kerk en staat gehandhaafd blijven maar diende de sociale zorg van de staat naar de kerk te worden overgeheveld. Het ging hierbij niet alleen om morele zorg, maar ook om de verdediging van het recht van zwakken: 'Deze diaconie wage het den voet te zetten op politiek terrein, om waar ze ziet, dat de zondagswet straffeloos wordt overtreden, herziening en handhaving te eischen; waar ze ontdekt dat vele werkplaatsen verwoestend zijn voor de gezondheid en verderfelijk voor de zeden, en dat door overmatigen arbeid ziel en lichaam worden vermoord, verbetering te vragen door wettelijke bescherming.'

Dit initiatief om de kerk weer te laten doordringen in de samenleving leidde tot nieuwe aandacht voor de diaconie en een zekere emancipatie van het diakenambt ten opzichte van dat van de ouderling. Tot een doordringing van de samenleving kwam het echter niet. In veel opzichten waren de plannen te ambitieus en werden ze nog door Kuyper zelf bijgesteld. Weduwen- en wezenzorg was toch een taak van de overheid, zo schreef hij in 1900, en in het algemeen dienden bestaande initiatieven en particuliere liefdadigheid niet door de diaconie te worden overgenomen. De diaconie van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam moest in 1908 het door haar beheerde ziekenhuis Eudokia afstoten, omdat het beheer ervan de financiële en inhoudelijke kennis van de diakenen te boven ging.

Kuyper's neocalvinistische visie, waarin niet de kerk, maar de zich organiserende burgers, christenen en niet-christenen, een sleutelrol vervulden in de samenleving, werd invloedrijk en stempelde Nederland vanaf het begin van de twintigste eeuw. De kerk speelde in deze sterk door het christendom be-

heerste samenleving een kleine rol ten gunste van een grote rol voor christelijke organisaties.

INTERBELLUM

Rond de eeuwwisseling kwam de herziening van de Armenwet op de politieke agenda. Even leek het erop dat de kerk haar in 1854 vastgelegde rol van primaire armenverzorger zou verliezen. Maar de uiteindelijke herziening van de wet in 1912 liet de taak van de armenverzorger toch bij de kerk en de particuliere barmhartigheid liggen.

Na de aanvaarding van deze wet werden de diaconieën behalve in de samenleving ook binnen de kerken meer en meer eigen werelden. Het streven naar zedelijke verheffing van de arme maakte in de samenleving steeds meer plaats voor het recht van de arme op sociale voorzieningen en de kerk was financieel niet in staat dit recht te verschaffen. De praktijk van de armenzorg kwam in het interbellum ver af te staan van de wettelijke prioriteit van de kerkelijke armenzorg.

In 1920 vormde het kerkelijke aandeel in het geheel van het financiële sociale zorgaanbod in Nederland van zowel particulieren als overheid nog een kwart, in 1938 was dat aandeel reeds gehalveerd tot 12,5 procent, om na de Tweede Wereldoorlog te dalen tot een paar procent.

BERUSTING

Toen na de Tweede Wereldoorlog de rol van de overheid inzake de sociale zorg snel groter werd en de verzorgingsstaat vorm kreeg, was er voor de Nederlandse kerken in het algemeen geen reden om alarm te slaan. De christenen vormden een omvangrijke factor in de samenleving en de totstandkoming van de verzorgingsstaat vertoonde niet het beeld van een harde ideologische strijd. De sociaaldemocratie had zijn afwijzende opstelling jegens het christendom laten varen en trachtte net als bijvoorbeeld in Engeland gebeurd was de christelijke traditie te incorporeren.

Het sociaaldemocratische/confessionele kabinet-Cals (1965-1966) ging uit van een regeringsprogramma waarin christendom en humanisme op één lijn werden gesteld. De verzorgingsstaat is dus in de Nederlandse samenleving gevestigd mede onder leiding van politieke partijen die positief stonden jegens kerk en christendom.

Toch leefden er onder christenen hier en

daar wel bezwaren tegen de toenemende invloed van de overheid op het maatschappelijk leven en in het bijzonder tegen haar sociale zekerheidsstelsel. Maar in de praktijk was de kern van de sociale zorg, de armenzorg, al sinds decennia een overheidstaak. Daarom was er in diaconale kringen eerder sprake van berusting dan van verzet.

Geen andere functie van de kerk bevond zich zozeer in het spanningsveld van kerk en samenleving als de diaconie

De verdere uitbreiding van de sociale overheidstaak in de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw werd in diaconale en christelijk-charitatieve kring zelfs verwelkomd met het oog op de stijgende kosten. Deze stijging was het gevolg van hogere kwaliteitseisen, en van uitbreiding en professionalisering van het charitatieve werk. Zelfs binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, waar de uitdijende sociale zorg van de overheid als 'staatssocialisme' werd gebrandmerkt, aanvaardde men in 1952 geruisloos overheidssubsidie voor de op diaconaal initiatief opgerichte Stichting Gereformeerde Kinderbescherming.

HERORIËNTATIE

De bezinning die in diaconale en charitatieve kring omstreeks 1960 plaatsvond, spitste zich in de protestantse kerken niet toe op de verhouding tussen de overheid en de kerk, maar op de functie van de diaconie in de verzorgingsstaat. In de nieuwe kerkorde van de Hervormde Kerk uit 1951 werd de taak van de diaconie sterk uitgebreid, tot aan maatschappelijk werk en zorg voor zwakken en vervolgden. Dit betekende een uitbreiding van de diaconie 'tot een instituut, dat de bedeling achter zich liet en nieuwe, ook immateriële, taken op zich nam' (*Ver-nieuwing van het diaconaat. Doen en denken van J.C. van Dongen (1907-1983), Herman Noordegraaf en Wim Tieman*).

Ook de Gereformeerde Kerken gaven een impuls aan het diaconale werk. In 1949 kregen de diakenen een sterkere positie ten opzichte van de andere twee ambten (predikant en ouderling) door ze de coördinatie op te dragen van het lenigen van geestelijke en materiële noden in de gemeente. In 1956 werd afscheid genomen van de regel dat de kerk haar eigen armen diende te verzorgen. Daarmee werd de verzorgingsstaat aanvaard.

In de vrijgemaakte kerken reorganiseerden men het diaconaat niet op landelijk niveau, maar ook hier klonk in 1965 onder diakenen de roep 'tot een heroriëntatie inzake de kerkelijke hulpverlening, waarbij het accent meer op immateriële aspecten gelegd zou moeten worden' ('De geschiedenis van de gereformeerde

diaconie, 1965-1992', R. Janssens in *Diakonie in verleden en heden*).

De diaconie was omstreeks 1960 dus een actief en uitgebreid onderdeel van de kerkelijke organisatie, dat zich meer en meer richtte op immateriële taken en zich vergeleek met het verleden sterker op de samenleving dan op de kerk richtte.

Deze organisatorische ontwikkeling ging gepaard met een inhoudelijke verandering. Sinds Abraham Kuyper had de visie gedomineerd dat de samenleving zou moeten worden herkerstend. Het middel daartoe was op charitatief terrein de christelijke organisatie: het christelijke ziekenhuis en de christelijke inrichtingen van barmhartigheid. De kerken en hun diaconieën speelden daarin zelf

Een prent van de westgevel van de toren van de Lebuïnuskerk in Deventer, 1929. Het huisje tegen de gevel is het armenhuis der Hervormde gemeente, inmiddels afgebroken. (afbeelding Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / CC BY-SA 3.0 NL)

Deel van een gekalligrafeerd reglement van rond 1830, betreffende de bedeling van de Stadsarmen te Sneek. (bron Fries Scheepvaart Museum)

geen actieve rol, maar ze steunden wel materieel en inhoudelijk het streven van deze organisaties.

Deze materiële steun bleef in de jaren '60 bestaan, maar de inhoudelijke steun aan christelijke organisaties werd binnen de kerken vervangen door een christelijk engagement met de samenleving in het algemeen. Er was binnen de kerken een sterke neiging tot een onafhankelijke, kritische rol in de samenleving. De christelijke structuren in de samenleving werden niet genegeerd, maar kregen in het licht van deze nieuwe missie een beperktere betekenis.

De vrijgemaakte kerken waren inmiddels zo kritisch over de uitdijende verzorgingsstaat dat daar stemmen opgingen

om zich inzake de sociale zorg geheel uit de samenleving terug te trekken en een diaconale autarkie van de kerk na te streven. Zowel dit pleidooi voor autarkie als de relativering van het belang van christelijke organisaties illustreren deze kerkelijke omslag.

OPGETUIGD

In plaats van een stut voor de staat werd de kerk in de praktijk een kritische autoriteit tegenover de staat, en tegenover de samenleving en haar verplichtingen. De kerken representeerden een andere, betere wereld.

In de Gereformeerde Kerken (synodaal) uitte deze omslag zich onder meer in de prediking. Niet langer was er sprake van

een samenlevingsvisie, maar het ging over 'het leven van de gelovige' (*De Gereformeerde Kerken in Nederland. Deel 2 1936-1975*, H.C. Endedijk). In de radicale versie van de vrijgemaakte kerken, waarin de kerk de eigenlijke samenleving was en het echte leven bood, heette het in 1963: 'Meer dan ooit zal het aankomen op het echte kénnen van de gemeente en het tijdig voorlichten en vermanen der gemeenteleden om de orde van Christus te verkiezen boven de gestroomlijnde barmhartigheden der mensen.' (*Het ontwerp Algemene Bijstandswet*, C. Trimp).

Geen andere functie van de kerk bevond zich zozeer in het spanningsveld van kerk en samenleving als de diaconie. Haar functie werd in deze periode door de kerk opgetuigd. Het ging niet zozeer om de charitatieve als wel om de sociale diaconie: 'Het is partij kiezen voor de armen, correctief in de samenleving ingrijpen en een teken oprichten van de Vrede, zoals die door God bedoeld en beloofd is' (*Vernieuwing van het diaconaat*, Herman Noordegraaf). Het diaconaat betekende niet alleen 'olie en wijn in de wonden', maar ook strijden voor recht. Dit juridische aspect was de diaconie in de negentiende eeuw kwijtgeraakt, maar trachtte ze nu te herwinnen.

Per saldo bereikte de kerk met haar kritiek het omgekeerde van wat ze beoogde: in de hoop daarmee de samenleving van karakter te doen veranderen en heil tot stand te brengen, leidde haar kritiek tot een verdere verzwakking van de kerkelijke positie, omdat ze te zeer tegenover de samenleving kwam te staan.

Met de voltooiing van de verzorgingsstaat in de jaren '60 waren op sociaal gebied de voorwaarden gecreëerd voor een seculiere samenleving waarin de kerk overbodig was. De distantie van de samenleving jegens kerk en christendom was in Nederland zelfs groter dan elders in Europa, omdat de kerk reeds voorafgaand aan de jaren '60 geen sterke maatschappelijke functie had en reeds in een isolement stond. Dat proces was in 1796 begonnen.

Prof. dr. George Harinck is als historicus werkzaam bij onder meer het Historisch Documentatiecentrum van de Vrije Universiteit in Amsterdam.

CHE CHRISTELIJKE HOGESCHOOL EDE
60 JAAR

www.che.nl

"Op de CHE kan ik over mijn vak én over mijn geloof praten"

David Reitsma,
student Bedrijfskunde MER

Bekijk hier mijn droom en opleiding

Open Dag
zaterdag
8 november
10.00 - 15.00

Op kamers in Ede?
Proef het studentenleven op de campuswoningen dicht bij de CHE

Laten we duidelijk zijn. Je komt naar de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) om een beroep te leren. Je kiest daarmee voor de hoge kwaliteit en bevlogen docenten van de CHE. Bovenal kom je zoals je bent: als christen. Dat gaat je mooie ontmoetingen en diepgaande gesprekken opleveren. Het is een waardevol onderdeel van je vorming als professional. Misschien verklaart dat wel de gezellige sfeer op de campus. Blijf dicht bij jezelf, kom naar de CHE!

DICHTBIJ JE TOEKOMST

Bedrijfskunde MER • Human Resource Management • SPH • MWD • Leraar Basisonderwijs • Verpleegkunde
Godsdienst Pastoraal Werk • Leraar Godsdienst/Levensbeschouwing • Journalistiek • Communicatie

**Papoea dankt!
Dankt u mee?**

DANK DAG
5 NOVEMBER 2014

Op Papoea verandert de samenleving snel. Mensen zoeken houvast. Is die nog te vinden in heidense rituelen? Of juist in de vooruitgang, met al haar vrijheden? Dank mee met Herlina voor échte vrijheid, in Christus. En help de kerk op Papoea om Zijn liefde te delen. Geef voor deze kerk.

Deel je geloof, wereldwijd

De **VERRE** NAASTEN

WWW.DEVERRENAASTEN.NL/DANKDAG2014

STICHTING WOORD & WERELD

Onlangs verschenen: Cahier 101

Cyprianus van Carthago

Leven, marteldood en invloed van een Noord-Afrikaanse bisschop in de derde eeuw

door dr. Harm Veldman

168 x 230 mm, genaaid, gebrocheerd, 72 pagina's

Prijs bij abonnement € 9,-
Ook verkrijgbaar bij de boekhandel voor € 11,-

www.woordenwereld.nl of www.aboland.nl

0900 Aboland / 0900 226 52 63

dit Koningskind

"Ik kan de gespreksgroep zeker aanraden. Ik heb tips gekregen waar ik echt iets mee kan."

dit Koningskind ondersteunt christenen met een beperking in kerk en samenleving

www.ditkoningskind.nl

PASTORAAL DIACONAAL CENTRUM

de Herberg

Pastoraal Diaconaal Centrum de Herberg te Oosterbeek wil als verlengstuk van de christelijke gemeente pastorale zorg bieden aan gemeenteleden die om uiteenlopende redenen afstand moeten nemen van de thuissituatie. Samen met vrijwilligers biedt een kleine groep professionele begeleiders aan volwassenen een plek om op adem te komen.

uitrusten

keuzes maken

bezinnen

zoeken naar verdieping

Een periode in de Herberg

*... momenten van rust,
... Gods Woord gaat open en wordt overdacht,
... samen zingen, samen bidden,
... aandacht voor elkaar,
... krijgen van een bemoediging.*

Het heeft me dichterbij God en mezelf gebracht.

026-3342225

www.pdcdeherberg.nl

Voor ons werk zijn wij mede afhankelijk van bijdragen van diaconieën en particulieren. Steun ons door uw bijdrage te storten op NL 58 RAB O 0302 2633 30 t.n.v. Stichting De Pietersberg.

bijbel
studie
bond
lezenlerenleven

Postadres : Postbus 499, 8000 AL Zwolle

Telefoon : (038) 427 04 48

E-mail : info@steunpuntbijbelstudie.nl

IBAN nummer : NL74INGB0000839484 t.n.v. Geref. Bijbelstudiebond te Bedum

Gemeenteschetsen

Werkcongres

WegWijs

www.steunpuntbijbelstudie.nl

Bijbelstudie-uitgaven

Bijbelstudiedag

De Bijbel lezen, uit de Bijbel leren en vanuit de Bijbel leven. Daar draait het om bij het Steunpunt Bijbelstudie. Om een gereformeerd geluid te laten horen aan betrokken christenen in de vorm van bijbelstudiematerialen en bijeenkomsten.

In het blad **WegWijs** wordt iedere twee maanden een bepaald thema belicht. Op de **website** wordt een overzicht gegeven van de activiteiten en publicaties van het Steunpunt, en kunnen de **Gemeenteschetsen** worden gedownload. Deze producten zijn uitermate geschikt voor gezamenlijke bijbelstudie. En in het **werkcongres** en de **Bijbelstudiedag** krijgt de doelstelling: betrokken Christenen wegwijs maken in de Bijbel, heel letterlijk vorm en inhoud.

SERIE: HET DIACONAAT VAN...

Evert de Bruine

Evert de Bruine
70 jaar
GKv Wageningen (327 leden)

Visie op en beleid over diaconaat is er genoeg, maar hoe ziet diaconaat er in de praktijk uit?

De Reformatie en Opbouw vroegen het aan zes gemeenteleden uit de GKv en NGK.

Wat verstaat u persoonlijk onder diaconaal werk?

‘Diaconaal werk betekent voor mij je dienstbaar opstellen voor je medemens. Voor mij persoonlijk lag het diaconale werk de afgelopen periode meer buiten dan binnen mijn kerkelijke gemeente. Zo mocht ik iets van Christus laten zien door te handelen.’

Wat doet u op dit moment op diaconaal gebied?

‘Op dit moment vervul ik geen diaconaal ambt meer. Maar ik wil mijn begonnen werk toch voortzetten door actief te blijven bij projecten als het Diaconaal WMO Platform Wageningen en KerkNet. KerkNet is opgezet door bijna alle kerken en geloofsgemeenschappen binnen Wageningen. We houden elkaar op de hoogte van onze afzonderlijke activiteiten en bekijken welke activiteiten we gezamenlijk kunnen doen.’

In hoeverre bent u hier tevreden mee?

‘Ik vind dat gezamenlijke acties mooi zijn voor de buitenwereld. Je bent ook kerk in de maatschappij. Ik ben zelf wel wat conservatief, maar door samen te werken hoeft je niet je eigen identiteit als kerk in te leveren.’

Wat was bepalend voor uw keuze voor dit diaconale werk? De nood, uw gaven, de mate van voldoening die het geeft, de hoeveelheid tijd die u beschikbaar hebt, iets anders?

‘Na mijn pensionering ben ik er eigenlijk in gerold, meer dan dat het een bewuste keuze was. Ik had toen de tijd en de motivatie om mij voor dat werk beschikbaar te stellen. Als ik nog gewerkt had, had ik er beslist geen tijd voor kunnen vinden. Maar ik denk dat God mij precies op tijd deze taak heeft gegeven, een taak die mij op het lijf geschreven is.’

Wringt uw diaconale werk weleens met uw persoonlijke leven? Vraagt het om ‘offers’? Welke offers?

‘Nee. Omdat ik op het moment van mijn pensionering bij het diaconale werk betrokken werd, vroeg het niet om offers en wrong het ook niet met mijn persoonlijke leven. Het is gewoon heerlijk om te doen.’

Wat wilt u bereiken door uw diaconale werk?

‘Wat ik wil bereiken, is dat wij als kerken meer zichtbaar zijn

voor de plaatselijke bevolking door er te zijn en iets voor hen te doen. Daarvoor zijn we ook betrokken bij Stichting Present, die daadwerkelijk werkzaamheden verricht bij mensen thuis.’

Hoeveel komt daarvan terecht in de praktijk? En wat belemmert u daarbij?

‘Onze gemeente is betrokken bij Kom Eet, waarmee één keer per veertien dagen een maaltijd wordt aangeboden aan minder draagkrachtigen en eenzamen, en bij het Diaconaal Inloophuis Markt17, waar drie keer per week zo’n maaltijd wordt aangeboden en waar we ook een huiskamer willen aanbieden, zodat mensen elkaar kunnen ontmoeten.

De grootste belemmering hierbij was dat we niet op alle

terreinen even deskundig waren en regelmatig om hulp moesten vragen, met name rond de financiering. Er zijn fondsen die een dergelijk project willen financieren, maar die niet willen bijdragen aan een exploitatiesubsidie. Ook zijn niet alle kerken in staat om een dergelijk project

langdurig financieel te ondersteunen.’

Bereikt u mensen van buiten de kerk met uw diaconale werk? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

‘We bereiken mensen buiten de kerk door het project Kom Eet (GKv, NGK en Salem) en het Diaconaal Inloophuis Markt17.’

Op wie moet het diaconaat volgens u in eerste instantie gericht zijn? Op de eigen gemeente of ook op de samenleving om ons heen?

‘In eerste instantie op de eigen gemeenteleden (“vooral voor onze eigen geloofsgenoten”, Galaten 6:10), maar zeker niet in mindere mate op de samenleving om ons heen. De plaatselijke gemeente mag zeker niet buiten schot blijven. Ik denk dat wij daarin in het verleden schromelijk tekortgeschoten zijn.’

Wat zou u in de toekomst nog beter of anders willen doen in uw persoonlijke diaconaat?

‘Meer openstaan voor de nood en zorg die in mijn directe omgeving bestaat en indien mogelijk en wenselijk daadwerkelijk steun bieden.’

‘De plaatselijke gemeente mag zeker niet buiten schot blijven’

Veranderen door je
gezindheid te vernieuwen

Ik heb daar in de drek God gezien

**'Dit is de troost in mijn ellende: dat uw
belofte mij doet leven' (Psalm 119:50)**

Misschien is alle leven zo
Door de modder baan je je een weg
Het vuil kleeft aan je donzen lijf
Je zoekt naar eten, leeftocht, vulling

Maar wat je vindt, dat wordt je dood
Toch is er iets van zoveel hoger
Achter de vlekkerige vacht
Is er glans en bovendien

Zie dat oog, aanschouw
Het oog vol licht
Het kuiken gaat nog groeien

Wat hier loopt, ontstijgt de drek
Hier waggelt een belofte
Misschien is alle leven zo

Dit gedicht verscheen eerder in het TU-maga-
zine en werd geschreven door Koos Tamminga
bij een foto van Maarten Boersema.

‘Ik had honger en jullie gaven me te eten.’ Aan die woorden van Jezus wordt vaak gedacht als het gaat om het ontmoeten van God in armoede. Tijdens een reis naar Kenia kreeg Maarten Boersema echter een ander perspectief op het onderwerp.

/// TEKST EN BEELD: MAARTEN BOERSEMA

Daar staat ze. Trots als een pauw. Tranen met grote waarde. Ze heeft net haar diploma ontvangen en spreekt nu als jaarvertegenwoordiger de zaal toe. Wie had dat jaren geleden bedacht? Niemand. Ze groeide op in armoede. Haar ouders hadden grote moeite om elke dag de buiken van het gezin te voeden. Dromen deed ze dan ook niet. Hoogstens een vluchtige droom over het halen van de volgende dag. Elke dag was overleven. Vooral niet denken aan de toekomst, laat staan denken aan het toespreken van een zaal met een diploma op zak. Maar ze staat er toch echt. Voor mij is ze een lichtje van hoop. Een levende belofte. ‘Ik ben door Gods genade uit de armoede getrokken en wil daarvan stralen in mijn omgeving.’

DREK

Toen ik werd gevraagd om een stuk te schrijven over het ontmoeten van God in armoede, over het ontmoeten van God in de ander, moest ik meteen denken aan een reis die ik in het voorjaar maakte. De hulporganisatie Compassion had mij uitgenodigd om als fotograaf mee te gaan op een ondernemersreis naar Kenia. Tijdens deze reis wilde Compassion ondernemers (die overigens op eigen kosten meegingen) laten proeven van de programma's die ze hebben opgezet en dan met name het zogenoemde leiderschapsprogramma. In dit programma biedt de hulporganisatie uitblinkers die waarschijnlijk ooit ergens in een leidinggevende positie terechtkomen de kans om een academische studie te doen. Naast de studie krijgen ze ook de kans om een christelijk leiderschapsprogramma te volgen, waarin ze leren om als dienende leiders te leven en te handelen. Waarden als rentmeesterschap, excellentie, integriteit en waardigheid staan centraal. Eerlijkheidshalve moet ik zeggen dat ik er niet heel hoge verwachtingen van had. Toch ging ik mee. Gelukkig. Want de reis heeft me – in de harde realiteit – iets van Gods genade laten zien. Ik heb daar in Kenia, in de drek, God ontmoet. Mooier dan Koos Tamminga het in het gedicht bij dit artikel verwoordt, kan ik het niet zeggen. In de schaduw van het licht van dat gedicht probeer ik iets van mijn ervaring op papier te zetten. En ik vraag jullie een klein stuk mee te lopen in de wijk waar de foto bij het gedicht werd gemaakt.

EINSTEIN

Het is zondagmorgen en we gaan naar een kerk in één van de sloppenwijken van Nairobi.

Onder begeleiding van soldaten, omdat het anders te gevaarlijk is, wandelen we door de sloppen.

Ik heb al best wat van de wereld gezien, maar dit is mijn eerste keer in zo'n grote sloppenwijk. En ik geloof niet wat ik zie en ruik. De stank van het open riool, de menonwaardige woningen, de dreiging van geweld... Het zijn omstandigheden waar je als mens niet in wilt wonen. Maar er wonen wel mensen. Duizenden zelfs. Om mij heen in de groep valt een stilte. ‘Hoe kan dit?’ vragen we ons af. Al zie ik in de ogen van enkele van de groepsgenoten ook hoop. Ze stralen. Daar begrijp ik weinig van. Misschien kun je een beetje meevoelen met mijn gevoel. Het lijkt allemaal zo uitzichtloos, hoe kun je dan toch stralen?

Maar hier stopt het verhaal niet. Later op die dag spreek ik met één van de ‘stralende’ groepsgenoten en ze legt me uit waarom ze niet wanhopig is. ‘Toen ik hier vier jaar geleden voor het eerst kwam, was ik ontdaan en voelde ik me schuldig. Ik wilde de boel hier meteen veranderen. De wereld veranderen. Ik raakte teleurgesteld, omdat dat natuurlijk niet gaat. Nu is dat anders. Ik voel me niet meer teleurgesteld als ik door dit soort sloppenwijken loop, maar ik zie uitdagingen. Ik zie mensen die in hun kleine omgeving verschil kunnen maken.’

Het klinkt wellicht wat idealistisch, maar ze kleurt de woorden heel realistisch in. Eerst met woorden van Albert Einstein. ‘Het is onmogelijk een systeem te veranderen door middel van het systeem dat de problemen veroorzaakt heeft.’ Ze bedoelt hiermee dat je mensen moet leren anders te zijn dan het systeem, en dat kan alleen door iets van buiten in dat systeem in te brengen. Ze vertelt dat ze dat ziet gebeuren door studenten die getraind worden om christelijke leiders te zijn. Ze brengen kleine veranderingen op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg, maar ook door een andere manier van denken. De kernwaarden van hun onderwijs gaan nogal eens in tegen de heersende manier van denken en doen.

Met nog meer kracht vult ze haar woorden in door de eerste woorden uit Romeinen 12 aan te halen. ‘U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdek-

ken wat God van u wil en wat goed, volmaakt en hem welgevallig is.'

OFFER

Dit artikel voldoet misschien niet aan de verwachtingen die je zelf krijgt bij de gedachte van God ontmoeten in de ander, God ontmoeten in armoede. Vaak denken we juist dan aan de woorden van Jezus in Matteüs 25: 'Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op, ik was naakt, en jullie kleedden mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe.'

Die gedachte kwam ook bij mij als eerste op. En ik kan ook veel herinneringen terughalen waarin ik door het gezicht van iemand in nood het gezicht van de Ander zag schijnen. Dat waren niet alleen ontmoetingen in het verre buitenland, maar vaak ook hier in Nederland. Ik denk dan bijvoorbeeld aan ontmoetingen die ik als vrijwilliger op de soepbus van het Leger des Heils in

Zwolle had: ontmoetingen met mensen die zich het afvoerputje van de samenleving voelden, ontmoetingen in de stijl van het Koninkrijk.

Toch kies ik er in dit artikel voor om een ander perspectief te tonen. In de afgelopen maanden heb ik mezelf vaak afgevraagd wat de reis naar Kenia bijzonder maakte. Telkens kwam ik in die reflectie terug op het element van hoop. Ik heb veel mensen gezien die hoop belichaamden, gevoed vanuit het Evangelie. Je zou het als volgt kunnen samenvatten, in de lijn van Romeinen 12: ik ontmoette daar mensen die hadden ontdekt dat God goed is, en die goedheid zette hen in beweging om een levend offer te zijn voor Hem.

'Toen ik hier vier jaar geleden voor het eerst kwam, was ik ontdaan en voelde ik me schuldig'

Dat betekende onder meer dat ze probeerden andere keuzes te maken dan normaal was in hun omgeving. Ze wilden bijvoorbeeld niet corrupt zijn, maar eerlijk leven zoals God het heeft bedoeld, met alle gevolgen van dien. Tegelijkertijd wisten ze dat dit alleen mogelijk was door de kracht van Gods Geest en de verandering van hun eigen denken door Gods Geest, met als doel de wereld naar Gods goedheid te veranderen en zo ook anderen aan te steken. Veel van de studenten in het leiderschapsprogramma gaan bijvoorbeeld terug naar 'hun' sloppenwijk of dorp om daar vrijwilligerswerk te doen. Ze willen Gods liefde doorgeven door les te geven of simpelweg door een voorbeeld te zijn en jongeren te helpen en aan te moedigen om in hun spoor te gaan. Die 'stralende' reisgenoot van eerder in dit verhaal omschreef het als volgt: 'De sloppenwijken zullen er blijven tot de definitieve vernieuwing bij de jongste dag. We kunnen dan ook onmogelijk de wereld veranderen. Maar ik heb gezien en ervaren dat God door de vernieuwing van denken veranderingen in levens tot stand brengt. God werkt heel krachtig door mensen heen en dat heeft uitstraling op anderen. Je ziet dat anderen ook graag op een christelijke manier willen leven. Deze veranderingen door mensen geven mij hoop. Ze laten me zien dat God en geloof krachtig zijn en laten me al iets zien van hoe het straks definitief goed zal zijn.'

Het is als in het gedicht. Ik heb mensen in de drek gezien die de drek ontstijgen. Niet dat ze meteen uit de drek getild worden. Ze – en wij ook – modderen wat aan. Maar door dat alles heen is wel een belofte te zien. Een belofte die het leven nu al dragelijk maakt. Een door de Geest aangewaarde belofte.

Maarten Boersema is parttime predikant van de GKv Blije-Holwerd. Daarnaast is hij fotograaf en tekstschrijver.

350.000X 'DANKJEWEL'

Geef voor blinden en slechtzienden

Sms 'ogen'
naar 4333 en
doneer € 2,50

Eenmalig
2,50 €/sms

Nederland telt nu al 350.000 blinden en slechtzienden. Dat aantal groeit snel. Wij helpen met onderwijs, hulpmiddelen én onderzoek. Help ook mee. steunBartimeus.nl

Op weg helpen

PSYCHOLOGISCHE HULPVERLENING BIJ:

- Depressiviteit en angst
- Identiteitsproblemen
- Relatie- of opvoedingsproblemen
- Traumaverwerking
- Burn-out
- Seksuele (verslavings)problemen

Hoe?

Individuele therapie, partnerrelatie-therapie, gezinstherapie, EMDR, groepstherapie: 'Leven met Aandacht': in acht sessies bieden wij een aandachtgerichte cognitieve therapie aan, waarin wordt aangesloten op de christelijk meditatieve traditie.

Nieuw: e-health bij angst en depressie.

Waar? In Houten, Zwolle en Rotterdam.

Voor meer informatie:

Telefoon: 030-6377071

E-mail: info@stagg-ngk.nl

Website: www.stagg-ngk.nl

STAGG
STICHTING VOOR AMBULANTE
GEESTELIJKE GEZONDHEIDZORG

De STAGG is in 1970 opgericht vanuit de Nederlands Gereformeerde Kerken. **Wij zijn HKZ gecertificeerd.**

STAGG is onderdeel van

Lelie zorggroep

De digitale hulp bij preekvoorbereiding

Preek Wijzer

PreekWijzer biedt:

- Honderden preekschetsen
- Veel bijbels-theologisch materiaal
- Praktische informatie over preekvoorbereiding en preken
- Archieven van diverse theologische tijdschriften
- Forum rondom preekvoorbereiding
- Wekelijks nieuw materiaal

Maak op www.PreekWijzer.nl een account aan en u krijgt een maand lang **gratis** toegang tot de PreekWijzer.

PreekWijzer

@PreekWijzer

Boekencentrum

NU LIVE

Een nieuw kerkelijk

OnderWeg

Inspiratie
voor
reisgenoten

- Het beste van twee oude titels in één nieuw, eigentijds blad
- Een bron van toerusting en inspiratie voor elk gemeentelid
- Beschouwingen, interviews en reportages rond actuele thema's
- Rubrieken rond jeugdwerk, missionair kerk-zijn en geestelijk leven
- Nieuwe columnisten
- Een geheel nieuw design
- 24 nummers per jaar, ruim 850 pagina's leesplezier

Nog geen abonnee van *Opbouw* of *De Reformatie*, maar wel benieuwd naar *OnderWeg*? Geef u alvast op voor een proefabonnement en ontvang het nieuwe blad vanaf 10 januari 2015 drie maanden lang gratis thuis! Meld u aan via www.dereformatie.nl of www.opbouwonline.nl.

magazine: *OnderWeg*

Opbouw en De Reformatie gaan fuseren.

Vanaf 10 januari 2015 krijgen de abonnees van beide bladen één en hetzelfde magazine op de mat: *OnderWeg*.

Ad de Boer
hoofredacteur
OnderWeg

*Waarom de naam *OnderWeg*?*

Omdat we onderweg zijn naar de grote toekomst die God belooft. Daarbij past geen stilstand, maar beweging. Dankbaar voor tradities, maar beseffend dat die ook ballast voor onderweg kunnen zijn. En dus altijd open voor de vraag: waar zijn we vandáág en waar wil de Heer ons morgen hebben? In het vertrouwen dat we achter Jezus aan (de Weg!) op onze bestemming komen.

*Waarom is *OnderWeg* de moeite van het lezen waard?*

Omdat *OnderWeg* kerken en christenen helpt om in deze tijd vol veranderingen hun weg te vinden. Met een sterke focus op wat mensen nodig hebben in hun gemeente, in een ambt of gewoon als betrokken lid.

Waar denk je aan bij 'onderweg zijn'?

Aan rijden door de Flevopolder, over Franse binnenweggetjes of door de Rocky Mountains in Amerika, waarbij ik

steeds de ogen en stem van mijn vrouw Ineke nodig heb om al het moois – 'kijk, daar!' – maar ook de risico's – 'pas op!' – te zien. Onderweg zijn is voor mij, zolang God het geeft, sámen onderweg zijn en oog, oor en gids zijn voor elkaar.

*Wat betekent de fusie van *Opbouw* en *De Reformatie* voor jou persoonlijk?*

Het heeft voor mij iets van een droom die uitkomt. Het conflict in 1956 rond de redactie van *De Reformatie*, dat leidde tot het ontstaan van *Opbouw*, was een voorbode van de breuk die zich later in de kerken voltrok en die zo veel kwaad gedaan heeft. Ik beleef het als een werk van Gods Geest dat de GKv en NGK elkaar nu weer vinden, en de fusie van *Opbouw* en *De Reformatie* is een teken daarvan. Zoiets als dat beloftevolle takje dat de duif mee terugnam naar Noachs ark.

OnderWeg biedt inspiratie voor reisgenoten. Wat houdt dat in?

De inhoud van *OnderWeg* delen we met medechristenen. Zij zijn onze en elkaars reisgenoten. We mogen elkaar stimuleren en bemoedigen. *OnderWeg* mag handvatten bieden voor een goede reis. Samen nadenken over de dingen die we tegenkomen.

*Wat zijn niet te missen onderdelen van *OnderWeg*?*

We maken natuurlijk geen onderscheid tussen te missen en niet te missen onderdelen. Door variatie in inhoud en rubrieken proberen we diverse categorieën lezers te bereiken. Niet elk onderdeel van *OnderWeg* zal voor iedereen even aansprekend zijn. Belangrijk is dat het blad wel voor iedereen toegankelijk zal zijn. Niet moeilijk, wel grondig. Via thema's gaan we de diepte in. We gaan schrijven over thema's die vandáág leven, in de kerk en in de samenleving.

Waar denk je aan bij onderweg zijn?

We zijn onderweg naar Gods nieuwe en volmaakte Koninkrijk. Tegelijk zijn we onderweg in een leven waarin we van alles tegenkomen. Ons magazine wil meereizen. En met de lezer nadenken over al die dingen die we onderweg tegenkomen.

*Wat betekent de fusie van *Opbouw* en *De Reformatie* voor jou persoonlijk?*

Een hartenwens gaat in vervulling! De vrijgemaakte en de Ned. Gereformeerde kerken zijn in de afgelopen jaren onmiskenbaar naar elkaar toegegroeid. Onder de zegen van de Here mochten op heel veel plaatsen intensieve contacten gelegd worden. Landelijk zijn er officiële samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid. We zijn samen onderweg! Daarbij past de uitgave van een gemeenschappelijk blad. Kerkelijke eenheid bereik je niet met een blad. Maar *OnderWeg* kan een belangrijk middel zijn om elkaar nog beter te leren kennen.

Henk Hoksbergen
hoofredacteur
OnderWeg

DelftProject: een gastvrije gemeente voor buitenlandse studenten

Het gebouw van de GKv Delft staat vlak bij de campus van de plaatselijke Technische Universiteit. Daardoor lag het op de weg van de gemeente om iets te gaan doen voor de vele internationale studenten die hun weg naar Delft wel hebben weten te vinden, maar hun weg in Delft nog niet. Tegelijkertijd kwam van de kant van IFES, de overkoepelende organisatie voor christelijk studentenwerk, een vraag die daarbij aansloot. Twee jaar geleden ontstond zo het DelftProject.

/// TEKST: HELEEN SYTSMAN-VAN LOO BEELD: JAN VAN DOORNIK / WWW.JANVANDOORNIK.NL

Toen vanwege gestage groei sinds het begin van deze eeuw de GKv Delft uit haar kerkgebouw barstte, werd uitgekeken naar een nieuw, groter onderkomen. Dat werd de Immanuelkerk. Aanvankelijk werd het nog gedeeld met de PKN-parochie, maar sinds ongeveer een jaar heeft de GKv het gebouw voor zichzelf. Al is 'voor zichzelf' betrekkelijk voor wie gastvrijheid hoog in het vaandel heeft staan. Ds. Hans Jan Roosenbrand vertelt hoe het er nu voorstaat in de 'kerk voor de campus' en wat het DelftProject betekent voor de gemeente. 'Het DelftProject is eigenlijk zowel diaconaal als missionair van karakter', zegt de voorganger, die sinds september 2012 in Delft werkt. Hij en zijn collega Simon van der Lugt hebben de taken zo verdeeld dat er één voltijdse predikantsplaats aan het project besteed kan worden.

Gastvrijheid bieden en een bijdrage leveren aan zingevingsvragen zijn de twee doelstellingen van het project. Dat eerste krijgt vorm in de feel@home- en eat&meetprogramma's, het

Ds. Hans Jan Roosenbrand (links, aan het sjoelen): 'Er worden tal van activiteiten georganiseerd met als doel een warm thuis te bieden aan buitenlandse studenten.'

tweede onder meer in forumavonden met bijvoorbeeld een christelijke spreker of ruimte voor inspirerende ontmoetingen. 'Wij als Nederlanders zijn meestal best bereid om buitenlanders te helpen hun

weg te vinden in hun nieuwe woon- en leefsituatie, maar hen thuis ontvangen doen we niet zo gauw', vertelt de Delftse predikant. 'Daardoor kan een jongere die zijn of haar familie heeft achtergelaten en aan de TU is gaan

studeren zich best eenzaam voelen. In het DelftProject koppelen we een student die daar interesse in heeft aan een gastgezin. De bedoeling is dat hij of zij dan regelmatig bij dat gezin aan tafel schuift en zich daar thuis voelt. Er zijn inmiddels zo'n dertig of veertig gastgezinnen.'

Voor de forumavonden worden bijvoorbeeld docenten van de TU uitgenodigd, meestal mensen die hun academische werk combineren met een christelijke levensstijl. Behalve de maaltijden en de forumavonden worden er tal van andere activiteiten georganiseerd, met als doel een warm thuis te bieden aan buitenlandse studenten. Naastenliefde betonen door er gewoon te zijn voor deze jonge mensen met een klein netwerk is daarbij het belangrijkste oogmerk. Vanzelf komen ze daardoor ook in aanraking met het christelijk geloof. Sommigen bezoeken de kerkdiensten, anderen volgen een Alpha- of andere kennismakingscursus. Ook wordt er aandacht besteed aan pastoraat.

KNIELBANK

De focus op internationale studenten stempelt een behoorlijk deel van het gemeentelven en ook de kerkdiensten. Wat betekent het voor de bestaande gemeente om zich zo open te stellen voor buitenstaanders, in dit geval ook buitenlanders? Loopt iedereen er warm voor?

'De keuze om dit te doen wordt breed gedragen', zegt Roosenbrand. 'Het gastgezinnenprogramma draait goed. Maar in een gemeente van bijna 700 leden hoeft niet iedereen persoonlijk betrokken te zijn.'

Hij vervolgt: 'De kerkdiensten worden simultaan in het Engels vertaald en de liederen zijn ook geregeld in het Engels. Met dat laatste is niet iedereen even gelukkig, maar echt een issue is het niet. Verder vinden we het belangrijk om internationale studenten die ervoor kiezen om lid te worden van onze gemeente niet alleen als ontvangende partij te zien, maar als volwaardige leden die op hun beurt met de gaven die zij hebben ook weer hun steentje mogen bijdragen aan het gemeentelven.'

Daarbij is ontmoeting natuurlijk altijd een wederzijds gebeuren, en in die zin hebben de activiteiten van het DelftProject ook zijn weerslag op de gemeente zelf. 'Je merkt in onze ge-

Samen eten biedt buitenlandse studenten de gelegenheid om gemeenteleden te ontmoeten, en andersom.

meente iets van Christus' wereldwijde werk. Daardoor ga je anders aankijken tegen onze manier van kerk-zijn. Die wordt daardoor minder vanzelfsprekend. We worden uitgedaagd om na te denken over wat nou echt belangrijk is', merkt Roosenbrand op. 'We hebben bijvoorbeeld goed overwogen hoe we de avondmaalsviering inrichten met christelijke gasten uit het buitenland en met gasten die wel belangstelling hebben voor het geloof, maar zelf nog geen belijdend christen zijn. Voor de eerste groep staat het avondmaal open, de tweede groep kan ook naar voren komen en om een zegen vragen.' Dat dat wel tot verwarring kan leiden, bleek onlangs toen een gast geweest werd op de mogelijkheid om gezegend te worden, maar op de knielbank ging staan en om een stukje brood vroeg. 'Sowieso merken we hoe lastig het kan zijn om elkaar goed te begrijpen', zegt Roosenbrand. 'Ook in praktische dingen als afspraken maken met mensen uit andere culturen.'

Mooi en verrijkend voor de gemeente zijn de getuigenissen van gasten die Christus hebben leren kennen en daar vrijmoedig over spreken. Roosenbrand vertelt: 'Niet iedereen die bijvoorbeeld via de Alpha-cursus of de Andreas-course tot geloof komt, kiest ervoor om lid te worden van onze gemeente. We hebben contact met de Chinese Fel-

lowship en werken nauw samen met de International Reformed Evangelical Fellowship. Als iemand toetreedt tot één van deze kerken, kan het zijn dat hij later bij ons in de dienst vertelt over hoe hij Christus heeft leren kennen en nu met Hem leeft.'

TRADITIE

Voor de toekomst ziet Roosenbrand een aantal aandachtspunten. 'Nu we een paar jaar draaien en de kinderziekten er wat uit zijn, merken we hoe belangrijk het is om ook de eigen gemeenteleden goed te coachen en te instrueren. De gemeente is in de afgelopen tijd door de contacten met christenen uit andere culturen veranderd. We staan bewust in de gereformeerde traditie. Binnen die traditie moeten we leren omgaan met de diversiteit die het contact met buitenlandse christenen met zich meebrengt. Het is daarom goed om verder te gaan op de ingeslagen weg, maar tegelijk oog te hebben voor stabiliteit en continuïteit.'

Meer weten over het DelftProject? Ga naar www.delftproject.nl of naar www.facebook.com/delftproject.

Heleen Sytsma-van Loo is neerlandicus en eindredacteur van *De Reformatie*.

NGP

Nederlands
Gereformeerde
Predikantenopleiding

Theologie studeren? Daar word je wijzer van!

Heb jij belangstelling om theologie te gaan studeren en zou je misschien predikant willen worden in een Nederlands Gereformeerde gemeente? Of wil je werken als zending, bijbelvertaler, als predikant in het leger of bij justitie? Vraag dan om informatie of meld je aan bij de opleidings-coördinator van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding te Apeldoorn; oc.ngp@ngk.nl (P. van Veen).

De NGP verzorgt een deelopleiding van circa 20%, die de eigen kleur van de NGK brengt in jouw theologie-opleiding. Het is verplicht voor wie predikant wil worden binnen de NGK. Het programma voorziet in een uitruil van studiepunten met de Theologische Universiteit van Apeldoorn (TUA). Wil je elders studeren, dan is het belangrijk om het te volgen studieprogramma op tijd af te stemmen.

Vereiste vooropleiding theologie:
VWO of een propedeuse HBO zijn voldoende

Kijk op: www.ngk.nl/ngp en www.tua.nl

MONDIAL MOVERS

verhuizingen
Kattenberg

opslag
zakelijk
logistiek
particulier

*"We hoefden de dozen niet eens in te pakken.
De mannen van Kattenberg regelden alles!"*

vraag ons
gratis verhuis-
infopakket
aan!

Nunspeet 0341 278 078
Zwolle 038 422 32 26
Harderwijk 0341 425 972
Apeldoorn 055 578 56 23
Dronten 0321 317 677

Amersfoort 033 465 67 75
Hilversum 035 683 56 47

Ruim 100 jaar veilig en vertrouwd.

www.kattenberg.nl

- ISO 9001
- ISO 14001
- OHSAS 18001
- Gekwalificeerd projectverhuizer

ERKENDE
VERHUIZERS

EMC
EUROPEAN MOVING GROUP

HART VOOR ÚW
ONDERNEMING

KROL ACCOUNTANTS
WEZENBERG
HARDERWIJK | KAMPEN

Als ondernemer wilt u toch ook dat uw financiële en fiscale zaken met zorg en betrokkenheid worden behandeld? Met onze persoonlijke betrokkenheid, diepgaande vakkennis en vooral flexibiliteit zorgen wij voor transparante én heldere cijfers. Zo weet u als ondernemer altijd waar u aan toe bent.

HOOFDVESTIGING
HARDERWIJK

WESTEINDE 25A
3844 DD HARDERWIJK
T (0341) 42 60 60

EMAIL
WEBSITE

INFO@KROLWEZENBERG.NL
WWW.KROLWEZENBERG.NL

attendo
uitvaartzorg

*"Ik dacht dat het gek was mijn
uitvaart voor te bespreken.
Maar het geeft rust."*

Lange Voort 3
Oegstgeest
071 565 1577
AttendoUitvaartzorg.nl

Mieke van Vuuren
63 jaar
NGK Amersfoort-Noord (479 leden)

SERIE: HET DIACONAAT VAN...

Mieke van Vuuren

Visie op en beleid over diaconaat is er genoeg, maar hoe ziet diaconaat er in de praktijk uit?
De Reformatie en Opbouw vroegen het aan zes gemeenteleden uit de GKv en NGK.

Wat verstaat u persoonlijk onder diaconaal werk?
'Aandacht en vooral praktische hulp aan je naaste geven. Doen.'

Wat doet u op dit moment op diaconaal gebied?
'Ik bezoek eenzamen en zieken en via de Amersfoortse Dorcas-werkgroep organiseer ik voedsel- en kledingacties en zamel ik breiwerk in.'

In hoeverre bent u hier tevreden mee?
'Diaconaal werk is nooit klaar, maar dit past nu binnen mijn mogelijkheden. Ik heb ook tijd nodig om echtgenote, moeder en oma te zijn.'

Wat was bepalend voor uw keuze voor dit diaconale werk? De nood, uw gaven, de mate van voldoening die het geeft, de hoeveelheid tijd die u beschikbaar hebt, iets anders?
'Mijn gaven liggen in het praktische. Nood is er veel en ik ben dankbaar dat ik daar een klein stukje van kan lenigen.'

Wringt uw diaconale werk weleens met uw persoonlijke leven? Vraagt het om 'offers'? Welke offers?
'Bezoeken plannen is soms wel lastig tussen mijn dagelijkse dingen door, maar de voldoening na een bezoek maakt het "offer" klein. Ook het bij pieken intensieve Dorcas-werk kan veel energie vragen, maar de opbrengst van de acties maakt veel goed. Zeker als ik bedenk dat honderden armen in Oost-

Europa mede door mijn inspanningen voedselpakketten ontvangen.'

Wat wilt u bereiken door uw diaconale werk?
'Gewoon gehoorzamen aan mijn roeping als christen met wat ik kan.'

Hoeveel komt daarvan terecht in de praktijk? En wat belemmert u daarbij?

'Ik doe nu simpelweg wat past binnen mijn mogelijkheden en tijd.'

Bereikt u mensen van buiten de kerk met uw diaconale werk? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

'Binnen het Dorcas-werk kom ik veel mensen tegen van allerlei achtergronden, die iets voor de naasten willen doen.'

Op wie moet het diaconaat volgens u in eerste instantie gericht zijn? Op de eigen gemeente of ook op de samenleving om ons heen?

'De eigen gemeente ligt erg voor de hand. Maar je kunt aan de armoede en moeiten buiten de gemeente niet voorbijlopen. Het geeft kansen om het Evangelie "gewoon te doen".'

Wat zou u in de toekomst nog beter of anders willen doen in uw persoonlijke diaconaat?

'Er kan altijd meer tijd in gestoken worden, maar ik weeg wat ik tegenkom af tegen wat mijn mogelijkheden zijn.'

'Gewoon gehoorzamen aan mijn roeping'

Diaconaat in de vroegchristelijke kerk

Een radicalisering van het liefdesgebod

Tot niet zo lang geleden was er op elke ziekenauto een rood kruis te zien. Weinigen zullen erbij stilgestaan hebben dat dat een verwijzing was naar een eeuwenoude traditie, die ook vandaag de dag nog een beroep op ons doet: zorg voor de zwakken!

/// TEKST: HERMAN NOORDEGRAAF

Dat er zoiets is als ‘zorg voor de naaste’ lijkt vanzelfsprekend, maar de invulling daarvan blijkt al naar gelang de tijd en cultuur waarin men leeft sterk uiteen te lopen. Dat is vooral het geval als we de vraag stellen wie die naaste is. Zijn dat familieleden en vrienden of ook anderen?

Het is een vrucht van het christendom dat ook mensen buiten de eigen kring, vooral in de persoon van de armen, hierbij in beeld zijn gekomen. De eerste christenen trokken de lijnen door die we in het Oude Testament vinden. De sociale wetgeving in het Oude Testament loopt over van het omzien naar

de weduwen, wezen en vreemdelingen en het opkomen voor het recht van de armen. En kijk naar de striemende protesten van de profeten als deze door God gegeven regels worden overtreden. Het gaat hier om een goddelijk recht! Hoezeer Jezus mensen die buiten-gesloten werden – armen, zieken,

Vanaf het begin van haar bestaan heeft de christelijke kerk de inzet voor armen en andere mensen in nood tot een wezenlijk kenmerk van haar bestaan gemaakt. (foto Photophee.eu / Shutterstock.com)

tollenaars en nog vele anderen – zijn bevrijdende boodschap bracht, blijkt uit vele plaatsen in de evangeliën. Een historisch gesproken heel invloedrijke passage vinden we in Matteüs 25:31-46, in de gelijkenis van het laatste oordeel. Daarin formuleert Jezus zes werken, te weten: eten geven aan de hongerigen, drinken geven aan de dorstigen, vreemdelingen huisvesten, naakten kleden, zieken bezoeken en gevangenen bezoeken. Het belang van deze werken blijkt uit de afsluitende woorden: 'Ik verzeker jullie: alles wat jullie voor één van deze onaanzienlijken niet gedaan hebben, hebben jullie ook voor mij niet gedaan.'

Deze werken zijn de geschiedenis ingegaan als de 'werken van barmhartigheid', waaraan in de loop van de geschiedenis al snel een zevende werk

is toegevoegd, zoals we dat ook vinden in het Jodendom, namelijk het begraven van de doden. Het was de taak van de geloofsgemeenschap om ervoor te zorgen dat iedereen een waardige begrafenis kreeg en niet naamloos in de geschiedenis ten onder ging als er geen familie was die voor een begrafenis kon zorgen. De rabbijnen zagen in dit werk zelfs de hoogste vorm van barmhartigheid, omdat hier een daad werd verricht zonder enige hoop op een tegenprestatie. Je doet het pro Deo, om niet. Dat is meer dan het gewone! Deze werken van barmhartigheid hebben een enorme invloed uitgeoefend op de Europese geschiedenis en werken tot op de dag van vandaag door.

MICROGEBEUREN

Vanaf het begin van haar bestaan heeft de christelijke kerk de inzet voor armen en andere mensen in nood tot een wezenlijk kenmerk van haar bestaan gemaakt. Zo lezen we in Handelingen 2:42 dat de leden van de nieuwe gemeenschap trouw bleven aan het onderricht van de apostelen, dat zij met elkaar een gemeenschap vormden, dat zij het brood braken en zich aan het gebed wijdden. Dat zijn kenmerken van de kerk.

Daarbij hoort dus ook het breken van het brood. Hierop gaat het avondmaal terug. Over de betekenis daarvan is veel te zeggen, maar wat er in ieder geval over gezegd moet worden, is dat deze maaltijd, ingesteld door en ter herinnering aan Jezus Christus, het delen van de maaltijd omvatte. Zij was verbonden met de liefdesmaaltijd: leden van de gemeente namen voedsel en drinken mee en ook de armen konden zich tegoed doen.

We lezen in Handelingen dat dit microgebeuren uitstraalt wat er in de kerk en in de samenleving zou moeten gebeuren: delen, opdat een ieder een menswaardig bestaan zou kunnen hebben. Niet voor niets lag er in de vroegchristelijke gemeente zo veel nadruk op delen! En het is ook niet voor niets dat Paulus de gemeente in Korinthe ten scherpste veroordeelt voor het feit dat de welgestelden zich tegoed deden, terwijl er voor de armen niets overbleef. De één had honger en de ander was dronken. 'Daarom maakt iemand die op onwaardige wijze van het brood eet en uit de beker van de

Heer drinkt, zich schuldig tegenover het lichaam en het bloed van de Heer' (1 Korintiërs 11:27).

Hoezeer de onderlinge zorg tot de praktijk van de nieuwe gemeenschap behoorde, blijkt ook uit Handelingen 6. We lezen daar over een conflict binnen de gemeente. De Griekssprekenden voelden zich achtergesteld, omdat hun weduwen bij de dagelijkse verzorging verwaarloosd werden. Er werd een praktische oplossing gevonden door zeven mannen aan te stellen die zich met deze 'dienst van de maaltijd', die een plek innam naast de dienst van het Woord, moesten belasten.

Dat het om een belangrijke taak ging, blijkt uit de kwaliteiten van deze mannen. Zij stonden goed bekend en waren vol van de Geest en van wijsheid. Daarna bevestigden de apostelen hen met gebeden en handoplegging. Ook de materiële zorg is dus van groot belang in Gods ogen!

Het is onder meer op grond van dit tekstgedeelte dat Calvijn het ambt van diaken instelde, een ambt dat gelijkwaardig was aan de andere ambten en dat een sociale functie had, namelijk de zorg voor de armen, de vreemdelingen, de zieken en andere mensen in nood. Hij wilde de behartiging van deze taak dus nadrukkelijk tot uitdrukking brengen in de bestuurlijke structuur van de kerk. Zo wezenlijk was het diaconaat voor het kerk-zijn.

BESCHAMEN

De nieuwe christelijke gemeenschap, die ontstond in een uithoek van het Romeinse Rijk, viel op door wat zij verkondigde en wat zij praktiseerde. Zij werd geïnspireerd door het leven, de dood en de opstanding van Christus en daarom tot een visie en levenspraktijk die sterk afweek van de toenmalige cultuur en samenleving.

De sociale verhoudingen in het Romeinse Rijk waren hard. De overgrote meerderheid van de bevolking leefde in armoede of net daarboven en zodra er bijvoorbeeld door het mislukken van de oogst een economische crisis ontstond, vervielen deze laatsten ook tot armoede. Er was wel onderlinge zorg, maar deze beperkte zich veelal tot de eigen groep, zoals de familie en de beroepsgroep. Er was de deugd van het 'weldoen' en de Romeinse staat had verplichtingen tot voedselvoorziening

voor het volk, maar dat gold voor de burgers. Er was niet zoiets als zorg voor de armen en er waren weinig tot geen speciale voorzieningen voor hen. De christenen vielen op door de onderlinge gemeenschap die zij vormden, juist ook in hun levenspraktijk. Het bleef niet bij woorden. De onderlinge verantwoordelijkheid kreeg vorm in het omzien naar elkaar, in de zorg voor hen die dat nodig hadden en in materiële ondersteuning. Daarin kwam een fundamentele omkering van waarden tot uitdrukking: niet de machtigen, niet de sterken, niet de rijken, maar de machtelozen, de zwakken, de armen kregen een centrale plaats. Zij telden volop mee!

Niet de machtigen, niet de sterken, niet de rijken, maar de machtelozen, de zwakken, de armen kregen een centrale plaats in de vroege kerk

Paulus gebruikt daarvoor het indringende beeld van de leden van één lichaam. Hij zegt daarbij dat juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken het meest noodzakelijk zijn en dat we die delen van ons lichaam waarvoor we ons schamen en die we liever bedekken, zorgvuldiger en met meer respect behandelen dan die waarvoor we ons niet schamen (1 Korintiërs 12:23-24). Eerder had hij in diezelfde brief al geschreven dat wat in de ogen van de wereld zwak is door God is uitgekozen om de sterken te beschamen (1 Korintiërs 1:27). En de gemeente uit de heidenen in Galatië, waar omzien naar armen niet als vanzelfsprekend werd gezien, spoorde hij aan om aan te armen te denken (Galaten 2:10).

RADICALISERING

Hoe ingrijpend de opvatting was dat elk mens telt, valt met vele voorbeelden te illustreren. Om er één te noemen: het was onder invloed van het christendom dat in de vierde eeuw

het verbod op het doden van kinderen in het recht werd opgenomen. Het was in die tijd niet ongebruikelijk dat kinderen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking gedood werden of buiten de gemeenschap werden geplaatst, omdat het hier niet om volwaardig leven ging. Op een punt als dat vormde de christelijke gemeente een contrastgemeente.

Maar was dit alles niet een intern gebeuren, dat zich richtte op de 'huisgenoten des geloofs'? Dat was het zeker, maar niet alléén. Allereerst omdat er van de levensstijl van de christenen een uitstraling uitging naar de samenleving en ten tweede omdat het christendom het motief van de liefde een universele strekking gaf. We zagen al dat in de christelijke gemeente juist de onaanzienlijken de aandacht en zorg kregen die zij behoeften (met vallen en opstaan). Daarbij werden intern sociale grenzen overschreden. Maar de liefde richtte zich ook nadrukkelijk op mensen buiten de eigen kring. De liefde diende zich tot ieder mens uit te strekken, omdat elk mens als schepsel van God telt. Jezus had onder meer in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan deze grensoverschrijding laten zien. Hij had zelfs gesproken over de liefde voor de vreemdeling en voor de vijand. Kortom, een universalisering en radicalisering van het liefdesgebod! Ook Paulus roept op tot het doen van het goede voor alle mensen (Romeinen 12:17, 1 Tessalonicenzen 5:15).

De christelijke gemeenschappen verbreidden zich weliswaar steeds verder in het Romeinse Rijk, maar waren in de eerste eeuwen kleine gemeenschappen. Hun hulpmiddelen waren dus beperkt. In sociaal-economisch opzicht was dat des te meer het geval, omdat de meeste christenen tot de lagere middengroepen of de armen behoorden. Bovendien stonden zij met regelmaat aan vervolgingen bloot. Toch lezen we dat zij mensen hielpen bij aardbevingen en dat zij bij epidemieën mensen opvingen en verzorgden. Zonder te idealiseren kunnen we zeggen dat zij naar hun mogelijkheden ook extern een grote opofferingsgezindheid tentoonspreidden. Hun invloed zou mede daardoor groeien.

BEVOORRECHT

In de eerste twee eeuwen werd de basis gelegd voor een fundamentele vernieuwing in de cultuur en de samenleving van het laat-Romeinse Rijk. De zorg voor de armen, de zieken, de ouderen, de weduwen en wezen, de mensen met een handicap, de daklozen en de vluchtelingen werd een publieke deugd. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar is het beslist niet. Christenen kwamen er op grond van een vanuit hun geloof gevoede visie voor op dat elk mens ertoe doet en dat individu en gemeenschap een verantwoordelijkheid hebben voor elkaar, in het bijzonder voor mensen die in sociaal-economisch, fysiek of psychisch opzicht zwak zijn. Het opkomen voor en omzien naar hen was een deugd bij uitstek. De leidinggevendenden moesten daarin een voorbeeld zijn. De bisschop moest degene zijn die bij uitnemendheid de armen lief had. Belangrijk was daarbij dat het niet bij woorden bleef, maar dat die boodschap – nogmaals, met vallen en opstaan – in, door en vanuit de christelijke gemeenschap gepraktiseerd werd. Het behoorde tot de levenspraktijk.

Vanaf de derde eeuw kreeg het christendom een bevoorrechte positie, om later zelfs staatsgodsdienst te worden. Dat gaf allerlei problemen, zoals de vergroeiing met de macht, maar het bood ook de mogelijkheid om allerlei instituten van zorg op te zetten. De hospitalen waren huizen waar armen, zieken, zwervers en vreemdelingen gastvrij werden opgevangen. Er kwamen weeshuizen en nog later, in de middeleeuwen, ook hofjes om ouderen (vaak weduwen) onderdak te bieden. En zo is er nog veel meer te noemen.

Deze geloofstraditie werkt tot op de dag van vandaag door, ook al weten we dat niet of staan we er vaak niet bij stil. Deze traditie doet een beroep op kerken en christenen om de zorg voor mensen in nood hoog op de agenda te hebben staan, binnen kerken en in de samenleving. Zorg voor de zwakken!

Herman Noordegraaf is bijzonder hoogleraar en docent voor diaconaat aan de Protestantse Theologische Universiteit.

Veltman

verzekeringen hypotheeken pensioenen

Onderscheidend. Sinds 1932

Broederweg 37 • Kampen • 038 - 331 67 67 • www.veltman.nl

**Open
dag**

15 november 2014

viaa
Gereformeerde Hogeschool

Als je gelooft in je werk!

viaa.nl

Gerechtigheid en barmhartigheid in lied en beeld (3)

(foto Chris Pennarts / www.chrispennarts.nl)

Met open armen

(foto Chris Pennarts / www.chrispennarts.nl)

Kom, als je honger hebt of dorst.
Hier kun je eten, deel met ons.
Kom met je tranen en je pijn.
Hier is het goed, hier mag je zijn.
Met open armen word je ontvangen.

Kom, als je moe bent van je vlucht.
Hier ben je veilig, hier is rust.
Kom, met je wanhoop en verdriet.
Hier mag je weer een toekomst zien.
Met open armen word je ontvangen.

Welkom in Gods huis.
Welkom in Gods huis.
Welkom in Gods huis.
Welkom, welkom thuis.

Kom met je leegte en je angst.
Hier word je liefdevol omarmd.
Kom maar, als niemand je verstaat.
Hier is een plek voor jouw verhaal.
Met open armen word je ontvangen.

Tekst: Antonie Fountain, Lee Ann Vermeulen
Tekstbewerking: Roeland Smith, Roald Schaap, Bas van Nienes,
Menno van der Beek, Jan-Willem Vink
Muziek: Antonie Fountain, Jeroen van der Werken
Muziekbewerking: Bas van Nienes, Lee Ann Vermeulen, Bas Bons

© 2013: alle hierboven genoemde schrijvers (© Lee Ann Vermeulen
via Small Stone Media t/a LaVermeulen Music)

Asielzoekerswerk in Kampen

Met handen en voeten kom je ook heel ver

‘Asielzoekers raken in een asielzoekerscentrum hun identiteit helemaal kwijt. Ze zijn niks meer. Ze hebben meestal ook geen paspoort meer. Als ze bij je in de kerk komen, kun je ze in ieder geval hun identiteit in Christus laten ervaren. Spreek ze daarom aan, ook al spreek je de taal niet.’

/// TEKST: PETER HOMMES

An het woord is Klaas van der Ros, lid van de Bazuinkerk in Kampen (GKv). Ruim vijftien jaar geleden begon hij samen met enkele anderen het Kampense werk onder asielzoekers. Klaas was destijds diaken en werd gevraagd om mee te werken in een

samenwerkingsverband van verschillende kerken. Het asielzoekerscentrum hoort officieel bij Dronten, maar Kampen is dichterbij. De asielzoekers werden bij toerbeurt door de verschillende gemeenten uitgenodigd in de dienst. In Klaas' kerk

werd daarvoor een vertaalsysteem aangeschaft. In een aan de kerk grenzende bijzaal luisterde iemand mee met de dienst en vertaalde het simultaan naar het Engels. Zo'n twintig asielzoekers luisterden met een koptelefoon mee. Door het roulatiesysteem deden de asielzoekers contacten op in verschillende kerken. Ook in de GKv gingen ze regelmatig na de kerkdiensten mee met gemeenteleden om koffie te drinken. Sommigen kwamen ook een dagje bij gemeenteleden thuis of gingen bij hen klussen, om zinvol bezig te kunnen zijn.

SCHRIJNEND

Klaas hoort soms hoe mensen zich negatief uitlaten over asielzoekers, alsof het allemaal gelukszoekers zijn. ‘Maar mensen die dat zeggen, hebben meestal nog nooit een asielzoeker in de ogen gekeken’, zegt hij. ‘Als je ze aankijkt en de verhalen hoort, dan gaat je hart open. Je ziet de oorlog soms in hun ogen.’

Er zijn mensen die een goed bestaan hebben achtergelaten, beter dan ze hier ooit zullen krijgen. Daarnaast zijn er velen die puur vanwege hun levensovertuiging en het gevaar dat ze

Klaas van der Ros (midden) begon ruim vijftien jaar geleden samen met enkele anderen het Kampense werk onder asielzoekers.

daardoor liepen zijn gevlucht. Klaas heeft mooie situaties meege- maakt, bijvoorbeeld met een echtpaar dat tijdens de Bosnische burgeroorlog gevlucht was uit Sarajevo. Hun winkel- tje was helemaal verwoest. De vrouw was gelovig en groeide. Uiteindelijk emigreerden ze naar Australië, waar ze familie hadden wonen, maar nog vele jaren hielden ze contact met gemeente- leden uit de Bazuinkerk.

Er zijn tegelijk ook schrijnende gevallen. Mensen die uitgezet moeten worden, vluchten in de illegaliteit. Sommigen doen een beroep op de ker- kelijke gemeente voor onderdak, maar daar kunnen de kerken niet goed op anticiperen. Zij verliezen de asielzoe- kers vervolgens uit het oog.

SAMER

Op een gegeven moment kwam de vluchteling Samer Younan naar Kam- pen om theologie te studeren, met als doel het Evangelie te verkondigen aan Arabisch sprekenden. Hij was gegrepen door het Evangelie toen hij ergens in een buitenlandse gevangenis de Bijbel begon te lezen.

Samer diende een verzoek in of de ker- ken van Kampen hem zouden kunnen ondersteunen bij zijn werk. Samen met de Eudokiakerk besloot de Bazuinkerk dat te doen.

‘Als je ze aankijkt
en de verhalen
hoort, dan gaat je
hart open’

Inmiddels werkt Samer niet alleen in het asielzoekerscentrum in Dronten, maar ook in het azc Luttelgeest (GKv Emmeloord) en voor negen samenwer- kende kerken in Amersfoort. Hij wordt hierbij gesteund door de kerken uit de classis Kampen (GKv). Het werk dat hij kan doen in het asielzoekerscentrum leidt bij sommige moslims tot interesse in het christelijk geloof. Meerdere- ren hebben zich bekeerd en zijn gedoopt.

Trudie Solinger, ook lid van de Bazuin- kerk, raakte op uitnodiging van Samer vijf jaar geleden betrokken bij het asielzoekerswerk. Zij schat in dat er in

die afgelopen vijf jaar zeker 25 mensen zijn gedoopt of lid zijn geworden van de kerk. Als ze vertrekken naar een andere plek in het land, begeleidt de kerk hen ook naar een andere christe- lijke gemeente.

Trudie geeft zelf Nederlandse lessen in het asielzoekerscentrum. Eén keer per week is de les in de Bazuinkerk, waar- bij andere gemeenteleden aanwezig zijn. Dan wordt altijd begonnen met een bijbelstudie en wordt de Bijbel ge- opend in het Arabisch, Farsi, Russisch en andere talen.

RUST

De samenwerking van de kerken in Kampen begon met het organiseren van internationale diensten. In de Bazuinkerk was er één keer per maand een internationale dienst, waarbij er in verschillende talen tegelijk werd vertaald.

Op een gegeven moment werden de internationale diensten verplaatst naar een gebouw in IJsselmuiden. Dat zorg- de voor meer rust, maar daarmee werd het contact met de gemeenteleden van de Bazuinkerk minder. Iedereen weet dat het werk onder de vluchtelingen er is, maar het leeft minder dan voorheen. Toch wordt het werk breed gedragen, ook al zijn er altijd gemeenteleden die het zien als een leuke hobby voor de mensen die er direct bij betrokken zijn.

WERELDNIEUWS

Betrokkenheid bij een asielzoekers- centrum begint klein, menen Klaas en Trudie. Je hebt zo’n vijf mensen nodig die zich als vast team willen inzetten door naar een azc te gaan en mensen aan te spreken. Als daaruit contacten ontstaan, kan het groeien naar bredere betrokkenheid.

De Bazuinkerk en de Eudokiakerk hebben inmiddels een kernteam van ongeveer 35 mensen en in totaal zijn er minstens 50 gemeenteleden actief, bijvoorbeeld door het geven van lessen Nederlands, het ophalen en terug- brengen van asielzoekers op zondag of het incidenteel organiseren van leuke activiteiten.

Trudie merkt dat haar werk onder asielzoekers niet onopgemerkt blijft onder de mensen in haar buurt. En waar vroeger nog weleens met onbe- grip werd gereageerd, merkt ze dat sommigen nu, door het wereldnieuws, meer begrip krijgen voor de situatie

Als je echt contact zoekt en de tijd neemt om te luisteren, ontstaan zomaar de mooiste gesprekken.

van asielzoekers. Men vindt het erg wat er wereldwijd gebeurt en ziet dat Trudie zich voor de asielzoekers inzet vanwege haar christelijke overtuiging.

SUPERMARKT

Volgens Klaas is het belangrijk om vooral te luisteren naar de asielzoekers, om te horen waarmee je hen het beste zou kunnen helpen. Je kunt een barri- ère voelen om in gesprek te gaan, maar als je je best doet, kun je echt contact maken. En met handen en voeten kom je ook heel ver...

Volgens Trudie kan het contact zelfs ge- woon in de supermarkt ontstaan. Veel van de asielzoekers doen op dezelfde plek hun boodschappen en zijn blij als iemand hen aanspreekt. Dat kan heel simpel, door bijvoorbeeld bij de kassa aan te bieden of je iemand kunt helpen. Als je echt contact zoekt en de tijd neemt om te luisteren, ontstaan zomaar de mooiste gesprekken en kom je er al snel achter wat iemands achtergrond is.

Uiteindelijk help je met het contact, in wat voor vorm dan ook, de asielzoekers om zich meer mens te voelen. Geaccep- teerd, zoals Christus jou accepteert.

Peter Hommes is predikant van de GKv Leerdam en redacteur van *De Reformatie*.

Chris
Wright over
de missie
van Gods
volk

Diaconaat is geen extraatje

Barmhartig zijn en gerechtigheid zoeken voor zowel de schepping als onze naaste is een opdracht aan christenen. Maar hoort diaconaat zich niet af te spelen binnen de grenzen van de kerk? En als het daarbuiten gebeurt, hoort het dan niet in de schaduw te staan van zending en evangelisatie? Wat heeft het voor zin als armen en behoeftigen wel de weg naar de voedselbank vinden, maar niet de Weg naar de hemel? Het in 2010 verschenen boek *De Bijbelse missie* van theoloog Christopher J.H. Wright helpt bij het nadenken over deze vragen.

/// TEKST: BART DUBBINK

Lees je Bijbel! We kunnen niet weten wat onze rol is in Gods verhaal met de wereld als we dat verhaal niet lezen en bestuderen. (foto 4Max / Shutterstock.com)

In veel traditionele kerken komt het diaconaat er bekaaid vanaf. Aan de ene kant hangt dit samen met de gedachte dat diaconaat enkel een binnenkerkelijke aangelegenheid is. De diakenen halen op zondag geld op voor de diaconie en dat komt ten goede aan gemeenteleden die het minder hebben. We staan niet onverschillig tegenover de ellende buiten de kerk, maar ligt de prioriteit niet bij onze broeders en zusters?

Aan de andere kant heeft het te maken met een herdefiniëring van de missie van de kerk in termen van zending en evangelisatie. De roep om meer gerichtheid naar buiten is de afgelopen decennia gegroeid. Om buitenstaanders naar binnen te lokken worden de zondagse erediensten laagdrempeliger gemaakt en elke serieuze gemeente sponsort wel één of meer van haar leden om het goede nieuws ergens in de wereld te verkondigen. Dit is toch

waar het uiteindelijk om gaat? Mensen moeten Jezus leren kennen, de rest (inclusief diaconaat) is bijzaak.

In beide gevallen lijkt diaconaat een mooi extraatje. Wel belangrijk, maar niet wezenlijk voor ons kerk-zijn. Het gaat om het Evangelie en dat mensen daarmee bekend raken. In de Bijbel lezen we dat God zondaren tot zich roept, hen in zijn genade vergeeft en als kinderen aanneemt. Dan kan de missie van de kerk toch niets anders zijn dan zo veel mogelijk mensen dit goede nieuws te verkondigen?

Deze opvatting van de missie van de kerk is gemakkelijk te verdedigen met enkele populaire bijbelteksten, bijvoorbeeld Matteüs 28:19: 'Ga dan op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen...' Jezus gebiedt expliciet om de wijde wereld in te trekken en mensen tot zijn navolgers te maken. Hier staat het, zwart op wit. De missie van de discipelen van Jezus is zo veel mogelijk andere discipelen te maken. En de missie van de kerk dient daar een kopie van te zijn. Geen speld tussen te krijgen, toch?

Deze missionaire logica vecht Chris Wright echter aan in zijn boek. En dat heeft uiteindelijk consequenties voor de positie van het diaconaat.

AFKNIPPEN

Wat Wright vooral dwarszit, is dat losse bijbelteksten als Matteüs 28:19 worden geciteerd om missionaire praktijken te verdedigen en te verkopen. Hij wijst erop dat juist in het bijbelboek Handelingen, dat bol staat van de missionaire activiteiten, nooit wordt geredeneerd in de lijn van: 'Jezus zegt het, en daarmee basta!'

Waarom trokken de apostelen eropuit? Wanneer Jakobus (Handelingen 13) en Paulus (Handelingen 15) hun zendingspraktijken expliciet moeten verdedigen, doen ze dit niet door te verwijzen naar een opdracht van Jezus. In plaats daarvan verwijzen ze naar het Oude Testament (respectievelijk Amos 9 en Jesaja 49:6).

Hetzelfde zie je bij Jezus. Wanneer Hij de Emmaüsgangers vertelt over zichzelf, doet Hij dat door een lezing te geven over het Oude Testament (Lucas 24). In het kort: de Messias moest lijden en opstaan uit de doden, en dat moet aan de volken verkondigd worden. Met andere woorden: in het verhaal dat de Bijbel vertelt, zit een bepaalde

samenhang. Jakobus en Paulus kenden het Oude Testament en kenden daarom het verhaal waarin zij een rol speelden.

Wright trekt dit breder. Om te weten wat onze missie hier op aarde is, moeten we het bijbelse verhaal kennen waar we deel van uitmaken. Hij onderscheidt daarbij vier kernpunten: schepping, zondeval, verlossing, nieuwe schepping. Hij benadrukt dat het gevaar dreigt om het bijbelse verhaal te reduceren tot een verhaal over zonde en hoe we verlost kunnen worden.

In Handelingen
wordt nooit
geredeneerd in de
lijn van: 'Jezus zegt
het, en daarmee
basta!'

Maar dan knippen we het eerste en laatste stukje er af en beperken we de Bijbel tot de vraag: hoe word ik zalig? Gods doel is echter niet enkel mensen te redden van het oordeel, maar zijn hele door zonde en kwaad vernielde schepping te vernieuwen (Kolossenzen 1:15).

Als voorbeeld noemt Wright de uittocht uit Egypte, die hij 'holistisch' wil opvatten. Daarmee bedoelt hij dat we de bevrijding van Gods volk uit Egypte niet spiritueel moeten reduceren tot een bevrijding van zonde. Het ging immers net zo goed om politieke, economische en sociale factoren (Exodus 1-2). Israël was een slavenvolk en de harde realiteit was dat het onderdrukt en uitgebuit werd. Bevrijding daarvan geldt ook als Gods werk in deze wereld. Wrights punt is vooral dat de missie van de kerk veel breder is dan evangelisatie. Het omvat alles wat God doet voor zijn doel met de hele schepping en alles waartoe Hij ons oproept met het oog op dat doel. Gods volk is actief binnen het grote verhaal dat loopt van schepping tot nieuwe schepping. Zorg voor de schepping en zorg voor de naaste zijn een integraal onderdeel van dit verhaal, en niet een mooi extraatje. Het doen van gerechtigheid

en barmhartigheid mag niet opgesloten zijn binnen de grenzen van de kerk. En buitenkerkelijk diaconaat is niet een hulpje van evangelisatie. Een voedselbank steunen kan evengoed de missie van een kerk zijn als de buurt vertellen wie Jezus is.

De vraag of het wel zin heeft de voedselbank te steunen zonder missionaire bijbedoelingen is daarmee begrijpelijk maar onterecht. God wil zijn hele door het kwaad beheerste schepping verlossen. Die lijn wordt zichtbaar als je het bijbelse verhaal als geheel bestudeert. Als Gods volk mogen we met God meewerken, op alle terreinen van het leven.

SAUSJE

Wat betekent deze bijbels-theologische visie van Wright nog meer? In de eerste plaats: lees je Bijbel! De kennis van de verhaallijn van de Bijbel vormt en geeft vitaliteit aan de missie van Gods volk op aarde.

Een voedselbank steunen kan evengoed de missie van een kerk zijn als de buurt vertellen wie Jezus is

Voor Wright is dat meer dan een moralistische aansporing in een tijd waarin bijbelstudiegroepen moeilijk draaien en de huiselijke eredienst onder tijdsdruk staat. Hij merkt op dat we niet kunnen weten wat onze rol in het verhaal is als we dat verhaal niet of nauwelijks lezen en bestuderen. Met andere woorden: we 'moeten' zo veel in deze tijd, maar weten we eigenlijk wel wat we werkelijk moeten als we onze identiteit niet steeds weer en meer laten vormen door de Bijbel? We voelen ons tegenwoordig ongemakkelijk bij het idee dat we als christenen dingen zouden 'moeten'. We leven toch uit genade? Wright merkt op dat uitverkoren zijn nu

eenmaal bepaalde verplichtingen met zich meebrengt. Dat was al zo in het Oude Testament: Israël was een licht voor de volken en daarom eiste God meer van zijn volk dan van de omringende volken en werd Israël zwaarder gestraft wanneer het de mist inging (zie bijvoorbeeld Amos 3:2).

Ook in Matteüs 28:19-20, het zedingsbevel, nemen Gods geboden een belangrijke plaats in: '... en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb'. Het is een bijbelse lijn.

In Genesis 18:19-20 staat dat enkel wanneer Abraham en zijn nakomelingen goed leven en handelen, God de volken zal zegenen. Het gehoorzaam leven naar Gods wil vormt dus de alledaagse verbinding tussen de uitverkoren gemeenschap en evangelisatie.

De aandacht voor Gods geboden en wil is meer dan een moralistisch sausje over een christelijk leven. In die lijn verdient diaconaat een serieuze plaats binnen de kerk, eenvoudigweg omdat God op die manier werkt: door gemeenschappen die leven volgens zijn orde, die iets weerspiegelen van wie Hij is en die hun taak uiterst serieus nemen.

SODOM

De bijbels-theologische visie van Wright op de missie van Gods volk helpt je als individu of als kerk om je te bezinnen op je plaats in de wereld. Wie zijn we? Wat moeten we doen? Wright beschrijft dat de taak van christenen nauw samenhangt met het allesomvattende reddingsplan van God. In de breedte van het hele leven, zowel binnen als buiten de kerk, mogen we onze plek innemen in dit plan, gevormd door de ervaring van een genadige God die met ons op weg is naar een geweldige toekomst. Dit is een bemoediging: we mogen trouw ons werk doen en waar mogelijk getuigen van Jezus. Tegelijkertijd zet het de zaken op scherp. We leven niet in een neutrale wereld, waarin geloven kan blijven bij een mooi spiritueel iets van jezelf. We leven in een zondige wereld die door het kwaad in de greep wordt gehouden, in de Bijbel meerdere malen aangeduid als Sodom. Gods volk is geroepen om in het midden van die wereld uit te dragen wie God is en hoe Hij wil dat zijn wereld eruitziet (Genesis 18).

Des te belangrijker is het om oog te houden voor kwaad en ellende in de wereld en voor de schepping en de mensen daarin die lijden, die het leven nauwelijks aankunnen. Misschien is het in onze kerken wel tijd voor een diaconale wending. Sluiten we ons door de focus op het zondagse, geestelijke voedsel niet te veel af voor het andere deel van het bijbelse verhaal? Sluiten we niet te veel onze ogen voor donkere thema's als zonde, kwaad en lijden? Ziet de buurt wel aan onze daden dat we leven als een uitverkoren gemeenschap?

Bart Dubbink woont in Kampen en is PhD-student aan de Theologische Universiteit.

VRAGEN OM OVER NA TE DENKEN

- Als Gods heil allesomvattend is, zijn evangelisatie en diaconaat dan wel te scheiden?
- Hoe beïnvloedt de gelijkstelling van Sodom met de moderne samenleving je visie op wat de wereld nodig heeft?
- Wat vind je van de volgende stelling: 'Het is noodzakelijk dat de kerk een *contrast society* vormt, omdat de kerk niet voor zichzelf bestaat, maar voor de wereld.'

Vijf vragen aan Chris Wright

‘We kennen het verhaal waarin we leven! Of niet...?’

‘Missie’ betekent veel meer dan, plat gezegd, zo veel mogelijk mensen een hemelse verzekering bezorgen. Dat is het uitgangspunt van *De Bijbelse missie* van Chris Wright. Maar wat betekent dat nu voor de kerkelijke praktijk? Vijf vragen aan de Britse oudtestamenticus.

/// TEKST: JORDI KOOIMAN

Waarom besloot u dit boek te schrijven?

‘Ik heb op het All Nations Christian College in England vele jaren onderwijs gegeven over de bijbelse basis van zending. Heel vaak was ik daarbij bezig om studenten te laten zien hoe het Oude Testament net als het Nieuwe verhaalt van de missie van God, door zijn volk, voor de hele wereld. Ik wilde laten zien dat de Bijbel niet enkel een paar “zendingsverzen” bevat, maar dat de hele Bijbel het product, het getuigenis en het instrument is van de missie van God. Dat leidde tot dit boek.’

De boodschap van uw boek is dat onze missie onderdeel is van Gods grote plan en veel breder is dan enkel het Evangelie verkondigen. Wat heeft die boodschap voor praktische consequenties voor gemeenten?

‘Het belangrijkste is dat we alle dimensies van onze missie, alles wat we als kerk vanuit onze missie doen, integreren rond de kern van het Evangelie: de verkondiging van de heerschappij van Jezus Christus. Daar begint de Grote Opdracht ook mee. Dus gemeenten moeten aan de ene kant een brede en gebalanceerde blik hebben als ze met hun missie aan de slag gaan – om er zeker van te zijn dat ze alle dimensies die God volgens de Bijbel belangrijk vindt meenemen in hun plannen – en aan de andere kant alles wat ze doen funderen op het goede nieuws van de dood en opstanding van Christus, en alles wat God daardoorheen beloofd en

bereikt heeft. We hebben een brede kijk op onze missie nodig, maar geen doellose of willekeurige: het Evangelie moet centraal staan.’

Een ‘reality check’: Nederland is een individualistisch land en veel gemeenteleden hebben erg drukke levens. Is het wel mogelijk om zo’n omvangrijke missie in zijn volle breedte uit te voeren? Moeten we daarvoor niet eerst de manier waarop we leven omgooien?

‘We moeten zeker anders gaan denken over de manier waarop we leven. Ik denk dat we onszelf daarbij de vraag moeten stellen: van welk verhaal maken wij deel uit?’

Wij, als de christelijke kerk, leven in een ander verhaal dan het verhaal van de wereld, met zijn mythe van menselijke vooruitgang, individualisme, kritiekloze geloof in wetenschap en technologie en consumentisme. Wij zijn wel in deze wereld, maar we leven binnen het verhaal van Gods missie. Ons verhaal heeft een begin (schepping), een begrip en uitleg van het probleem van de mensheid (de zondeval), een belofte van verlossing (het Oude Testament), de vervulling van die belofte (het Nieuwe Testament) en een toekomst vol hoop en zegen (de nieuwe schepping). We kennen het verhaal waarin we leven!

Of toch niet...? Veel christenen focussen op het einde (“wanneer we sterven gaan we naar de hemel”), maar

Chris Wright werkte voorheen bij het All Nations Christian College en is momenteel International Ministries Director bij Langham Partnership International. Hij heeft vele boeken op zijn naam staan.

begrijpen niet hoe ze hier en nu hun leven moeten leven als deel van het verhaal van de Bijbel, als onderdeel van die missie van God.'

Maar is dat ook niet heel lastig en abstract? Hoe neem je deel aan het verhaal van de Bijbel?

'Deels is het een kwestie van je denken veranderen. We moeten weten wie we zijn, waarom we hier zijn en voor wat en wie we leven. Dat betekent dat we goed thuis moeten zijn in de Bijbel. Daarom denk ik ook dat de afname van bijbels onderwijs in de kerk één van de redenen is waarom mensen zich soms zo richtingloos voelen. Ze worstelen ermee hoe ze hun christen-zijn moeten vormgeven, terwijl God het ons eigenlijk al lang verteld heeft!

Paulus vertelde de mensen in zijn gemeenten niet dat ze er allemaal op uit moesten gaan en evangelisten en zendelingen moesten worden zoals hij. Hij zei hun dat ze naar de standaard van Christus moesten leven, in liefde en barmhartigheid, rechtvaardig, integer, oprecht, seksueel rein, eerlijk, enzovoort, enzovoort. Hij gaf ons een roeping om anders te zijn dan de wereld om ons heen. In de westerse wereld is dit wel een dure roeping, want het Westen wordt hoe langer hoe meer hetzelfde als de Romeinse en Griekse wereld van corruptie en immoraliteit waar Paulus in leefde. En toch roept hij ons op om anders te leven.

Hoe dat er concreet uit ziet, kan ik niet voor ieder persoonlijk zeggen. Maar ik denk dat de Heilige Geest ons kan leren hoe we dit in het dagelijkse leven, op onze werkplek, in onze familie, in het openbaar, kunnen vormgeven.'

Stel, een Nederlandse gemeente leest dit artikel en zegt: 'Ja, in deze missie geloven wij en hier willen we mee aan de slag gaan.' Wat zou u zo'n gemeente adviseren? Waar te beginnen? En wat daarna?

'Ze zouden kunnen beginnen door met alle gemeentelieden mijn boek *De Bijbelse missie* te lezen...

Zonder gekheid: ik denk dat ze er goed aan doen om eerst al hun huidige activiteiten op een rij te zetten. Weerspiegelen ze daarmee de breedte van wat God volgens de Bijbel wil dat zijn kinderen in deze wereld doen?

Bijvoorbeeld: Verkondigen ze het Evangelie en zijn ze getuige van Christus in het leven van alledag? Zetten ze zich in om mensen buiten de kerk tot inkeer te brengen, en tot geloof en gehoorzaamheid? Zorgen ze ervoor dat de gemeenteleden goed onderwezen en toegerust worden door duidelijk en regelmatig onderwijs vanuit de Bijbel (dat is immers ook onderdeel van de Grote Opdracht, "en leert hen onderhouden...")? Zien ze om naar de samenleving om hen heen en reageren ze op menselijke nood met de liefde van God, op een manier die getuigt van Jezus Christus? Bewegen ze mensen naar het geloof door goed te doen, zout en licht te zijn en te zoeken naar het Koninkrijk en zijn gerechtigheid? Nemen ze de allereerste "grote opdracht" die de mensheid kreeg – zorg dragen voor de schepping, die Christus toebehoort – serieus?

Buitenkerkelijk diaconaat is geen hulpje van evangelisatie

Dit zijn allemaal kenmerken van onze missie: evangelisatie, onderwijs, barmhartigheid, gerechtigheid, zorg voor de schepping... Een lokale gemeente zou kunnen onderzoeken hoe zij, door de levens van alle gemeenteleden heen, bij deze breedte van Gods missie betrokken kan raken.

Neem de kerk van Antiochië. Deze gemeente was al goed toegerust en goed geïntegreerd (met mensen van vele etnische achtergronden) en werd goed geleid door voorgangers en leraren vóórdat ze betrokken raakte bij enige vorm van zending. En de eerste keer dat de gemeente iemand uitzond, was niet toen Paulus en Barnabas naar Klein-Azië gestuurd werden om het Evangelie te verkondigen (Handelingen 13), maar toen Paulus en Barnabas naar Jeruzalem gestuurd werden om te helpen bij de hongersnood die daar uitgebroken was (Handelingen 11). Deze gemeente had dus een geïntegreerde, holistische opvatting van haar missie, binnen haar eigen gemeenschap, in haar directe omgeving én overzees. Een goed model!"

Jordi Kooiman is eindredacteur van *Opbouw*.

Zoekt u een aantrekkelijke en praktische methode voor uw kindernevendienst of zondagsschool?

Stichting 'Vertel Het Maar'

geeft vier keer per jaar een boek uit met een compleet programma voor onder-, midden- en bovenbouw.
Speciaal voor tieners is er een jongerenpagina.

Kijk voor meer informatie op onze website:
www.vertelhetmaar.nl

Mail voor een proefnummer:
info@vertelhetmaar.nl

Schrijven kan ook:
Postbus 2028
3800 CA Amersfoort

de Wittenberg

www.dewittenberg.nl

je geloof leren leven

"Ik wil leren hoe ik als christen van betekenis kan zijn."

wonen + leren

wonen

leren

Sprekend Presenteren
Training & Opleiding, Coaching en Management

**Uw doel is toch dat uw boodschap helder,
duidelijk en, met passie overkomt en begrepen wordt?**

**Train u zelf om in 2 dagen
een goede spreker te worden!**

Ook voor predikanten en andere kerkelijk werkers

Informatie en aanmelden: www.sprekendpresenteren.nl

op locaties in heel Nederland | Piet van Meurs, trainer/coach

De Ontmoeting: hart voor de rand van Deventer

Tweehonderd broden en dertig vuilniszakken

De tekst op het raam is eenvoudig: 'De Ontmoeting – Koffie met...' Sinds 2012 biedt dit inloophuis in hartje Deventer een plek waar mensen van allerlei pluimage kunnen eten, koffie kunnen drinken en anderen kunnen ontmoeten. 'Wat ze gemeenschappelijk hebben, is dat ze niet kunnen meekomen met de eisen van de maatschappij', zegt Albert-Jan Cloo, kartrekker van het project en lid van de Samenwerkingsgemeente CGK-GKv-NGK in Deventer. 'Hier kunnen ze hun hart luchten.'

/// TEKST: JORDI KOOIMAN

Het is donderdagavond, koopavond. Terwijl de meeste mensen in de Deventer binnenstad op weg zijn naar een restaurant, warenhuis of kledingzaak, opent op een hoekje van de Brink, het grote marktplein, De Ontmoeting zijn deuren. Vrijwilligers uit verschillende kerken brengen eten langs; sommigen blijven om de gasten te ontvangen en aan een grote buffettafel te bedienen.

Rond half zes komen de eerste mensen binnen en tegen zessen zit het goed vol. De achtergrond van de gasten is zeer verschillend, vertelt Albert-Jan. 'Sommigen hebben het financieel moeilijk door werkloosheid of arbeidsongeschiktheid. Anderen zijn geestelijk in nood en weten niet meer waar het heen moet

Voor twee euro vijftig krijgen de mensen een royale maaltijd voorgeschoteld.

met hun leven. Er zijn er ook met een hersenbeschadiging of fysieke problemen. Sommigen zijn religieus, anderen zoeken en weer anderen geloven niets. Maar allemaal horen ze tot die groep mensen die buiten de boot dreigt te vallen in de samenleving.'

Voor twee euro vijftig krijgen de mensen een royale maaltijd voorgeschoteld. Albert-Jan leest vooraf wat uit de Bijbel en vertaalt de tekst op heldere wijze naar de levenssituatie van de gasten. Daarna is er alle ruimte om elkaar te ontmoeten en om te 'ont-moeten'. Want De Ontmoeting wil een plek zijn waar de mensen zichzelf kunnen zijn. Waar de druk van hun vaak zware levens even verlicht wordt en ze hun verhaal kunnen

doen. 'Zonder bij wijze van spreken bang te hoeven zijn dat ze hun uitkering kwijtraken', zegt Albert-Jan. 'Soms gaan de gesprekken over koetjes en kalfjes, maar ook heel regelmatig hebben we het over de dingen waarmee ze worstelen en bidden we voor en met hen.'

DIAGRAM

De Ontmoeting is, op één keer in de maand na, iedere donderdag geopend voor de open maaltijd. Daarnaast is er iedere vrijdag van 10:00 tot 14:00 uur een open inloop, met gratis koffie en mogelijkheden voor gesprek en gebed. Daar komen gemiddeld zo'n zestig personen op af.

Het inloophuis ontstond in 2012 vanuit het missionaire werk van Albert-Jan en zijn vrouw Jacqueline. Zij zijn verbonden aan de zendingsorganisatie European Christian Mission en organiseren naast De Ontmoeting onder meer Alpha-cursussen, waar dikwijls bezoekers van De Ontmoeting aan deelnemen.

Albert-Jan ziet De Ontmoeting als missionair werk, maar het heeft ook vele diaconale kanten. Hij tekent ter illustratie een diagram dat hij Jos Douma ooit zag gebruiken over 'vierdimensionaal gemeente-zijn'. De strekking is dat al het diaconale, pastorale en spirituele werk van een gemeente elkaar overlapt in een missionair hart. Diaconaat hoort dus volop bij de missie van De Ontmoeting.

Dat kon ook eigenlijk niet anders, gezien de grote nood waarmee Albert-Jan en Jacqueline maar al te vaak geconfronteerd worden. Albert-Jan wijst op twee jonge meisjes uit een gezin van vier, die bij de buffettafel twee plastic bakjes laten vullen met eten, om mee naar huis te nemen, naar hun alleenstaande moeder. 'Wat zij allemaal al meegemaakt hebben... Op een gegeven moment zat de moeder zo krap dat ze aan de vreselijkste manieren dacht om geld te verdienen. Toen zijn we bijgesprongen. De kinderen bleken geen enkel normaal kledingstuk meer te hebben. We hebben toen een oproep gedaan in onze gemeente. De zondag daarop hadden we dertig vuilniszakken vol kleren...'

'We laten God voorgaan in onze plannen en vragen Hem: wilt U het waarmaken?'

Ook via contacten met onder meer de kledingbank proberen Albert-Jan en Jacqueline zich in te zetten voor de armen in de stad. En ze werken samen met een lokale boer, die hun wekelijks zijn overvloedige broden stuurt. 'Soms zijn dat er wel honderdvijftig tot tweehonderd', zegt Albert-Jan. 'We hebben inmiddels een vaste lijst van mensen naar wie we die broden kunnen brengen.'

KOKEN

De Ontmoeting is officieel geen project van de Samenwerkingsgemeente in Deventer. 'Maar in de loop der tijd zijn steeds meer mensen op persoonlijke titel bij het werk betrokken geraakt en heeft het zijn plek in de gemeente gekregen', vertelt Albert-Jan. 'Afgelopen mei heeft de diaconie de gemeente opgeroepen om het werk financieel te steunen. Ze hebben een speciale collecte georganiseerd, waarbij mensen niet geld

Er is alle ruimte om elkaar te ontmoeten en om te 'ont-moeten'.

gaven, maar zich opgaven voor maandelijkse giften.'

De collecte was een groot succes, waardoor Albert-Jan en Jacqueline vanaf 1 november hun werk fulltime kunnen voortzetten. Een officieel gemeenteproject is het daarmee nog steeds niet, maar dat vindt Albert-Jan eigenlijk wel mooi. 'We zijn op die manier flexibel en kunnen met vele andere gemeenten samenwerken.'

Dat samenwerken gebeurt actief. Er zijn zo'n tachtig vrijwilligers die in de teams van De Ontmoeting meedraaien, en nog eens tachtig tot honderd vrijwilligers die op afstand helpen door bijvoorbeeld te koken voor de open maaltijden. Velen van hen komen uit de Samenwerkingsgemeente, maar er zijn ook baptisten, PKN'ers en vrij evangelischen bij het project betrokken. Albert-Jan ziet daarin veel potentieel: 'Zij kunnen wat voor ons betekenen en wij kunnen een rol spelen in de toerusting van al die gemeenten op missionair gebied.'

PAND

Albert-Jan omschrijft het werk in De Ontmoeting en via de verschillende cursussen als een 'voorportaal' voor de kerken in Deventer. Hij is niet van plan een nieuwe gemeente te stichten, maar wil de huidige gemeenten en christenen present laten zijn in de stad. 'Er is veel eenzaamheid in de stad en veel mensen zitten geestelijk gevangen. Wij willen hen met Jezus laten kennismaken. Iedereen moet het goede en hulpvolle nieuws van het Evangelie horen.'

Of De Ontmoeting daarvoor in de toekomst gebruik kan blijven maken van het prachtige pand in het centrum, omringd door historische straatjes en monumentale gebouwen, is een onzekere factor, aangezien de CGK nog altijd in discussie is met de gemeente Deventer over het wel of niet doorgaan van een eerder beklonken verkoop van het gebouw. Maar Albert-Jan is ervan overtuigd dat het werk hoe dan ook, en waar dan ook, zal doorgaan. 'We laten God voorgaan in onze plannen en vragen Hem: wilt U het waarmaken?'

Jordi Kooiman is freelance journalist en eindredacteur van *Opbouw*.

Waarom de kerk meer kloosters nodig heeft

Elke kerk een klooster

Ooit bestond bijna een derde van Amsterdam uit kloosters. Die tijd is lang voorbij, maar volgens Johannes van den Akker is het nu het moment om de oude, hechte band tussen kerk en klooster nieuw leven in te blazen.

/// TEKST: JOHANNES VAN DEN AKKER

In de tijd dat kloosters nog een substantieel deel uitmaakten van Amsterdam, hadden de kerken een belangrijke rol in het opvangen van zieken, armen en kwetsbaren. Via de diaconale kloosters en armenhuizen kwamen zij op voor de zwakken in de samenleving. Dit duo van klooster en kerk was zeer krachtig. Het was volop zichtbaar hoe de kerken hun geloof vertaalden naar de praktijk.

In de loop der tijd werden veel van deze praktijken overgenomen of gereguleerd door de overheid. Maar vandaag zien we dat de overheid zich meer en meer wil terugtrekken uit het welzijnswerk. De bezuinigingen snijden diep en er gaan zeker gaten vallen. Ik denk daarom dat de tijd rijp is om weer na te denken over het diaconale duo 'kerk en klooster'. Anders geformuleerd: Hoe kunnen kloosters en (plaatselijke) kerken elkaar versterken in het diaconaat? Kunnen zij samen opkomen voor zieken, armen en kwetsbaren?

BIJLMER

Het is een leuke vraag, maar waarom kloosters? Bestaan die dan nog? En is dat niet rooms-katholiek?

Ja, kloosters bestaan nog steeds en niet alleen als contemplatieve retraiteoord, maar ook als diaconale kernen in de samenleving. En nog mooier: er ontstaan zelfs nieuwe kloosters.

Ik ben zelf betrokken bij het Kleiklooster, een gastvrije, diaconale en spirituele plek. Een plek om op adem te komen, deel te nemen aan gebeden of tijdelijk onderdak te vinden. Midden in de Amsterdamse Bijlmer.

In de zomer van 2015 hopen we met acht volwassenen en vijf kinderen de vijf huizen van het Kleiklooster te gaan bewonen, met daarbij een kernwoning bestaande uit een kapel, een buurtkamer en gastenkamers. Het initiatief is ontstaan vanuit een groep mensen binnen Stroom Amsterdam die woonachtig zijn in de Amsterdamse Bijlmer en het wordt ondersteund via de Oosterparkkerk (GKv Amsterdam).

SCHERPEN

Zonder de kerk zou het Kleiklooster er niet zijn gekomen. Simpel. En dan heb ik het niet alleen over financiële steun. De acht volwassenen en vijf kinderen die in het Kleiklooster gaan wonen zijn allemaal opgegroeid in de kerk. In de kerk hebben ze God leren kennen en

DRIE REDENEN OM EEN KLOOSTER TE HEBBEN

Drie redenen waarom ik vind dat elke kerk, jouw kerk ook, een klooster zou moeten hebben:

1. Kloosters zijn op elk moment van de dag zichtbaar in de samenleving als plek van gebed, gastvrijheid en gerechtigheid, en zijn daarmee een belangrijke aanvulling op de kerkelijke zichtbaarheid en dienstbaarheid.
2. Kloostergemeenschappen zijn aantrekkelijk voor (jonge) christenen om hun geloof zichtbaar en tastbaar handen en voeten te geven. Je hoeft niet alles zelf vorm te geven, maar je draait mee in een leefregel waarin gastvrijheid, gerechtigheid en gebed zijn ingebakken. Een kerk kan helpen om dit verlangen te realiseren.
3. Kerk en klooster kunnen als diaconaal duo van grote betekenis zijn voor de directe omgeving. Matteüs 25 is in dit span makkelijker en duurzamer concreet te maken.

zijn ze gestimuleerd om Jezus na te volgen. En in de kerk hebben ze het verlangen ontwikkeld om navolging concreet te maken en te bouwen aan een gastvrije gemeenschap. Doordat het Kleiklooster zo direct gelieerd is aan de kerk, heeft het een goede bedding. Het is geen los projectje van een stelletje enthousiastelingen, maar het is verbonden aan een traditie van geloven en dienen. Een traditie die het klooster kan scherpen en spiegelen in haar ontwikkeling.

De tijd is rijp om weer na te denken over het diaconale duo 'kerk en klooster'

De kerk is ook een belangrijk netwerk van mensen die op allerlei verschillende manieren willen en kunnen bijdragen aan de idealen van henzelf en van het klooster. Van juridische experts tot sportliefhebbers en van opvoeders tot bidders. Want het vergt nogal wat om 24/7 beschikbaar te willen zijn als klooster. Dat kan niet zonder (kerk) mensen eromheen. En het mooie is: wat je ook doet – de financiën doorspitten, bidden, koffie schenken – alles, letterlijk alles, draagt bij en versterkt de diaconale 'output'.

MATTEÛS 25

Een kerkgebouw is meestal niet ingericht als sociale plek om door de week rond te hangen, te bidden of een kaarsje aan te steken. Althans, in Nederland kennen we erg weinig van zulke gebouwen, en in de kleine gereformeerde kerken is dat nog minder het geval. Het kan er dan zomaar op lijken dat de kerk zich alleen op zondag afspeelt en geen groter bereik heeft dan haar eigen leden. Dat is zonde. En niet (altijd) waar.

Neem bijvoorbeeld het Jeannette Noëlhuis in Amsterdam-Zuidoost. Het Jeannette Noëlhuis is een leefgemeenschap die gebaseerd is op eenvoud, gastvrijheid, gebed en directe actie voor een betere samenleving. In deze leefgemeenschap wonen een aantal

Niet bepaald het decor dat je verwacht bij een klooster, maar hier, in de Amsterdamse Bijlmer, gaat volgend jaar het Kleiklooster van start.

kernbewoners en tussen de tien en vijftien ongedocumenteerde vluchtelingen, maximaal anderhalf jaar lang. Het huis kent een grote achterban, die zowel financieel als in tijd bijdraagt aan de instandhouding. Het is een zeer diverse groep, met ook een aantal kerken en kerkmensen uit de regio.

Vorig jaar bestond het huis 25 jaar. Dat werd onder meer gevierd met een viering in de kerk, waar een spandoek hing met de tekst: '25 jaar Matteüs 25'. Dat is precies wat hen drijft en kenmerkt. En die 25 jaren laten zien dat dat geen clichétekst hoeft te zijn, maar een zware, maar zeker ook mooie realiteit is. De betrokkenen vanuit de kerken hebben in het Noëlhuis een concrete en tastbare plek, dicht bij huis, waar ze hun geloof à la Matteüs 25 kunnen uitleven. Soms met geld, soms met tijd, altijd in nabijheid. Ik geloof dat dat helpt. Het helpt je om je gastvrijheid en in dit geval de zorg voor vluchtelingen in Nederland zichtbaar en tastbaar te maken en te ervaren.

Dit voorbeeld illustreert waarom een klooster de kerk kan versterken. Kloosters maken concreet en zichtbaar wat de kerk gelooft. Niet eenmalig of projectmatig, maar duurzaam. Al was het maar omdat er in kloosters ook gewoond wordt.

IDEE

Bij het Kleiklooster hebben we gezien dat er veel belangstelling en verlangen is om in een dergelijke gemeenschap te wonen. Ik geloof daarom dat er in Nederland ruimte is voor veel meer van dit soort plekken. We hoeven niet terug naar een Amsterdam dat voor een derde uit kloosters bestaat, maar ik zie wel steeds meer de waarde en het belang van christelijke presentie. Zeker nu er gaten vallen door de terugtrekkende overheid.

Kloosters maken concreet en zichtbaar wat de kerk gelooft

Ik zou het daarom mooi vinden wanneer er meer van dit soort diaconale duo's gaan ontstaan in ons land. Elke kerk een klooster, is dat geen goed idee?

Johannes van den Akker is initiatiefnemer van Kleiklooster en betrokken bij Stroom Amsterdam. Zie voor meer informatie www.kleiklooster.nl.

Nehemia en de sociale zorg in Israël

‘Toon ontzag voor je God’

De wetten in het Oude Testament staan bol van de bepalingen voor goede armenzorg. Helaas hield het volk Israël zich daar lang niet altijd aan. Te midden van zo’n sociale crisis stond Nehemia op en bracht het volk met ingrijpende maatregelen terug bij de wetten van Mozes, omdat hij daarin Gods hart voor de armen en zwakken had zien kloppen. Een voorbeeld voor allen.

/// TEKST: GERT KWAKKEL

Joden dragen een Thorarol tijdens een bar mitswa in Jeruzalem. De Thora bevat een groot aantal wetsvoorschriften voor goede armenzorg. (foto Olevy / CC BY-SA 3.0)

Nehemia's wens begon in vervulling te gaan. Vele teruggekeerde ballingen werkten ijverig aan het herstel van de muren en de poorten van Jeruzalem. Pogingen van de tegenstanders van Nehemia en de Joden om het werk te dwarsbomen waren op niets uitgelopen. Het werk was zwaar, maar het vorderde.

Toen rezen er nieuwe problemen, nu binnen de gemeenschap van teruggekeerde ballingen. Arme Joden beklagden zich over het gedrag van hun rijke volksgenoten. Sommigen hadden geen geld meer om eten te kopen voor hun grote gezinnen. Anderen hadden hun akkers, wijngaarden en huizen in onderpand gegeven om geld te kunnen lenen. Zij werden dus ernstig beknot in hun bestaansmogelijkheden. En dat was niet het einde van de ellende. Om aan de eisen van hun schuldeisers te voldoen, moesten zij hun zoons of dochters als slaven of slavinnen verkopen (Nehemia 5:1-5).

Nehemia wond zich hier bijzonder over op. Hij nam het de vermogende burgers kwalijk dat zij rente vroegen van hun volksgenoten. Hij wees hun op het ongerijmde van hun gedrag: in Babylonië hadden de Joden volksgenoten vrijgekocht die zich als slaaf verkocht hadden aan niet-Joden, maar nu moesten zij hen vrijkopen van mede-Joden! Nehemia riep de rijken op de in onderpand genomen akkers, wijngaarden en huizen onmiddellijk terug te geven. Nog openstaande rente moest worden kwijtgescholden (Nehemia 5:6-11). Iedereen ging akkoord. Met een eed beloofde men alles terug te geven en geen schulden meer op te eisen. En men hield woord (Nehemia 5:12-13).

Dit verhaal uit Nehemia 5 geeft een inkijkje in een sociale crisis in Jeruzalem in de vijfde eeuw voor Christus. Het laat ook iets zien van hoe men in Israël omging met armoede en schulden. De wetten van Mozes gaven daarvoor diverse aanwijzingen. Hieronder volgt eerst een overzicht van die wetten. Daarna komt aan de orde hoe Nehemia's maatregelen zich daartoe verhouden.

ONTZAG

Na de afkondiging van de Tien Geboden gaf God aan Mozes een groot

aantal wetsvoorschriften door, die bekendstaan als het 'Bondsboek'. De bescherming van armen en andere zwakke groepen in de samenleving komt daarin meer dan eens aan de orde. Het gaat om de volgende bepalingen:

1. Vreemdelingen, weduwen en wezen mag je niet uitbuiten of onderdrukken (Exodus 22:20-21; 23:9).
2. Je mag niet profiteren van de ellende van een arme volksgenoot door rente van hem te vragen als je hem iets leent (Exodus 22:24).
3. Wanneer je iemands mantel als onderpand neemt, moet je die voor de avond teruggeven. Anders zou je schuldenaar zonder deken moeten slapen (Exodus 22:25-26). Met andere woorden: een onderpand nemen mag, maar niet op zo'n manier dat je iemands leven ondragelijk maakt. Later voegt Mozes hieraan toe dat je niet zelf het huis van de schuldenaar mag binnengaan om een onderpand op te halen. Je moet buiten wachten totdat hij het komt brengen (Deuteronomium 24:10-11).
4. De rechtspraak dient onder meer ter bescherming van de rechten van de armen. De rechters mogen zich niet door het aannemen van steekpenningen laten verleiden tot uitspraken ten gunste van de rijken (Exodus 23:6-8).
5. Elk zevende jaar moet een sabbatsjaar zijn, waarin de akkers, wijngaarden en olijfgaarden niet bewerkt worden. Wat in dat jaar vanzelf groeit, mag je niet oogsten. Het is bestemd voor de armen en de in het wild levende dieren (Exodus 23:10-11).

In het boek Leviticus keren verschillende van deze bepalingen terug (zie Leviticus 19:33-34 en 25:4-7, 36-37) en er komen andere bij:

6. Bij de oogst van graan of druiven mag je als boer niet alles meenemen. Armen en vreemdelingen moeten de gelegenheid krijgen om het één en ander op te rapen (Leviticus 19:9-10 en 23:22). Dit voorschrift is vooral bekend door het verhaal van Ruth.
7. De uitbetaling van een dagloner mag

je niet op de lange baan schuiven. Het loon moet direct worden uitbetaald, op de werkdag zelf (Leviticus 19:13).

Verreweg de meeste bepalingen met betrekking tot armoede en sociale zorg zijn te vinden in Leviticus 25, in de wet op het jubeljaar, dat eens in de vijftig jaar moest plaatsvinden. Deze bepalingen betreffen zowel het verpanden van grond als de schuldsavernij:

8. Het land behoort in feite toe aan de HEER. Daarom mag grond van akkers of wijngaarden nooit verkocht worden (Leviticus 25:23). Als een Israëliet in schulden raakt, kan hij wel zijn land in onderpand geven. In feite verkoopt hij dan niet zijn grond, maar een aantal oogsten, namelijk de oogsten tussen het moment van verpanding en het eerstvolgende jubeljaar (25:14-16). Verder mag altijd een bloedverwant hem te hulp komen door de schuld af te lossen. Hij mag dat ook zelf doen, als zijn financiële positie verbetert. In beide gevallen komt het verpande land vóór het jubeljaar weer vrij (25:25-27). Vanaf het jubeljaar krijgt hij sowieso weer zelf de beschikking over zijn grond (25:10,28).

Nehemia wond zich bijzonder op over zijn vermogende landgenoten

9. Een andere mogelijkheid is dat een Israëliet zijn schulden afbetaalt door als slaaf te gaan werken voor zijn crediteur. Als dat gebeurt, mag hij niet als een normale slaaf behandeld worden. Zijn meester moet net zo respectvol met hem omgaan als met een loonarbeider of een vreemdeling (die een zekere bescherming genoot). Wanneer een Israëliet zich als schuldslaaf verkoopt aan een niet-Israëliet, kan hij op elk moment worden vrijgekocht, doordat zijn 'losser' voor hem betaalt, of als hij zelf weer over voldoende middelen

beschikt. In elk geval krijgen alle Israëlieten die zich als slaaf hebben moeten verpanden in het jubeljaar hun vrijheid terug (Leviticus 25:39-54).

De bepaling dat een schuldslaaf in het jubeljaar – dus eens in de vijftig jaar – vrijkomt, lijkt af te wijken van Exodus 21:1-6 en Deuteronomium 15:12-15. Daar staat dat een Hebreeuwse slaaf maximaal zes jaar dienst mag doen. Hij komt dus in het zevende jaar weer vrij (vergelijk ook Jeremia 34:13-14). Dat lijkt een veel kortere termijn. Er zijn verschillende pogingen gedaan om dit verschil tussen Exodus 21 en Deuteronomium 15 enerzijds en Leviticus 25 anderzijds te verklaren. Een volledig bevredigende oplossing is tot nu toe niet gevonden. Hoe dit ook zij, duidelijk is dat er in Israël een limiet gesteld was aan de tijd dat iemand als slaaf moest dienen, ook al kon het lang duren.

Heel algemeen zegt Leviticus 25:35 dat de Israëlieten hun tot armoede vervallen volksgenoten moeten helpen. Zij mogen hen niet laten verkommen. Vers 36 noemt een motief daarvoor, dat ook al in vers 17 te vinden is en terugkeert in vers 43, namelijk: 'Toon ontzag voor je God.' Een slechte behandeling van arme mede-Israëlieten verdraagt zich niet met het respect dat men verschuldigd is aan de HEER. Hij is immers de God van alle Israëlieten, ongeacht hun sociale positie. Hij heeft hen allemaal bevrijd van de slavernij in Egypte (Leviticus 25:38,42,55).

Vernedering en uitbuiting van volksgenoten vloekt met het ontzag voor God

In zijn afscheidspraak in Deuteronomium gaat Mozes nog verder dan Exodus en Leviticus:

10. Mozes voegt de bepaling toe dat eens in de drie jaar een tiende deel van de opbrengst van het land bestemd is voor de Levieten, de vreemdelingen, de weduwen en de wezen (Deuteronomium 14:28-29).
11. Eens in de zeven jaar moeten alle schulden van Israëlieten worden

kwijtgescholden. Ook mag de nadering van dat jaar van kwijtschelding nooit een reden zijn om de hand op de knip te houden in plaats van vrijgevig te helpen (Deuteronomium 15:1-11).

12. De Israëlieten moeten bij de jaarlijkse grote feesten denken aan hun minderbedeelde volksgenoten. Iedereen moet delen in de feestvreugde (Deuteronomium 16:11,14).

NIET GENOEG

Het grote aantal voorschriften in de wetten van Mozes laat zien hoeveel waarde God hecht aan goede armenzorg. En de zorg beperkt zich niet tot het betonen van barmhartigheid, zonder dat er iets verandert in de maatschappij. Er worden structurele maatregelen voorgeschreven, zoals het verbod op rente en het voorschrift eens in de zeven jaar alle schulden kwijt te schelden. De onvervreemdbaarheid van grond, voorgeschreven in Leviticus 25, garandeert in principe aan iedere Israëliet voldoende middelen van bestaan. Van een deel van de maatregelen kan met zekerheid gezegd worden dat zij aansluiten bij wat in het oude Oosten gebruikelijk was. Een voorbeeld is de mogelijkheid schuld af te lossen door het verrichten van slavendienst. De wetten maken geen einde aan deze praktijk, maar proberen haar wel leefbaar te maken.

Het zou mooi zijn als je kon aantonen dat de wetten van Mozes de armen beter beschermden dan bij andere volken gebruikelijk was. Bij gebrek aan gegevens is dat niet mogelijk. Wel lijkt het jubeljaar een unieke instelling te zijn. Het is alleen zeer de vraag of Israël dat ooit uitgevoerd heeft.

Wanneer Nehemia zich verzet tegen het vragen van rente, handelt hij duidelijk in de lijn van de wetten van Mozes. Op andere punten lijkt hij echter veel verder te gaan. Hij had de klagende arme Joden erop kunnen wijzen dat hun akkers en wijngaarden in het jubeljaar weer vrij zouden komen en dat de tijd die hun zoons en dochters slavendienst moesten verrichten door de wet beperkt was. Maar kennelijk was dat voor Nehemia niet genoeg. De rijken krijgen niet de kans zich op de letter van de wet te beroepen, zij moeten onmiddellijk alles teruggeven wat zij in onderpand genomen hebben.

Waarom handelt Nehemia zo? In elk geval heeft hij de bedoeling van de wet goed begrepen. Net als Leviticus 25 wijst hij op het ontzag voor God. Vernedering en uitbuiting van volksgenoten vloekt daarmee (Nehemia 5:9,15). En mogelijk speelt er nog iets anders mee, hoewel Nehemia dat niet met zoveel woorden zegt.

Het is ondertussen eeuwen geleden dat Mozes zijn wetten gegeven heeft. In al die eeuwen zijn die wetten vaak niet uitgevoerd. Verschillende profeten fulmineren daartegen (zie bijvoorbeeld Jesaja 1:23 en 10:2; Jeremia 7:5-7; Ezechiël 22:12-13; Amos 5:11-12; Micha 2:2). De koningen moesten de rechten van de armen beschermen. Soms deden zij dat (zie bijvoorbeeld 2 Koningen 8:1-6), maar vaak ook niet. De moord op Nabot is daar een droevig voorbeeld van. En Jeremia verwijt koning Jojakim dat hij alleen maar uit is op eigen rijkdom. Hij buit de mensen die voor hem werken en de armen uit (Jeremia 22:13-17).

Over al dat onrecht heeft God het oordeel van de ballingschap laten komen. Nehemia mag leidinggeven aan mensen die dat overleefd hebben. Terug in Jeruzalem mogen zij een nieuw begin maken. Dan is het toch onbestaanbaar dat zij in de oude zonden terugvallen (Nehemia 13:18)? Als ergens het leven dat God in Mozes' tijd al wilde geven tot bloei moet komen, dan wel binnen de gemeenschap van teruggekeerde ballingen!

Nehemia heeft de les van de geschiedenis geleerd. Hij stelt geen nieuwe wetten in, maar trekt de oude lijnen door in verregaande nieuwe maatregelen. En hij geeft zelf het goede voorbeeld. Hij betaalt zijn hofhouding uit eigen portemonnee (Nehemia 5:14-18), anders dan Salomo, die zijn volk zware lasten oplegde (1 Koningen 5:7-8; 12:4). Nehemia zet dus een volgende stap op de oude weg. Met ingrijpende maatregelen en eigen onbaatzuchtigheid laat hij zien wat het betekent om te mogen leven bij de God die een toevlucht voor de armen is (Jesaja 25:4).

Gert Kwakkel is hoogleraar Oude Testament aan de TU in Kampen en de Faculté Jean Calvin in Aix-en-Provence.

Werken aan gastvrijheid in Vlaardingen

Een kring met een plus

Gastvrijheid is één van de kernwoorden uit het diaconaat. Je kunt dat vormgeven door allerlei grote activiteiten, maar het kan ook gewoon met een kring, zo blijkt in Vlaardingen. Harry van Baars vertelt over de ervaringen.

/// TEKST: HARRY VAN BAARS

In het najaar van 2011 begonnen we in de NGK Vlaardingen met een kring. Onze kring bestaat uit een aantal enthousiaste gemeenteleden die, in het kader van missionair gemeente-zijn, in het vormen van een kring een mogelijkheid zagen om het Evangelie van Jezus Christus met anderen te delen. Om dit te realiseren verzonnen we naast de tweewekelijkse kringbijeenkomsten ook een zogenoemde 'Kring met een Plus', die om de zes weken wordt gehouden. Ieder kringlid heeft wel een kennis, collega, buur, vriend of vriendin die niet of een beetje gelovig is. Ieder kringlid nodigt zo iemand uit voor de 'Kring Plus', waar we met elkaar eten en praten. De kringleden zijn afwisselend gastheer of -vrouw en zorgen voor het eten; genoeg voor zichzelf en voor de uitgenodigde gasten. De variatie en combinatie van gerechten is soms heel bijzonder, en er is nooit te weinig.

AANMOEDIGINGEN

Wat we de gasten van tevoren duidelijk zeggen, is dat we als christenen bij elkaar komen en de maaltijd gebruiken zoals dat in een christelijk gezin gaat. We bidden met elkaar, we lezen uit de Bijbel, met soms een korte meditatie, en we zingen. Tijdens het eten komen de verhalen over wat men zoal meemaakt en doet vanzelf los. Daarbij kan het gebeuren dat iemand zichzelf blootgeeft en over een probleem of moeite vertelt, omdat de sfeer waarin we samen zijn dat mogelijk maakt. Dan bidden we met elkaar voor die persoon.

Dat we bidden, zingen en bijbellezen wordt zonder meer geaccepteerd, maar een gesprek over geloven en de Here Jezus komt zelden voor. Toch krijgen we kleine 'aanmoedigingen' voor ons missionaire kring-zijn. Zo zei een gast eens na afloop van het

eten: 'Misschien dat ik ook eens kan bidden, hoewel nu nog niet.' Een ander vertelde dat ze tijdens haar vakantie een kerkdienst had bezocht, wat ze jaren geleden voor het laatst had gedaan. En een trouwe gast bood haar huis als gasthuis aan met de woorden: 'Het kan ook wel bij mij thuis hoor. Maar het christelijke, dat moeten jullie doen, dat kan ik niet. Maar het hoort er wel bij.'

GEBOORTELAND

De sleutel in ons kring-zijn is natuurlijk de liefde van Christus tonen door de aandacht die we aan anderen geven. Vaak zie je dat terug in de reactie op de uitnodiging: 'Waarom doen jullie dat en word ik uitgenodigd?' Of: 'Waarom heb je aan mij gedacht?'

Op deze manier hebben we nu een vrij vaste groep van mensen die de 'Kring Plus' bezoeken en die het zo fijn vinden om te komen dat ze zelf eten klaarmaken en meenemen, waardoor er nog meer variatie in de maaltijden ontstaat. Daar speelt het geboorteland van de gasten ook een rol in, want dat is heel verschillend. Ze komen uit onder meer Colombia, Oeganda, Irak, Syrië, Sierra Leone, Indonesië en natuurlijk ook Nederland. Bij velen is de persoonlijke situatie niet rooskleurig. Dat geeft soms aanleiding tot een goed gesprek over het probleem van een gast, wat niet zelden uitmondt in een hulpvraag. Die proberen we graag te vervullen.

De Kring Plus houden we van 19.00 tot 21.00 uur. Na afloop krijgt iedereen op papier het gelezen bijbelgedeelte en de gezongen liederen mee naar huis. En de vaat? Die doen we samen in de keuken van de gastheer of -vrouw.

'Misschien dat ik ook eens kan bidden'

Zorg voor medemensen is geleefd geloof

Jakobus over zuivere godsdienst

In de huidige Nederlandse context moeten we bij de zwakkeren in de samenleving vooral aan eenoudergezinnen en asielzoekers denken.
(foto: Uitgeprocedeerde asielzoekers in de wachtrij voor spreekuur Medoc in Vluchtkerk Amsterdam / Dokters van de Wereld / Flickr.com)

‘Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven’ (Jakobus 1:27).

/// TEKST: ROB VAN HOUWELINGEN

Religie kan niet zonder religiekritiek. Die stelling klinkt op het eerste gehoor vreemd, want waarom zou iets kritiek op zichzelf nodig hebben? Maar het punt is: godsdienst bestaat niet uit een onveranderlijk systeem van geloofswaarden en leefregels. Zonder vernieuwing van binnenuit en flexibel inspelen op veranderde omstandigheden wordt een religie fundamentalistisch. Dan acht men uitsluitend het eigen gelijk bewezen. En daarvan wordt godsdienst onzuiver. Neem nu de ongezouten kritiek van reformatoren als Luther en Calvijn op de Rooms-Katholieke Kerk van hun tijd. Zij voerden niet alleen een theologisch debat, er moesten ook maatschappelijke wan-toestanden aan de kaak gesteld worden. Want terwijl de kerk zichzelf verrijkte, werden eenvoudige gelovigen uitgebuit. Godsdienst in een gebroken wereld heeft dus tegenstemmen nodig om zuiver te blijven.

SCHIJN

In de Bijbel zijn het vooral de oudtestamentische profeten die religiekritiek leveren. Jesaja, Jeremia, Hosea: steevast hekelden ze al de offers en andere rituelen die het volk Israël uitvoerde zonder zuivere liefde voor God. De zwakkeren in de samenleving, zoals weduwen en wezen, raakten ondertussen in de verdrukking. Er kleefde bloed aan al die vroom naar de hemel opgeheven handen – misschien zelfs wel letterlijk.

In deze profetische traditie staat ook Jezus van Nazaret. Hij bekritiseerde de gevestigde religieuze orde van zijn tijd, door bijvoorbeeld de Farizeeën de mantel uit te vegen. En terwijl rijke mensen hun ogenschijnlijk gulle giften in de offerkist kwamen werpen, prees Jezus een arme weduwe die slechts twee bronzen muntjes gaf – al haar huishoudgeld (Lucas 21:1-4). De Bergrede was het radicale hervor-

mingsprogramma van Jezus. Met zijn nieuwtestamentische religiekritiek is het christendom begonnen.

Jakobus, de broer van Jezus, laat in zijn brief ook zo’n tegenstem horen. Hij schrijft als leider van de gemeente van Jeruzalem aan Joodse christenen die buiten het heilige land leven, in de diaspora. Jakobus’ kritiek op hun religieuze praktijken is bepaald niet mals. Wie het geloof niet in praktijk brengt, bedriegt zichzelf. Maar God laat zich niet bedriegen. Hij prikt vanuit de hemel met gemak door de schone schijn van mensen heen.

Juist mensen die leven in de marge hebben status in de ogen van God

Jakobus houdt iedere gelovige een spiegel voor. Let eens op je taalgebruik. Vroom praten zegt nog niet alles. Mensen kunnen soms de mond vol hebben over geloof en kerk, maar of ze er ook naar handelen...? Dan zijn ze alleen hoorders van het Woord, zegt Jakobus, geen daders. En in Gods ogen stelt je vroomheid dan niets voor. Het is vergeefse moeite, net zoals de heidense afgodendienst in feite niet meer dan een lege huls is (Handelingen 14:15; 1 Korintiërs 3:20; 1 Petrus 1:18). Als God geen verschil meer ziet tussen de vroomheid van Israël en die van de heidenen, zit er iets helemaal fout!

NAÏN

Ware religie is dan ook ‘zuiver en onbevlekt in de ogen van onze God en Vader’. Niet hoe wij er zelf tegenaan kijken, niet hoe andere mensen het taxeren, maar hoe God het ziet, daar gaat het uiteindelijk om. Wat Hij graag ziet, is dat wij ‘wedu-

wen en wezen opzoeken in hun nood'. Levend zonder man en vader, vertegenwoordigen zij – zeker in de bijbelse tijd – bij uitstek de zwakkeren in de samenleving. Ze worden gemakkelijk genegeerd, niemand ziet ze staan. In het Oude Testament wordt meestal nog een kwetsbare categorie genoemd die Israëls bijzondere aandacht nodig heeft, namelijk vreemdelingen.

God prikt met gemak door de schone schijn van mensen heen

Zij ontbreken hier wellicht omdat de lezers zelf de vreemdelingen zijn; zij bevonden zich immers in een diasporasituatie, buiten het heilige land. God wil recht doen aan weduwen en wezen, Hij bewijst zijn liefde aan vreemdelingen. De mozaïsche wetgeving vertaalde dit goddelijke principe in maatregelen die in Israël een rechtvaardige samenleving moesten creëren. Aandacht geven aan de zwakkeren betekent hen bijstaan namens God. Vandaar dat Hij hier nadrukkelijk onze Vader wordt genoemd; God is de hemelse 'vader van wezen, beschermer van weduwen' (Psalm 68:6). Jezus bracht op een unieke manier de bedoeling van God de Vader in praktijk, zo blijkt uit zijn ontmoeting met een weduwe uit Nain. Toen Hij de stadspoort naderde, werd er net een dode uitgedragen, haar enige zoon. Onmiddellijk komt de Heer in actie, nog zonder dat zij Hem iets gevraagd had of had blijgegeven van haar geloof, eenvoudigweg 'door medelijden bewogen' (Lucas 7:13). Haar verdriet maakte iets bij Jezus los – behalve haar man moest zij nu ook haar enige zoon missen. Dan doet Jezus iets onconventioneels: Hij raakt de lijkbaar aan, zonder zich te bekommeren om mogelijke verontreiniging door de dood. En dan wordt Hij niet 'besmet' door de dood, maar Hij 'besmet' de jongen met het leven! Terecht zeiden de inwoners van Nain achteraf: dit wonder betekent dat God naar zijn volk heeft omgezien. Zo zou de Vader het immers ook gedaan hebben. Dit is typisch de God van Israël.

BESMETTELIJK

In de huidige Nederlandse context

moeten we bij de zwakkeren in de samenleving vooral aan eenoudergezinnen en asielzoekers denken. Deze groepen staan in maatschappelijk opzicht onder druk en hebben het ook financieel vaak zwaar. Ze worden over het hoofd gezien, omdat een deel van hun sociale netwerk is weggefallen, zoals bij eenoudergezinnen, of omdat ze er niet bij horen, zoals in het geval van asielzoekers.

Kan de kerk iets voor zulke mensen betekenen? Persoonlijke aandacht en praktische hulp doorbreken hun isolement en versterken hun netwerk. Zorg voor medemensen is geleefd geloof, zou Jakobus zeggen. Want juist mensen die leven in de marge hebben status in de ogen van God. Dat is de theologische les van het voorgaande: 'Heeft God niet juist hen die naar wereldse maatstaven arm zijn, uitgekozen om rijk te zijn door het geloof en deel te krijgen aan het koninkrijk dat Hij heeft beloofd aan wie hem liefhebben?' (Jakobus 2:5).

Zuivere religie blijkt dus allereerst uit de manier waarop je anderen tegemoet treedt. Maar Jakobus noemt nog een tweede kenmerk, meer gericht op je eigen levenshouding: 'zichzelf vrijhouden van besmetting door de wereld' (Wilibrordvertaling). De eerste lezers, zoals gezegd Joodse christenen in de diaspora, leefden in voortdurende interactie met de niet-Joodse cultuur, meer dan in Israël zelf het geval was. Je ging Grieks spreken, de wereldtaal. Je ging ook 'Griekser' denken en doen. Veel diaspora-Joden bezochten bijvoorbeeld het gymnasium en namen deel aan de training in sport en retorica die daar gegeven werd. Hoe kon de Joodse gemeenschap in de diaspora standhouden? Door samen te komen in de synagoge werd het saamhorigheidsgevoel versterkt en de onverbreekelijke band met de tempel in Jeruzalem benadrukt. Uiteraard was de Thora onopgeefbaar: men bleef de besnijdenis praktiseren, hield de sabbat in ere als een heilige dag en nam de voedsel- en reinheidvoorschriften in acht. Zo bleef ook buiten Israël de Joodse identiteit gewaarborgd.

Iets dergelijks moet Jakobus voor ogen hebben gestaan wanneer hij schrijft over het bewaren van de christelijke identiteit. Met 'de wereld' bedoelt hij de mensenwereld waarin wij leven, en die moreel gezien besmettelijk is (1 Timoteüs 6:14; 1 Petrus 1:19; 2 Petrus 3:14). Ze heeft bij wijze van spreken een dodelijke kwaal onder de leden. Net als bij een be-

smettelijke ziekte moet je enige fysieke afstand houden van de patiënt om niet aangestoken te worden. Toch maken we als christenen deel uit van de samenleving en zijn we mensen van deze tijd. Een vorm van christelijke quarantaine is geen oplossing. Dan zouden we de wereld moeten verlaten, om met Paulus te spreken (1 Korintiërs 5:10). We hoeven dus geen Amish te worden, die niets te maken willen hebben met de moderne cultuur. Jakobus waarschuwt niet voor de wereld in het algemeen, maar voor besmetting door de wereld. Bovendien is besmetting op meer manieren te voorkomen dan alleen met quarantaine. Zou het een idee zijn om ons als christenen te laten inenten? Vlak hiervoor had Jakobus een antistof genoemd die besmetting door de wereld kan voorkomen: 'het in u geplante Woord' (Jakobus 1:21). Inderdaad: waar het Evangelie wortel heeft geschoten, krijgt het kwaad minder kans. Maar daarnaast moeten we zelf iets doen: onszelf vrijhouden van besmetting. Net als de Joden in de diaspora, door regelmatig samen te komen en te doen wat God in zijn Woord zegt. Dat is een permanente uitdaging voor christenen. Laten we zuinig zijn op onze identiteit, die ons verbindt met Jezus Christus, want er dreigt besmettingsgevaar. Verderop in zijn brief maakt Jakobus duidelijk dat goede preventie een kwestie is van trouw of ontrouw zijn aan onze God en Vader. Wie is je vriend en wie is je vijand? 'Beseft u dan niet dat vriendschap met de wereld vijandschap jegens God betekent? Wie bevriend wil zijn met de wereld, maakt zich tot vijand van God' (Jakobus 4:4). Dit is religiekritiek op het scherpst van de snede.

Zo weet de kritische Jakobus in een paar woorden het christendom terug te brengen tot de zuivere kern: leven in vertrouwen op God, met hart voor de zwakkeren en zonder je christelijke identiteit prijs te geven. Geen wonder dat één van mijn kinderen ter gelegenheid van zijn openbare geloofsbelijdenis zonder aarzelen Jakobus 1:27 als favoriete bijbeltekst koos.

Prof. dr. Rob van Houwelingen is redacteur van *De Reformatie* en hoogleraar Nieuwe Testament aan de Theologische Universiteit in Kampen. Deze bijdrage komt uit: *Onschatbare teksten. Een top-25 van populaire passages uit het Nieuwe Testament met ongekende zeggingskracht* (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2014).

Handboek voor kerkelijke coaches

Hoe kun je in je kerkelijke gemeente groei stimuleren? Hoe kun je mensen motiveren om hun gaven en talenten vruchtbaar in te zetten? Hoe voorkom je dat vrijwilligers vastlopen of dat er conflicten ontstaan? En wat doe je als het toch zover is gekomen?

Anne Pals helpt je in het coachen van vrijwilligers in de gemeente. Je krijgt zicht op de processen die spelen, zodat je op tijd kunt ingrijpen. Het mooie van coaching is dat ze gericht is op mogelijkheden in plaats van op onmogelijkheden. Coaching geeft inzicht in gaven en talenten, zet leerprocessen in werking, leidt tot zelfsturing en een toename van onderlinge verbondenheid.

Kijk ook eens op www.werkenindekerk.nl

Buijten & Schipperheijn Motief

www.buijten.nl – in de boekwinkel – 160 p., € 17,90

HAD IK EERDER MOETEN DOEN

individuele en groepsretraites

Wacht niet te lang. Neem tijd voor jezelf. Om ruimte te creëren voor een nieuwe weg, een nieuw begin. Een retraite op de Hezenberg geeft je daar tijd en gelegenheid voor.

gastvrij onthaal | met of zonder programma
eigen kamer | Kapel-momenten

BEZINNEN | GROEIEN | HELEN

WWW.HEZENBERG.NL

RETRAITE
in een oase van rust
en ruimte

038 - 444 52 51

Evangelisch College

Zonnebloemstraat 4, 3333 SW Zwijndrecht
078-6190037 | info@evangelisch-college.nl
► www.evangelisch-college.nl

Het Evangelisch College is een interkerkelijk opleidingsinstituut en biedt middels haar scholen (ETA, EPS, ETS) (deeltijd)opleidingen en cursussen aan voor volwassenen op het gebied van de Bijbel, Theologie, Missionair Werk en Pastoraat.

- Overzicht (deeltijd)opleidingen en cursussen | 2014-2015 -

ETA

Evangelische Theologische Academie

- 5-jarige opleiding Bachelor Theologie (ook via afstandsonderwijs)
- 2-jarige opleiding Bijbelse Theologie (ook via afstandsonderwijs)
- 3-jarige opleiding Missionair Werk
- 1-jarige Kadercursus
- Bijbeltalen Hebreeuws en Grieks

► www.eta.nl

EPS

Evangelisch Pastoraal Studiecentrum

- 3-jarige opleiding Pastorale Hulpverlening
- 1-jarige Toerustingscursus Pastoraat

► www.pastoraat.nu

ETS

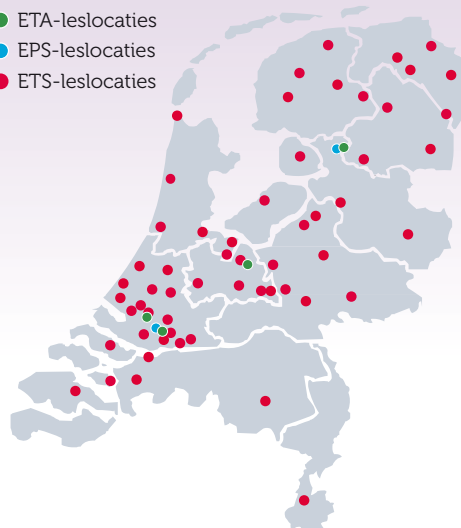
Evangelische Toerusting School

- ETS-Bijbelcursus (> 55 cursuslocaties; ook via afstandsonderwijs)
- ETS-Verdiepingsjaar (2014-2015: Ezechiël en 1 Petrus)

Nieuw!

► www.ets-cursus.nl

- ETA-leslocaties
- EPS-leslocaties
- ETS-leslocaties

40 jaar!

13 en 14 september is in Aix dankbaar gevierd dat de Faculté Jean Calvin 40 jaar bestaat! Wilt u deze zusterfaculteit van de TU in Kampen en Apeldoorn feliciteren? Maak dan een gift over naar NL04 INGB 0003 4906 87!

FACULTE JEAN CALVIN
Institut de Théologie Protestante et Evangélique

stichting KAMPEN AIX-EN-PROVENCE

(team)coaching
doorlichting
fusie- en samenwerkingsvragen

griffioen
ORGANISATIEADVIES

telefoon: 071 562 0915
www.heingriffioen.nl

Psychologenpraktijk Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

Hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen

Voor verdere informatie en aanmelding:
T **0180 - 42 69 55**
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out · depressie · faalangst · fobie · gedragsproblemen · identiteitsproblemen · lichamelijke spanningsklachten · negatief zelfbeeld · onzekerheid · opvoedingsproblemen · paniek · piekeren · PDD-NOS · relatieproblemen · slaapproblemen · somberheid · spanning · stress · syndroom van Asperger.

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

Bijbels leerboek over de enige troost

De Heidelbergse Catechismus, 450 jaar oud, werd eeuwenlang in de gereformeerde kerken gebruikt om in de avonddienst Gods Woord uit te leggen. **Ds. C. Vonk** deed dat 40 jaar lang, tot 1973. In 1950 begon hij de serie *De Voorzeide Leer* met een verklaring van de catechismus. Na zijn emeritaat schreef hij een herziene en verkorte uitgave. Deze wordt nu voor het eerst beschikbaar gesteld.

Ook te bestellen bij v.i.kerkhof@solcon.nl

Buijten & Schipperheijn Motief
www.buijten.nl – in de boekwinkel – 198 p., € 15,00

Alleen red je het niet meer!

Psychische problemen, spanningen en zorgen van allerlei aard kunnen je boven het hoofd groeien. Het is goed om er over te praten. Het maatschappelijk werk van Stichting Schuilplaats biedt vanuit een christelijke identiteit hulp bij: relatie- en opvoedingsproblemen, psychische problemen, psychosomatische problemen, seksuele problemen en (rouw/incest) verwerkingsproblematiek.

Problemen spanningen zorgen

Algemeen advies en informatie:
(0318) 54 78 70

Andere hulpverleningslocaties:
Alblasserwaard & Vijfheerenlanden
(0184) 41 31 08
Ridderkerk
(0184) 41 31 08
Staphorst
(0522) 75 09 25
Woudenberg
(033) 286 13 40
Scherpenzeel
06 19 73 19 03

schuilplaats

T (0318) 52 61 23 Veenendaal
E info@stichtingschuilplaats.nl
I www.stichtingschuilplaats.nl

gert bouterse
timmer- en onderhoudsbedrijf

Veenlantstraat 18 3117 CK Schiedam
Tel. 010-4267019
gert@boutersetimmerwerk.nl

Bekijk eens onze website:
www.boutersetimmerwerk.nl

badkamers · plafonds · keukens · wanden · en andere verbouwingen

in

SERIE: HET DIACONAAT VAN...

Pieter en Ilze Jonkman

Pieter en Ilze Jonkman
28 en 29 jaar (met twee kinderen, van 4 en 2 jaar)
GKv Rotterdam-Delfshaven (330 leden)

Visie op en beleid over diaconaat is er genoeg, maar hoe ziet diaconaat er in de praktijk uit?

De Reformatie en Opbouw vroegen het aan zes gemeenteleden uit de GKv en NGK.

Wat verstaan jullie persoonlijk onder diaconaal werk?

‘Een christelijke basishouding; het inzetten van al je gaven (financieel en niet-financieel) uit dankbaarheid voor en tot eer van God.’

Wat doet u op dit moment op diaconaal gebied?

‘Wij wonen in een woongroep waarin jongeren (geplaatst door Stichting Timon) een tijdelijke, stabiele thuissituatie krijgen, waardoor ze na één of twee jaar de doorstart naar volledig zelfstandig wonen kunnen maken. Met name Ilze is hierin een bijzonder stabiele factor.

Verder is Pieter het afgelopen jaar diaken geweest, een periode waarin hij steun mocht bieden aan een aantal leden uit de kerk en aan een Syrisch gezin bij de aanvraag van hun nationalisatie.’

In hoeverre zijn jullie hier tevreden mee?

‘Vooral het leven in de woongroep is erg bevredigend. Door als een “normaal” gezin te functioneren, kunnen we zomaar een rol van onschatbare waarde innemen in het leven van de jongeren die om ons heen wonen. Soms is het simpelweg wat aandacht, de andere keer is het specifieke hulp.’

Wat was bepalend voor jullie keuze voor dit diaconale werk? De nood, jullie gaven, de mate van voldoening die het geeft, de hoeveelheid tijd die jullie beschikbaar hebben, iets anders?

‘De woongroep biedt ons een buitenkans: ons hele leven als gezin, de liefde die we voor elkaar hebben, kunnen we delen met de mensen die in de stad om ons heen wonen en hier zo veel behoefte aan hebben. Op die manier hopen we de liefde die God voor ons heeft te weerspiegelen en door te geven.’

Wringt jullie diaconale werk weleens met jullie persoonlijke leven?

Vraagt het om ‘offers’? Welke offers?

‘We leveren een deel van onze privacy in. Daarnaast moeten we onze aandacht snel verdelen tussen ons eigen gezin en de mensen om ons heen, wat ook weleens wringt. Soms plannen we een avondje samen, maar dan vragen anderen toch onze aandacht. Of we worden betrokken bij een groepsgesprek, terwijl we eigenlijk met de kids wilden spelen. Het loopt allemaal wat door elkaar heen, maar dat vinden we niet erg.’

Wat willen jullie bereiken door jullie diaconale werk?

‘Liefde en rust bieden, een glimp van de vrede die God ons belooft en geeft.’

Hoeveel komt daarvan terecht in de praktijk? En wat belemmert jullie daarbij?

‘We maken ontzettend mooie dingen mee. Tegelijk kan snel het gevoel ontstaan dat het maar een druppel op een gloeiende plaat is. Als we zien uit wat voor thuissituatie sommige jongeren komen en ons realiseren dat dat niet eens de ergste gevallen zijn, dan beseffen we dat het een zegen is om uit een stabiele thuissituatie te komen. En als we de situaties van de jongeren hier doorvertalen naar de hele stad, dan besef je ook wat voor ellende er verder nog moet zijn. Dat maakt ons dankbaar dat we ons steentje kunnen bijdragen.’

Bereiken jullie mensen van buiten de kerk met jullie diaconale werk? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

‘Ja, de woongroep is niet gebonden aan denominaties. De vaste

bewoners zijn allemaal christen, de jongeren niet per se. Hun wordt wel gevraagd het christelijke karakter van de woongroep te respecteren, bijvoorbeeld in het bijbellezen en gebed bij de maaltijden.’

Op wie moet het diaconaat volgens jullie in eerste instantie gericht zijn? Op de eigen gemeente of ook op de samenleving om ons heen?

‘Allebei. Het is een onmisbaar onderdeel van elke gemeente om met elkaar bezig te zijn om ieders gaven te ontwikkelen en daardoor te groeien, maar daar ook in deze wereld gebruik van te maken.’

Wat zouden jullie in de toekomst nog beter of anders willen doen in jullie persoonlijke diaconaat?

‘Op een bewustere manier onze gaven inzetten tot eer van God. Zo is Pieter bijvoorbeeld in zijn werk veel bezig met ontwikkeling, leerdoelen enzovoort, maar heeft hij nog nooit zijn sterke punten in relatie tot diaconaat geformuleerd. Verder zouden we gemakkelijker over het geloof willen kunnen praten, over de rol die God in ons leven inneemt, met name met mensen die niet geloven.’

‘We leveren een deel van onze privacy in’

Gerechtigheid en barmhartigheid in lied en beeld (4)

(foto Chris Pennarts / www.chrispennarts.nl)

Licht aan

Deze dingen wil God graag:
leer van arme mensen houden,
neem de lasten van hun schouders,
open hun gevangenis vandaag.

Dan gaat het licht aan
en God gaat altijd met ons mee:
Hij zal ons horen,
Hij zal ons helpen.
Dan gaat het licht aan
om ons heen.

Deze dingen wil God graag:
deel je eten met een ander,
vul zijn uitgestoken handen,
zorg dat niemand honger heeft vandaag.

Dan gaat het licht aan
en God gaat altijd met ons mee:
Hij zal ons horen,
Hij zal ons helpen.
Dan gaat het licht aan
om ons heen.

Dan wordt het dag, dan gaan we op weg,
het goede nieuws reist met ons mee.
Wie ons ontmoet, komt tot zijn recht
het licht van God schijnt om ons heen.

Deze dingen wil God graag:
Geef een thuis aan wie geen huis heeft
wees een vriend voor wie alleen leeft
zorg dat niemand eenzaam is vandaag.

Dan gaat het licht aan
en God gaat altijd met ons mee:
Hij zal ons horen,
Hij zal ons helpen.
Dan gaat het licht aan
om ons heen.

Tekst: Menno van der Beek
Tekstbewerking: Michiel van Heusden, Sergej Visser, Liesbeth Goedbloed
Muziek: Michiel van Heusden
Muziekbewerking: Lee Ann Vermeulen, Jeroen van der Werken, Sergej Visser

© 2013: alle hierboven genoemde schrijvers (© Lee Ann Vermeulen via Small Stone Media t/a LaVermeulen Music)

Onderweg zijn is...

>> '...rijden door de Flevopolder, over Franse binnenweggetjes of door de Rocky Mountains in Amerika, waarbij ik steeds de ogen en stem van mijn vrouw Ineke nodig heb om al het moois – 'kijk, daar!' – maar ook de risico's – 'pas op!' – te zien. Onderweg zijn is voor mij, zolang God het geeft, sámen onderweg zijn en oog, oor en gids zijn voor elkaar.' <<

>> Ad de Boer, hoofdredacteur OnderWeg

OnderWeg

Inspiratie voor reisgenoten

Vanaf 10 januari 2015 verschijnt het nieuwe, tweewekelijkse magazine *OnderWeg*.

- Een bron van toerusting en inspiratie voor elk gemeentelid.
- Artikelen rond persoonlijk geloof, gemeente-zijn en samenleving.
- Nieuwe rubrieken, nieuwe columns en vele beschouwingen, interviews en reportages.
- 24 nummers per jaar, ruim 850 pagina's leesplezier.

OnderWeg is een voortzetting van *Opbouw* en *De Reformatie*. De huidige abonnees krijgen het blad vanaf januari 2015 automatisch toegestuurd. Nog geen abonnee? Bestel alvast een proefabonnement op www.dereformatie.nl of www.opbouwonline.nl.

Hij is maar een hartslag bij ons vandaan.

Deze man leeft op zo'n 1.365 kilometer vanaf Utrecht. Werkloos, dakloos, onbemind en niet gewild loopt hij in de binnenstad van Boedapest.

Naasteliefde kent geen grenzen, helpen is een kwestie van het hart. Omdat we bewogen en verbonden willen zijn. Help ons mee om in Oost-Europa de liefde van God te tonen én te geven.

Rekeningnr NL84 INGB 0000 0088 87
t.n.v. stichting Hulp Oost-Europa, Barneveld

www.hulpoosteuropa.nl

Stichting **hoe**
Oog en hart
voor de naaste

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals catechese-lokalen, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

D o n a t u s

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700